

INFORME SOBRE EL
DEUTE PÚBLIC A CATALUNYA

INDEPENDENTS DE QUI?

Elaborat col·lectivament
per la Plataforma Auditoria
Ciudadana del Deute

15 d'Octubre de 2014

PLATAFORMA AUDITORIA CIUDADANA DEL DEUTE
NO DEVEM! NO PAGUEM!

AUDITORIABCN@GMAIL.COM
@AUDITORIABCN
WWW.AUDITORIACIUDADANA.NET

@INDEPESDEQUI
WWW.INDEPENDENTSDEQUI.CAT

ÍNDEX

1. Introducció

2. Dades bàsiques del deute català

2.1 Evolució del deute públic català

2.1.1 Com ha crescut el deute públic a Catalunya?

2.1.2 Quan ha crescut més el deute públic a Catalunya?

2.1.3 És molt elevat aquest deute públic?

2.2. Quant devem els catalans i les catalanes? (Deute per càpita)

3. Perquè creix el deute?

3.1 El creixement del deute segons la Generalitat de Catalunya

3.1.1 El dèficit

3.1.2 El descens dels ingressos

3.1.2.1 Fraus i evasió fiscal

3.1.2.1 L'impacte de les balances fiscals amb l'Estat espanyol

3.1.3 L'evolució de la despesa social

3.1.4 Increment de la despesa del deute

3.1.4.1 La prioritat del pagament del deute

3.1.5 Els compromisos de pagaments diferits per infraestructures

3.1.6 Pels canvis del mode de càlcul del deute

3.1.7 La inclusió de deute comercial

3.2 Perquè ha augmentat tant el deute de la Generalitat de Catalunya?

4. A qui devem?

5. Com es genera el deute públic a Catalunya?

5.1 Mecanismes d'endeutament

5.2.1 Emissions de Deute en els mercats financers

5.2.2 Préstecs i crèdits bancaris

5.2.3 Mecanismes públics de liquiditat

6 Deute SEC i altres empreses públiques

7. Els deutes amagats

8. Els altres deutes del territori

9. Il·legitimitat del deute català

9.1 Què entenem per deute il·legítim?

9.2 Evidències d'il·legitimitat en el cas català

10. Conclusions

10.1 Un creixement sense límits del Deute

10.2 Una elevada dependència dels mercats per no tocar privilegis

10.3 El deute és amb els bancs i amb l'Estat espanyol

10.4 Auditories ciutadanes per acabar amb l'opacitat i la dependència

Annexos

I. El descens dels ingressos i l'endeutament públic

II. A qui devem?

III. Emissions detallistes

IV. Deute de les entitats públiques

V. Alternatives al pagament del deute i experiències històriques

Índex de Gràfics

- Gràfic 2.1.1.1 Evolució del deute públic a Catalunya (1995 – 2013) En Milions €
- Gràfic 2.1.1.2 Deute a curt i llarg termini
- Gràfic 2.1.3.1 Evolució del deute públic català /PIB català
- Gràfic 2.1.3.2 Deute públic per Comunitats Autònomes (en Milions d'Euros)
- Gràfic 2.1.3.3 Deute públic/PIB per Comunitats Autònomes (en percentatge)
- Gràfic 2.1.3.3 Creixement del deute públic entre 2008 i 2013 (en percentatge)
- Gràfic 2.2.1 Evolució del deute públic català per càpita (en euros per habitant)
- Gràfic 2.2.2 Deute públic per càpita de les comunitats autònomes (en euros per habitant)
- Gràfic 3.1.1.1 Dèficit de Catalunya respecte al PIB (en percentatge)
- Gràfic 3.1.1.2 Despesa no financera* vs Ingressos no financers (2007-2013)
- Gràfic 3.1.1.3 Dèficit vs nou endeutament 2004-2012 (en milions d'euros)
- Gràfic 3.1.2.1 Ingressos de la Generalitat de Catalunya (2007-2013) en milions d'euros
- Gràfic 3.1.2.2 Ingressos fiscals, altres ingressos corrents i ingressos financers (2007-2013) en milions d'Euros
- Gràfic 3.1.2.3 Ingressos per tipologies (2013) en percentatge
- Gràfic 3.1.2.4 Balances fiscals segons càlcul Càrrega-Benefici Govern espanyol (2011) En milions d'euros
- Gràfic 3.1.2.5 Evolució del dèficit fiscal segons la Generalitat de Catalunya (2002 – 2011) En Milions d'Euros i % PIB
- Gràfic 3.1.3.1 Evolució de la despesa per polítiques agrupades (2007-2013) En milions d'euros
- Gràfic 3.1.3.2 Despesa per polítiques agrupades a 2013. En milions d'euros.
- Gràfic 3.1.3.3 Despesa per càpita (2007-2013) en Euros
- Gràfic 3.1.3.4 Diferència de despesa 2009 - 2013. En milions d'euros
- Gràfic 3.1.4.1 Evolució del servei del deute, amortitzacions més interessos. 2006-2013
- Gràfic 3.1.4.2 Diferència entre servei del deute pressupostat i l'executat
- Gràfic 3.1.4.3 Amortització del deute (excloent interessos) mensual 2014
- Gràfic 4.1 Distribució de deute viu per tipus de creditors (percentatge)
- Gràfic 5.1 Mecanismes d'endeutament segons el seu pes en l'endeutament de la Generalitat de Catalunya (Administració General). A 31 de desembre de 2013.
- Gràfic 5.2 Evolució de la distribució del deute per tipus de creditor (2009 – 2011 – 2013) En percentatge
- Gràfic 5.2.1.1 Valors de deute de la Generalitat de Catalunya en circulació a 31 de desembre de 2013.
- Gràfic 5.2.1.2 Tenidors de bons i obligacions per sectors. Valors del deute públic de la Generalitat de Catalunya negociats a la Borsa de Barcelona. Setembre de 2011
- Gràfic 5.2.1.3 Saldos nominals del deute viu: residents - no residents. Valors del deute públic negociats a la Borsa de Barcelona. Setembre de 2011
- Gràfic 5.2.3.1 Mecanismes de Suport a la Liquiditat utilitzats per la Generalitat de Catalunya (2012-2014).
- Gràfic 6.1. Endeutament del sector públic de la Generalitat de Catalunya, 2008-2013. En Milions d'euros
- Gràfic 7.1 Avals concedits per la Generalitat de Catalunya. Risc Potencial a 31.12.2012 (en Milions d'euros)

Índex de Taules

- Taula 2.1.1.1 Increment anual del deute (2003/2013).
- Taula 3.1.3.1 Evolució de la despesa per polítiques agrupades (2007-2013) En milions d'euros
- Taula 3.1.5 Inversions executades l'any 2012 sense repercussió directa sobre el pressupost de l'exercici. Milions d'euros
- Taula 3.1.7.1 Utilització del Pla de Pagament de Proveïdors per part de la Generalitat de Catalunya
- Taula 3.1.7.2 Entitats bancàries creditores a través del Pla Pagament Proveïdors (2014) En milions d'euros
- Taula 4.1 Detall de saldo deute viu de les principals entitats creditores (Gener 2014) En Milions d'euros i percentatge.
- Taula 5.2.1 Emissions de deute públic a curt i llarg termini per creditors (en Milions d'euros i percentatge)
- Taula 5.2.2.1 Estructura cartera deute viu per préstecs bancaris (2014) En Milions d'euros
- Taula 5.2.2.2 Creditors crèdits bancaris (préstecs, línies de crèdit i confirming, curt i llarg termini) (2014) En Milions d'euros
- Taula 5.2.3.1 Ús per part de la Generalitat de Catalunya dels Mecanismes de Suport a la Liquiditat de l'Estat espanyol.
- Taula 6.1 Entitats públiques més endeutades i creditors (En milions d'euros)
- Taula 7.1 Avals concedits a Organismes Autònoms i Empreses públiques
- Taula 8.1 Deutes municipals, comarcals i diputacions (2013) En Milions d'euros

1. Introducció

Com sabem, en el centre de la crisi econòmica a nivell global trobem elevats nivells d'endeutament, en primer lloc privats, però també públics. El govern espanyol i els governs autonòmics arreu de l'Estat, així com d'altres arreu d'Europa, estan aplicant una política d'austeritat fiscal, a través de retallades de certes despeses (fonamentalment despesa social), per sanejar unes finances públiques que cada cop han de suportar nivells més elevats de deute públic. Un deute públic que, des de la reforma constitucional de l'estiu de 2011, s'ha de pagar de forma prioritària per davant de qualsevol altra despesa pública.

A nivell estatal, la reducció d'ingressos fiscals a causa de la crisi econòmica (a menys activitat econòmica menys recaptació fiscal), del creixent frau fiscal i de reformes fiscals profundament regressives (augment d'impostos indirectes com l'IVA i pèrdua de pes dels impostos sobre els beneficis de les empreses), juntament amb despeses com les assumides amb el rescat bancari o les ajudes a certes grans empreses, es compensa amb retallades de les despeses. En paral·lel a les retallades, els recursos destinats a pagar el deute i els seus interessos no deixen de créixer.

A Catalunya, les retallades per assolir els nivells de dèficit fiscal que fixen tant la Unió Europea com l'Estat espanyol, es centren sobretot en àmbits com la sanitat i l'educació, derivant en flagrants violacions dels drets socials. Però a mesura que es redueix la inversió social, augmenten també els recursos destinats a pagar el deute adquirit per les administracions catalanes.

L'informe "Independents de qui?" cerca analitzar les principals magnituds, dades i informacions que ens poden ajudar a entendre l'evolució del deute públic català. Aporta informacions sobre qui són els creditors del govern català o qui ha sortit guanyant més amb emissions de deute com les anomenades de "bons patriòtics". L'informe analitza també l'evolució de les retallades en front a l'increment de pagament de deute, o l'impacte de certes mesures fiscals en el procés d'endeutament.

L'informe respon a la necessitat de conèixer com s'ha arribat a aquesta situació, per a partir d'aquest coneixement poder avaluar quines sortides tenim. L'informe ha d'ajudar també a abordar la qüestió de la legitimitat de la prioritització del pagament del deute per sobre d'altres despeses, així com la (i)legitimitat del deute en la seva globalitat. No s'aborda, però, un anàlisi detallat de deutes legítims versus deutes il·legítims.

Aquest informe no és una auditoria del deute, ni molt menys una auditoria ciutadana. És una aportació que fem des de la **Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute (PACD) a Barcelona** per a que pugui servir per engegar processos d'auditoria ciutadana a nivell català. **És un primer pas que hauria de tenir continuïtat, en al mesura que grups i moviments socials així ho vulguin**, amb processos participatius de transparència, anàlisi i denúncia de deutes que puguem considerar il·legítims.

2. Dades bàsiques del deute català

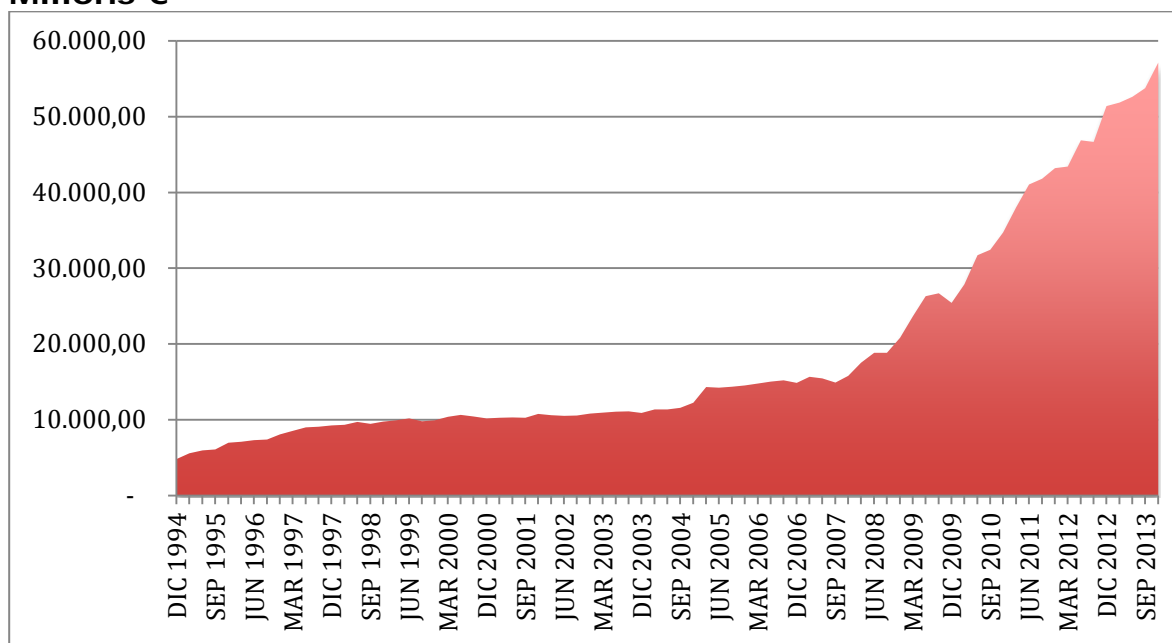
Quan parlem del **deute català** s'inclou el **deute públic** (de les diferents administracions públiques a Catalunya), i **privat** (dels bancs, empreses no financeres i famílies). Tot i això, i donada la manca de dades desagregades per comunitats autònomes de deute privat, **aquest informe es centra en el deute públic**, i en concret en el deute de la Generalitat de Catalunya (incloent, deute de les institucions, entitats i empreses públiques i públic-privades que hi depenen).

2.1 Evolució del deute públic català

2.1.1 Com ha crescut el deute públic a Catalunya?

Si bé Catalunya ha tingut un deute públic força estable en els anys previs a l'esclat de la crisi financera, a partir de l'any 2008 es dona un increment substancial del mateix, arribant als prop de 60 mil milions de deute a desembre de 2013 (Gràfic 2.1.1.1).

Gràfic 2.1.1.1 Evolució del deute públic a Catalunya (1995 – 2013) En Milions €

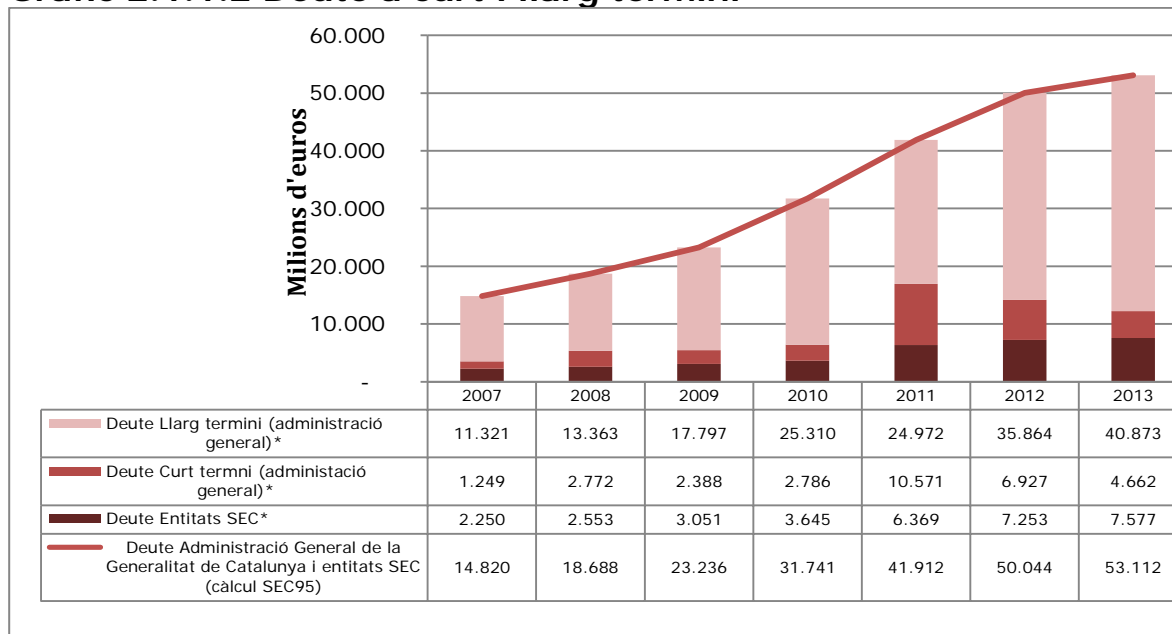
Font: Banc d'Espanya, Març 2014

- Les administracions de la Generalitat de Catalunya devien a 31 de desembre de 2013 un total de **57.122 milions d'euros** a bancs, mercats financers i a l'Estat espanyol.
- El deute creix cada dia que passa. De fet **el deute públic a Catalunya s'ha triplicat des de l'inici de la crisi** (s'ha multiplicat per **3,03** des de setembre de 2008)
- Durant el **tripartit (2003-2010)** el deute públic es va multiplicar per **3,18**
- En els anys de govern de **CiU (2010-2013)** el deute s'ha multiplicat per **1,65**

El deute públic de la Generalitat de Catalunya implica que **cada català deu 7.666 €**. Si el deute es reparteix entre les persones encarregades de portar diners a casa i de pagar els impostos, és a dir, **entre la població activa, el deute ascendeix a 14.800 € per cap** (veure punt 2.2 d'aquest informe per més detalls).

Quan parlem de deute públic podem distingir entre deute a curt i llarg termini. El deute a curt termini és aquell que s'ha de retornar en un any o menys. El deute a llarg termini (de més d'un any), és majoritari en el cas català (com és habitual en les administracions públiques).

Gràfic 2.1.1.2 Deute a curt i llarg termini

Font. Departament d'Economia i Coneixement. Generalitat de Catalunya

Si bé el deute públic català és de 57.122 milions d'euros, el deute de l'Administració General de la Generalitat de Catalunya i les entitats públiques¹ era a 2013 una mica inferior, 53.112 milions d'euros.

➤ A 2013 el deute de l'administració general a llarg termini sumava 40.873 milions d'euros (77%), mentre que el deute a curt termini (el que s'ha de pagar en el termini d'un any) de 4.662 milions d'euros (9%). A aquest s'ha de sumar el deute d'entitats públiques i públic privades, que sumava a finals de 2013 7.577 milions d'euros (14%).

D'aquesta manera, **cada català (infants i avis inclosos) deu a pagar abans d'acabar l'any 600 € i 5.400 per "més endavant"**, a part dels 1.000 € que es deuen corresponents al SEC.

➤ El deute de la Generalitat de Catalunya és **majoritàriament deute a llarg termini**, amb una **vida mitjana del deute viu de 5,47 anys** (a 31 de desembre de 2013)

¹ Es comptabilitzen les entitats públiques del Sistema Europeu de Comptes, és a dir, les que la UE considera que s'han d'incorporar en el còmput de deute públic – veure nota al punt 3.1 per a més informació.

- La Generalitat de Catalunya té deutes a pagar fins més enllà de 2030, tot i que es concentren en els propers 10 anys.

2.1.2 Quan ha crescut més el deute públic a Catalunya?

Hem vist que des de 2008 hi ha hagut un important increment del deute públic català, però **en quin moment s'han produït els increments més importants?** Com veiem en la taula, entre 2008 i 2011 es quan es produeix el creixement més acusat.

Taula 2.1.1.1. Increment anual del deute (2003/2013).

ANY	DEUTE Millions €	INCREMENT Millions €	% INCREMENT ANUAL
2003	10.918	88	0,81%
2004	12.259	1.341	12,28%
2005	14.544	2.285	18,64%
2006	14.873	329	2,26%
2007	15.776	903	6,07%
2008	20.825	5.049	32,00%
2009	25.402	4.577	21,98%
2010	34.697	9.295	36,59%
2011	43.172	8.475	24,43%
2012	51.386	8.214	19,03%
2013	57.122	5.736	11,16%
2014*	61.836	4.714	8,25%

Font: Elaboració Pròpia a partir de dades del Banc d'Espanya, Març 2014

*Dades de 2014 corresponents a Juny de 2014 (II trimestre) segons el Banc d'Espanya.

Nota: en negreta els anys amb més creixement absolut i relatiu de deute. En vermell els anys de govern tripartit i en blau el govern de Convergència i Unió.

- Sota el govern del **tripartit**, i un cop **iniciada la crisi** financera (2008-2010) el **deute creixia a ritmes d'entre el 21 i el 36% anual**.
- L'any 2010 el deute va créixer **més de 9.000 milions €**, un 36,59% respecte l'any anterior.
- El primer any de **govern de CiU** (2010-2011) es va mantenir un **elevat nivell d'endeutament** (24,43% de creixement anual).
- El ritme d'endeutament s'ha relaxat des de 2012, per sota del 20% anual superat els anys anteriors, però el deute segueix creixent.

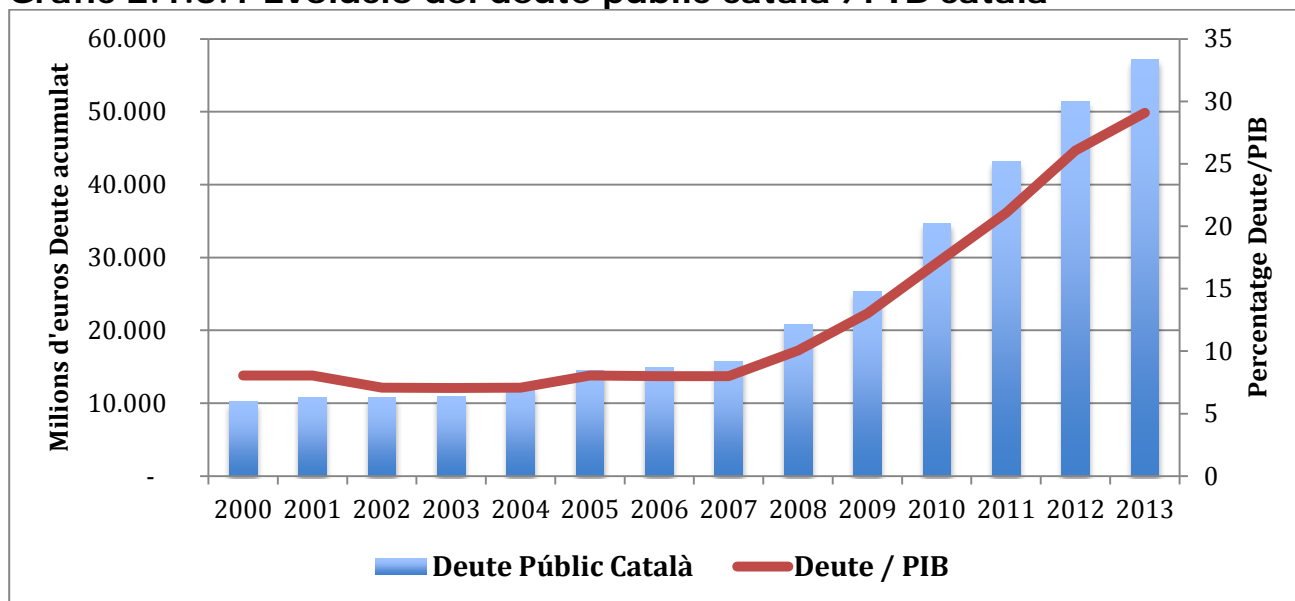
2.1.3 És molt elevat aquest deute públic?

Hem vist que el deute públic català ha crescut de forma substancial en els darrers anys, però, com avaluem si aquest és massa elevat?

Un indicador habitual per mesurar la sostenibilitat financera del deute públic és la seva relació respecte al Producte Interior Brut (PIB) del país o regió. El PIB és la mesura més habitual per quantificar la riquesa econòmica d'un país, sumant el valor de tots els béns i serveis finals produïts en un espai econòmic (un país o una regió determinada) durant un període de temps determinat (generalment un any), excloent el consum intermedi utilitzat per la producció. El PIB deixa fora moltes qüestions que podríem considerar com a part de la riquesa d'un país, com el treball de cures i reproducció no remunerat, però tot i així ens ajuda a mesurar com és l'evolució econòmica. El deute públic respecte al PIB ens ajuda a veure si el país o regió s'està endeutant a un ritme més o menys elevat a la seva capacitat econòmica. Així, un deute del 100% del PIB vol dir que el que devem és equivalent al que aquesta economia és capaç de produir (incloent béns i serveis).

El deute públic català respecte al PIB ha sigut creixent especialment des de l'inici de la crisi, al 2008. D'aquesta forma veiem que les administracions públiques catalanes s'han endeutat a un ritme més elevat que la capacitat de creació de riquesa econòmica de l'economia catalana.

Gràfic 2.1.3.1 Evolució del deute públic català /PIB català

Font: Banc d'Espanya, Març 2014

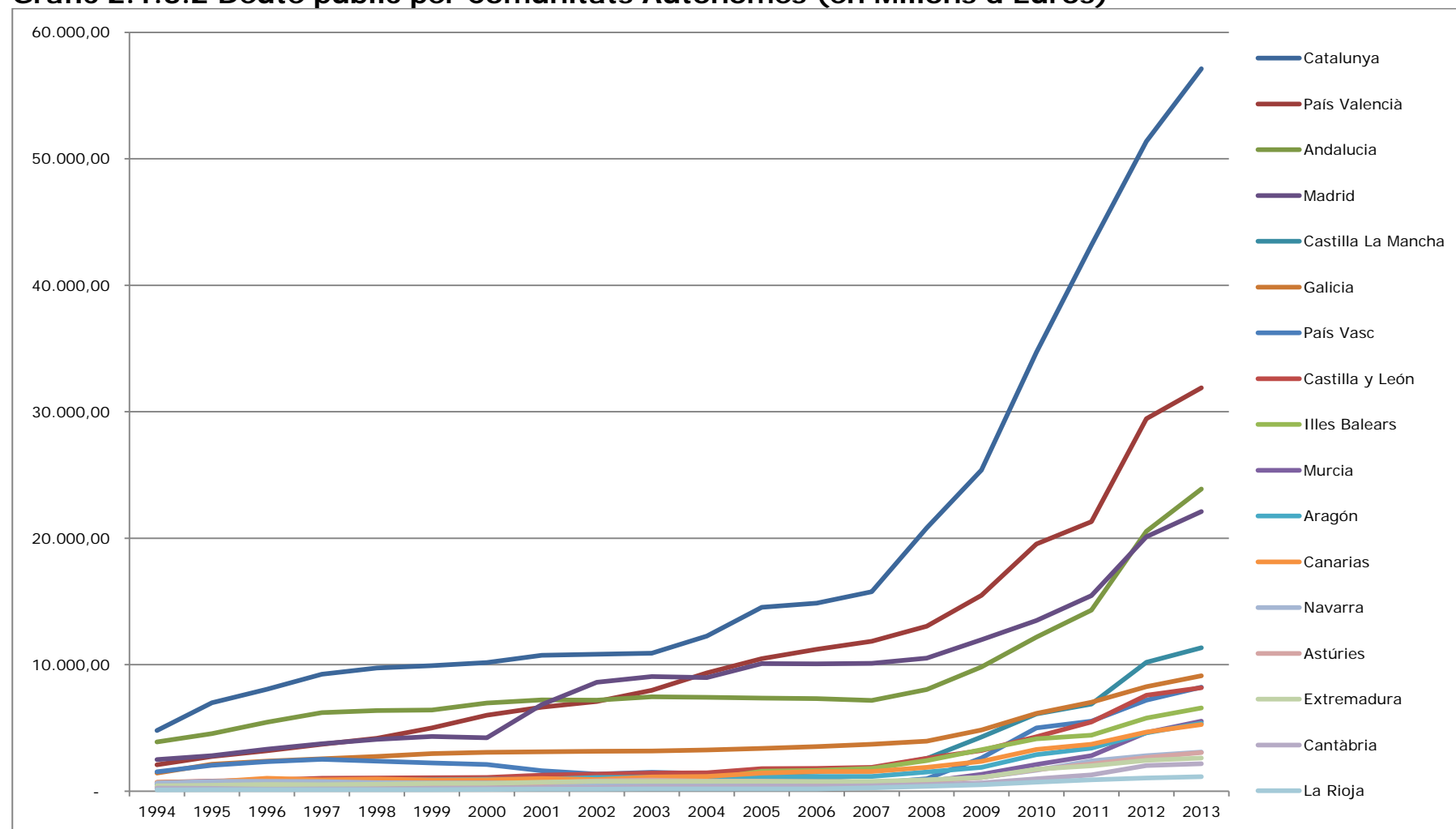
- El deute públic català respecte al PIB ha passat de situar-se al voltant **del 8% abans del 2007 a créixer fins al 29% al 2013** → No només s'ha donat un creixement en termes absoluts del deute públic, sinó també en termes relatius respecte la riquesa generada a Catalunya.
- El deute públic a nivell estatal respecte al PIB ronda el 100%, pel que aquesta xifra del 29% pot ser considerada petita, però no ho és quan ho comparem amb la resta de Comunitats autònomes (veure més endavant).

Una altra forma de valorar si el deute públic català és massa elevat és comparant-lo amb el deute de les comunitats autònomes del nostre entorn.

Si mirem als països catalans, Catalunya, País Valencià i Illes Balears acumulen deutes públics respecte al seu PIB dels més elevats de l'Estat espanyol. L'evolució als tres territoris és similar, donant-se un marcat increment del deute públic (en termes absoluts i, sobretot, en termes relatius al PIB) en tots ells a partir de l'any 2008. El País Valencià sustenta el rècord de deute respecte al PIB a tot l'Estat espanyol, per sobre del 30%. Si bé en termes absoluts sembla que el deute públic a Illes Balears no és molt elevat, el deute respecte al PIB és dels més elevats de l'Estat.

Si ens fixem en la resta de comunitats autònomes de l'Estat, en termes absoluts **Catalunya és la Comunitat Autònoma més endeutada de l'Estat Espanyol.** El País Valencià és la segona comunitat més endeutada, amb un creixement també molt accentuat en els darrers 4 anys. Mentre Illes Balears cau al 9è lloc del rànquing d'autonomies per estoc de deute acumulat.

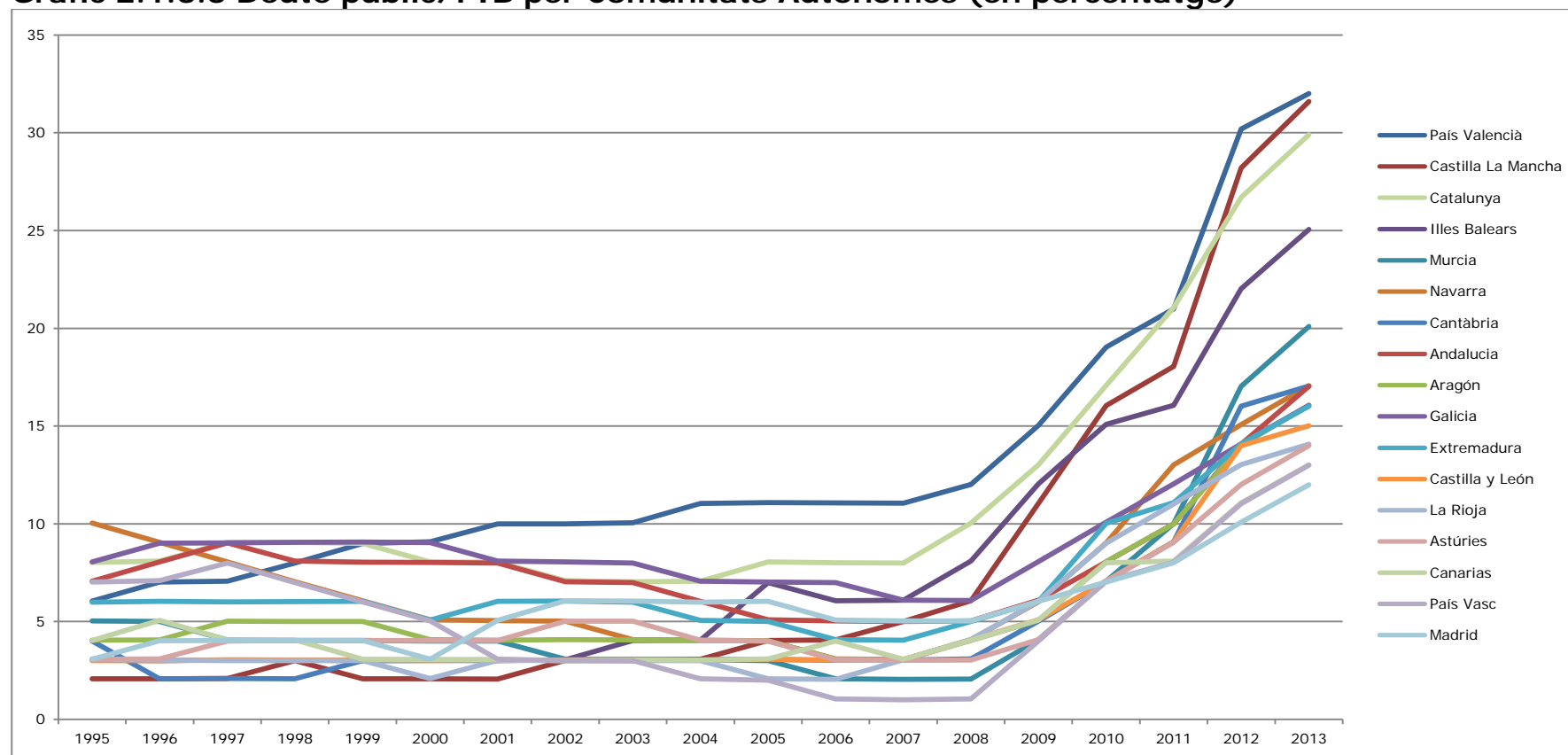
Gràfic 2.1.3.2 Deute públic per Comunitats Autònomes (en Milions d'Euros)

Font: Banc d'Espanya, Març 2014 - Nota. La llegenda està ordenada per nivell d'endeutament, de més a menys endeutades.

➤ **Catalunya (CiU) i País Valencià (PP) són les comunitats autònomes més endeutades de tot l'Estat espanyol en termes absoluts, seguides d'Andalusia (PSOE), Madrid (PP) i Castilla la Manxa (PP).**

Gràfic 2.1.3.3 Deute públic/PIB per Comunitats Autònomes (en percentatge)

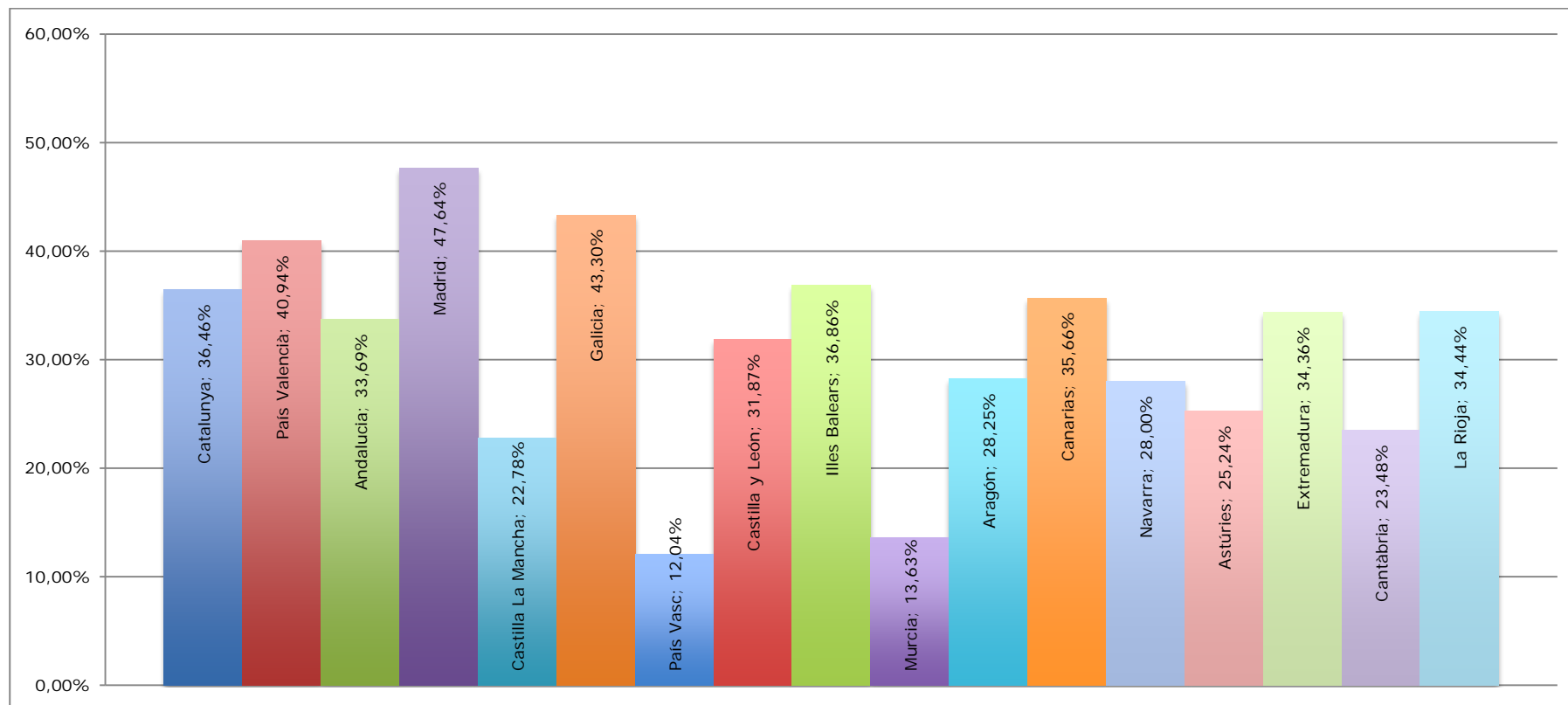

Font: Banc d'Espanya, Març 2014

Nota. La llegenda està ordenada per nivell d'endeutament respecte al PIB, de més a menys endeutades.

- Quan mirem l'endeutament relatiu respecte al PIB, la posició de Catalunya cau, però tan sols al 3r lloc, només per darrera de País Valencià i Castella la Manxa.
- Illes Balears puja fins al 4rt lloc de les comunitats autònomes més endeutades quan ens fixem en el deute públic respecte al PIB.
- D'aquesta forma **País Valencià, Catalunya i Illes Balears ocupen 3 de les 4 primeres posicions** en tant que comunitats més endeutades respecte el seu PIB.

Gràfic 2.1.3.4 Creixement del deute públic entre 2008 i 2013 (en percentatge)

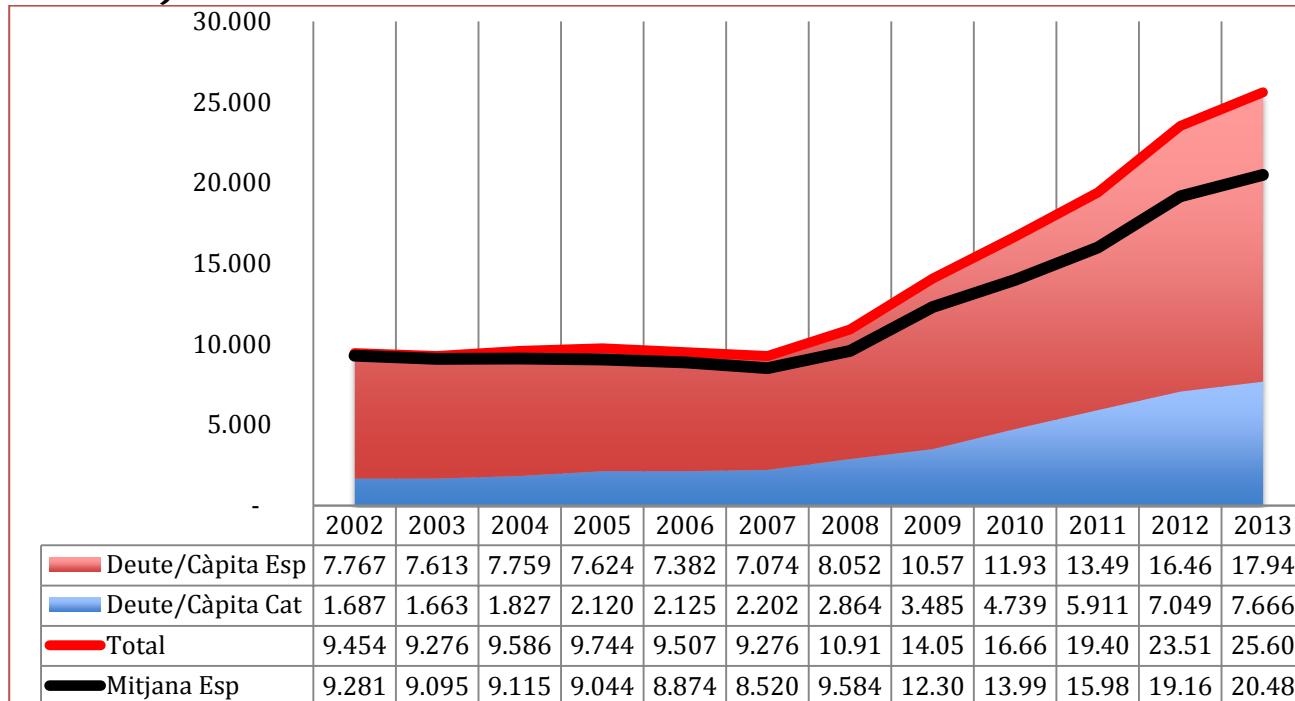
Font: Banc d'Espanya, Març 2014 - Nota. Les columnes estan ordenades per nivell d'endeutament, de més a menys endeutada al 2013.

➤ **Madrid (PP) i Galícia (PP) són les comunitats que més augmenten el seu endeutament després de l'inici de la crisi (2008-2013), seguides del País Valencià (PP), Illes Balears (PP) i Catalunya (CiU).**

2.2 Quant devem els catalans i les catalanes? (Deute per càpita)

Una forma de mesurar el nivell d'endeutament públic és el del deute per càpita (o deute per habitant), sota la hipòtesi que seria normal que una comunitat tingui més endeutament si té també més població. Malgrat tot, les xifres ens indiquen que **en Deute per càpita, Catalunya també és campiona**.

Gràfic 2.2.1 Evolució del deute públic català per càpita (en euros per habitant)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Banc d'Espanya i l'INE.

Al deute públic de la generalitat de Catalunya per càpita (7.666€ per habitant) podem sumar el deute de l'Administració central per càpita, que al 2013 era de 17.940€ per habitant². Si hi sumem a més el deute municipal, de les diputacions, consells municipals i altres ens locals (com l'Àrea metropolitana de Barcelona) el deute públic per càpita a Catalunya puja a 8.473 € per habitant, als que sumant el deute de l'administració central (17.940€) fa un total de 26.413 € per persona al 2013. Aquesta xifra és superior a la mitjana que surt de calcular el deute total de les administracions públiques espanyoles pel total de la població, que equival a 20.486€ per persona (veure la línia fosca en el gràfic).

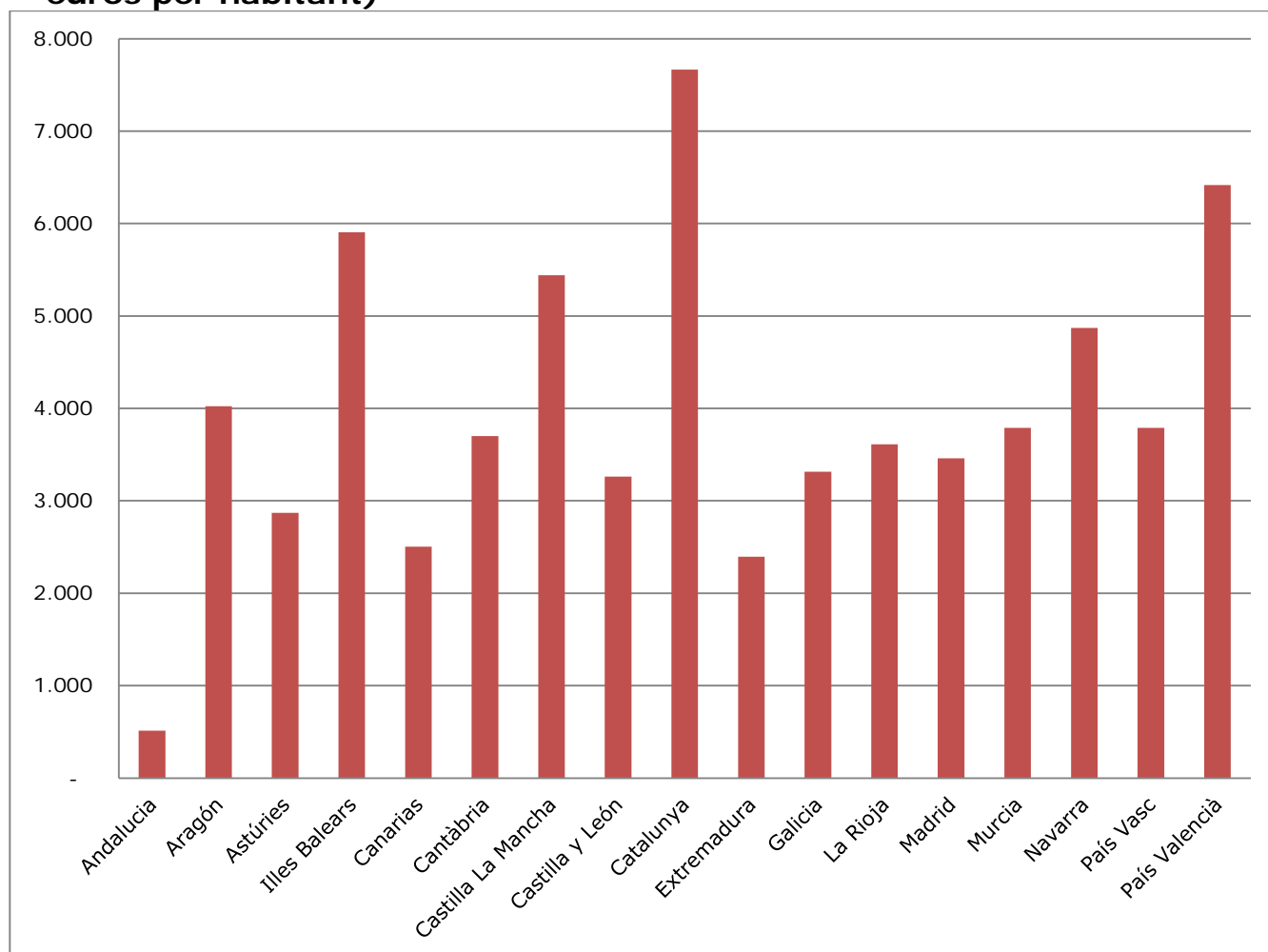
- En 10 anys el deute públic per càpita s'ha multiplicat per 4,6 a Catalunya, passant de poc més de 1.600 euros per persona a més de 7.600 euros per habitant.
- Si sumem el deute públic de les administracions municipals i el de l'administració

² Per a fer aquest càlcul hem utilitzat les dades de deute públic segons el Protocol de Deute Excessiu (PDE). Tot i que des de la PACD pensem que és més adequat l'ús de les dades corresponents al càlcul de Passius en Circulació, ja que dóna una visió més real de la situació d'endeutament, no disposem de les dades de deute segons Passius en Circulació desagregat per comunitats autònomes.

central que ens pertocaria per cada habitant, el deute per càpita a Catalunya seria de 26.413 € al 2013, multiplicant-se per 2,8 en els darrers 10 anys.

- L'endeutament públic per càpita a Catalunya és superior a la mitjana espanyola (20.486€ per persona).

Gràfic 2.2.2 Deute públic per càpita de les comunitats autònomes (en euros per habitant)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Banc d'Espanya i l'INE.

- Si considerem el deute per càpita de les diferents comunitats autònomes (sense tenir en compte el deute estatal o municipal), també en aquest cas **Catalunya té el deute per habitant més elevat**, seguida del País Valencià i de les Illes Balears.

3. Perquè creix el deute?

3.1 El creixement del deute segons la Generalitat de Catalunya

A la pàgina web de la Generalitat, en l'apartat de preguntes freqüents del Departament d'Economia i Coneixement³, el govern responia al 2013 a aquesta qüestió argumentant:

"el deute de la Generalitat de Catalunya ha augmentat per tres raons:

- *La Generalitat de Catalunya fa dèficit des de fa força temps i cada dèficit representa acumulació del deute (...). L'increment del dèficit és degut a diverses causes:*
 - *La reducció dels ingressos com a conseqüència de la crisi econòmica. En el període 2009-2012 els ingressos no financers de la GC s'han reduït en 4.300 milions d'euros, xifra que representa un 15,9% de disminució.*
 - *L'augment de la despesa per l'expansió dels serveis prestats a la població, com per exemple els vinculats a la llei de dependència o als desplegament de la policia autonòmica. En aquest sentit, des de l'any 2007 fins el 2012 les despeses en protecció i promoció social han crescut un 42,2% i les de seguretat i protecció civil un 20,5%.*
 - *En el període 2000-2011 la població de Catalunya ha crescut un 20%. L'increment de població incideix en la demanda de serveis.*
 - *L'augment de les despeses en interessos, que el 2012 han estat de 1.723 milions d'euros, 3,6 vegades més que l'any 2005.*
 - *Pels compromisos de pagaments diferits per obres finançades amb sistemes de finançament estructurals.*
- *Raó estrictament comptable, per redefinicions de criteris SEC⁴, redefinicions del perímetre del sector públic de la Generalitat Catalunya, en particular la reclassificació d'empreses dintre del sector pública de la Generalitat de Catalunya. Si una empresa que no constava com a part del sector públic, però que tenia deute, en el moment en què un instrument comptable, el SEC, la classifica dins de la Generalitat, el deute d'aquesta institució passa a ser deute de l'administració.*
- *La conversió del deute comercial en deute financer que ha representat el Pla de Proveedores. Les factures que es van pagar amb aquest pla eren considerades deute comercial, que a final d'any s'inclouen en el dèficit. Aquests pagaments no s'havien de finançar en el mercat de capitals, en els mercats financers, perquè eren pagaments de factures normals, però l'ICO proveedores va convertir aquest deute en financer, és a dir, en deute de mercats.*

³ Veure el document "Quin és el deute de la Generalitat de Catalunya?" <http://goo.gl/ELCEpU>

⁴ SEC és el Sistema Europeu de Comptes, "És un marc comptable, comparable a escala internacional sobre la base del Sistema de Comptes Nacionals de les Nacions Unides". Aquest sistema va incorporar un seguit de canvis al 2010 i al 2012, que entre d'altres va obligar a incorporar a la comptabilització del dèficit i del deute públic d'entitats públiques o públic-privades que abans quedaven fora. "L'Àmbit Sector administració Pública (AP-SEC) inclou les entitats que han estat classificades com a Administració Pública d'acord amb les normes del sistema europeu de comptes nacionals i regionals (SEC), per raó de la seva dependència pública i la seva no condició d'operador de mercat". Aquest àmbit ha estat ampliat de forma que el deute d'entitats com la Fundació de l'Hospital de Sant Pau, l'Agència Catalana de l'Aigua, Infraestructures de la Generalitat o l'Institut Català del Sòl, que abans no comptabilitzaven pel càlcul del dèficit o el deute públic, i ara s'han d'incloure. Per a més informació veure <http://goo.gl/Nv8IDW> i el punt 3.1.6 d'aquest informe.

Resumint, els arguments oficials són que el deute creix per:

- **L'increment del dèficit**, degut a:
 - El **descens dels ingressos** (per la crisi econòmica)
 - L'**increment de la despesa social** (per la crisi i l'augment de la població)
 - L'**increment de la despesa d'interessos de deute**
 - Els compromisos de **pagaments diferits per infraestructures**
- Pels canvis del **mode de càlcul del deute** (imposats per l'Eurostat)
- La **inclusió de deute comercial** (amb proveïdors) en la xifra de deute pel Pla de proveïdors

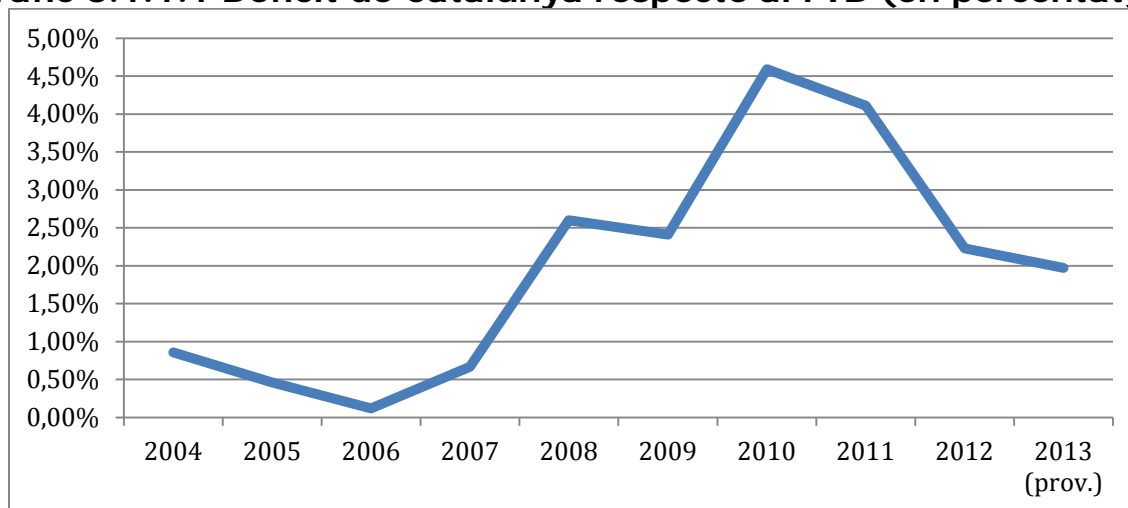
En els següents punts analitzarem aquests arguments en base a les dades disponibles

3.1.1 El dèficit

El dèficit públic és la diferència entre despeses i ingressos. Si les despeses són majors que els ingressos, hi ha dèficit, si és a l'inrevés, hi ha superàvit. El dèficit es calcula tenint en compte les despeses no financeres (excloent el retorn del deute però no el pagament d'interessos) i els ingressos no financers (excloent el nou endeutament).

El dèficit pressupostari es finança a través d'endeutament públic, de forma que un dèficit elevat porta generalment a un increment de deute públic. Quan a una administració no li arriben els ingressos que té per cobrir les despeses (té dèficit), ha d'acudir a endeutar-se per a cobrir la diferència. L'acumulació de dèficits durant diversos anys seguits, com a passat a la Generalitat de Catalunya, porta a un espiral d'endeutament públic creixent. Si aquest increment del dèficit i de deute s'utilitza per generar més activitat econòmica i per tant més ingressos fiscals, és possible que es trenqui l'espiral deficitària i d'endeutament⁵, però aquest no ha estat el cas a Catalunya ni a l'Estat espanyol.

Gràfic 3.1.1.1 Dèficit de Catalunya respecte al PIB (en percentatge)

Font. Dades 2004 a 2009 Informes Financers Anuals de la Generalitat de Catalunya. Dades 2010 a 2013 Dèficit Liquidat. Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas.

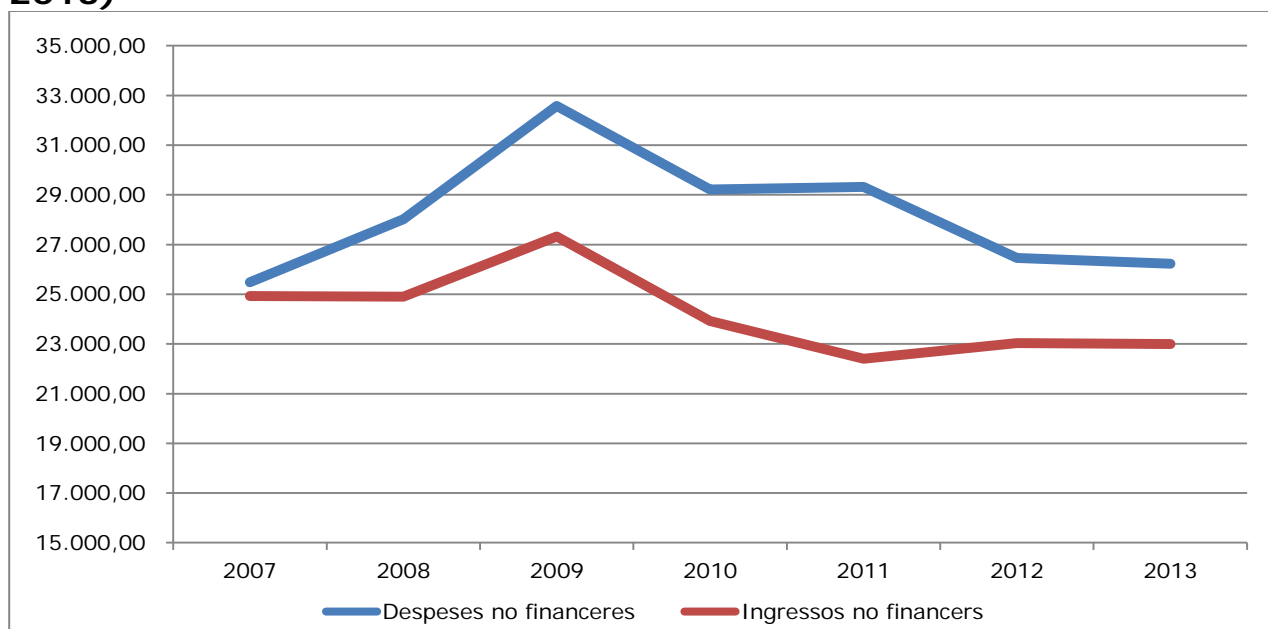
⁵ Depenent de l'estímul que suposi l'endeutament sobre la demanda agregada es pot generar menys dèficit en l'any posterior, és a dir, que pot ser que, incrementant el dèficit (i per tant l'endeutament) i generant més despesa pública, es generi més liquiditat i activitat econòmica, per la qual cosa es recaptin més impostos i es pugui tancar el pressupost següent amb un dèficit menor.

- A Catalunya es produeix un increment del dèficit públic entre 2007 a 2010, que passa de 1.226 milions d'euros de dèficit al 2007 a 8.904 milions d'euros a 2010.
- És a 2010 que es produeix el major increment del dèficit arribant a un pic de 8.904 milions d'euros, el 4,59% del PIB, més del doble del que el govern de Josep Montilla havia previst a l'inici de l'any (2,4%).
- Des de 2010, les polítiques d'austeritat, i per tant les retallades de despeses no financeres (excloent interessos del deute) han anat adreçades precisament a reduir el dèficit que ha quedat en 1,97% del PIB al 2013 (encara 4 dècimes per sobre del 1,58% que marcava l'Estat Espanyol per a Catalunya).

El Govern espanyol ha aprovat al juny de 2014 els objectius d'estabilitat pressupostària i deute públic per a les comunitats autònomes fins a l'any 2017, a través del Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF)⁶. Segons aquest acord el dèficit al 2014 hauria de ser de l'1% del PIB com a màxim, del 0,7% al 2015 i del 0,3% al 2016. Aquestes xifres poden suposar encara més retallades en els serveis socials que hauria de garantir la Generalitat de Catalunya.

Com dèiem, el dèficit es calcula restant als ingressos no financers la despesa no financera. En el següent gràfic es veu l'evolució d'aquests dos fluxos financers.

Gràfic 3.1.1.2 Despesa no financera* vs Ingressos no financers (2007-2013)

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 - 2013

* Nota: Tot i que el seu nom indiqui el contrari, la Despesa no financera inclou la despesa d'interessos del deute, i exclou la despesa vinculada a l'amortització del capital del deute.

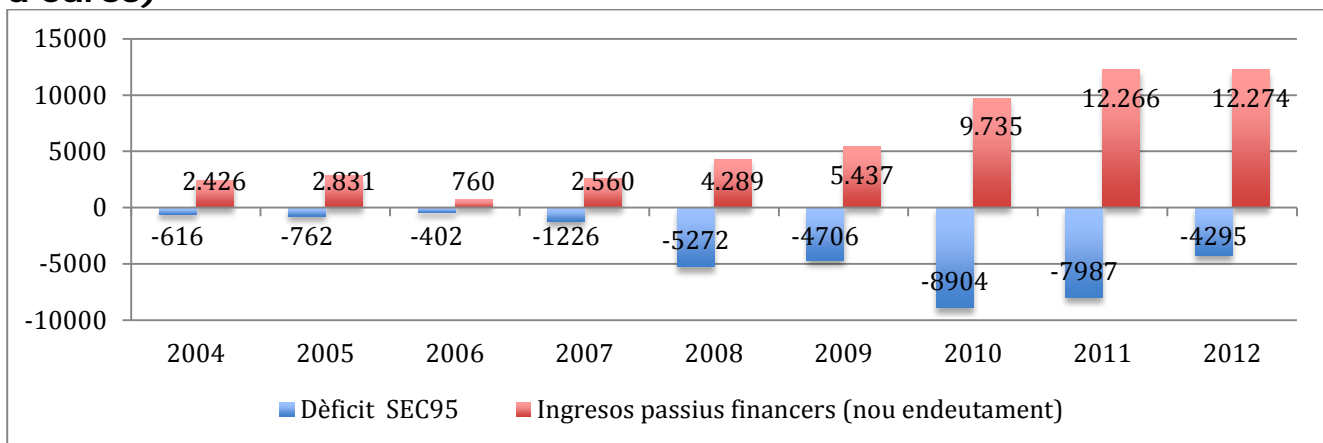
- La despesa no financera s'ha reduït un 24,2% des de 2009 a 2013, el que equival a **més de 6.350 milions d'euros de retallades**.
- La reducció de la despesa no financera des de l'inici de la crisi a 2008 és del 6% (1.795 milions d'euros), ja que a 2009 hi va haver un important increment (4.554

⁶ Veure <http://www.324.cat/noticia/2433760/economia/EI-CPFF-mante-lobjectiu-de-deficit-tot-i-les-queixes-de-Catalunya-i-Andalusia>

milions d'euros) de la despesa no financera.

- Entre 2009 i 2010, moment en que més creix el dèficit, es dona de fet una retallada de la despesa no financera de més de 3.300 milions d'euros. En aquest sentit l'increment del dèficit al 2010 no és deu a un increment de la despesa corrent, sinó a una reducció d'ingressos corrents, que entre 2009 i 2010 és de 3.455 milions d'euros.
- Entre 2009 i 2013, totes les categories de despesa en els comptes de la Generalitat de Catalunya han patit retallades excepte el pagament del deute i els seus interessos.
- Mentre els ingressos no financers (impostos i transferències de l'Estat) s'han reduït sobretot a partir de 2009, els ingressos corresponents a nou endeutament (passius financers) no han deixat de créixer, de forma que l'increment del dèficit s'ha cobert amb un creixent endeutament.

Gràfic 3.1.1.3 Dèficit vs nou endeutament 2004-2012 (en milions d'euros)

Font: Informes Financers Anuals de la Generalitat de Catalunya 2004 - 2012

- El nou endeutament és cada any superior al dèficit, i aquesta diferència és cada cop més notable. En aquest sentit, bona part del nou endeutament s'adquireix no tant per cobrir el dèficit com per poder pagar el deute (mentre els interessos del deute si s'inclouen en el dèficit, no així el retorn del capital).
- **La reducció del dèficit, i per tant les retallades, s'expliquen per poder destinar cada cop més recursos al pagament d'aquest deute.**

En conclusió, i pel que fa al dèficit, podem dir que el govern dona un argument cert quan afirma que *"la Generalitat de Catalunya fa dèficit des de fa força temps i cada dèficit representa acumulació del deute"*. Tot i això, el ritme de creixement del deute és superior al del dèficit, de forma que el dèficit no explica totalment l'increment de l'endeutament.

Analitzem tot seguit els principals arguments que dona el govern català per explicar l'increment del dèficit.

3.1.2 El descens dels ingressos

Des de la Generalitat de Catalunya s'argumenta que un dels motius per l'increment del dèficit, i per tant del deute públic, ha estat "*la reducció dels ingressos com a conseqüència de la crisi econòmica*", i tot seguit s'aclareix que el que s'ha reduït són els ingressos no financers, és a dir, els que no depenen de nou endeutament.

Quan parlem d'ingressos públics hem de distingir diferents tipus de fluxos⁷:

- Per una banda tenim els ingressos per operacions no financeres, que inclouen els ingressos corrents més els ingressos de capitals:
 - Els Ingressos corrents inclouen: els impostos directes i indirectes⁸, alguns dels quals es gestionen directament i d'altres depenen, parcial o totalment, de l'Estat espanyol; altres taxes; les transferències corrents⁹ d'altres administracions; i els ingressos patrimonials (com el lloguer d'edificis públics o un cànon).
 - Els ingressos de capital inclouen l'alienació d'inversions reals (venda de patrimoni) i les transferències de capital d'altres administracions.
- Finalment hi ha els ingressos per operacions financeres, que inclouen els actius financers (com accions o crèdits i subvencions de capital destinats a la creació o a l'increment de patrimoni –inclou ingressos per l'activitat creditora de la Generalitat, és a dir, el cobrament de préstecs atorgats des de la Generalitat) i els passius financers (els ingressos obtinguts per nou endeutament, és a dir, emissions de deute, crèdits i préstecs rebuts).

L'evolució de les diferents partides d'ingressos difereix, de manera que quan parlem d'augment o reducció d'ingressos hem de veure quines partides han augmentat o disminuït.

⁷ Veure Taula 1 a l'Annex I per a una explicació més detallada dels fluxos d'ingressos a Catalunya.

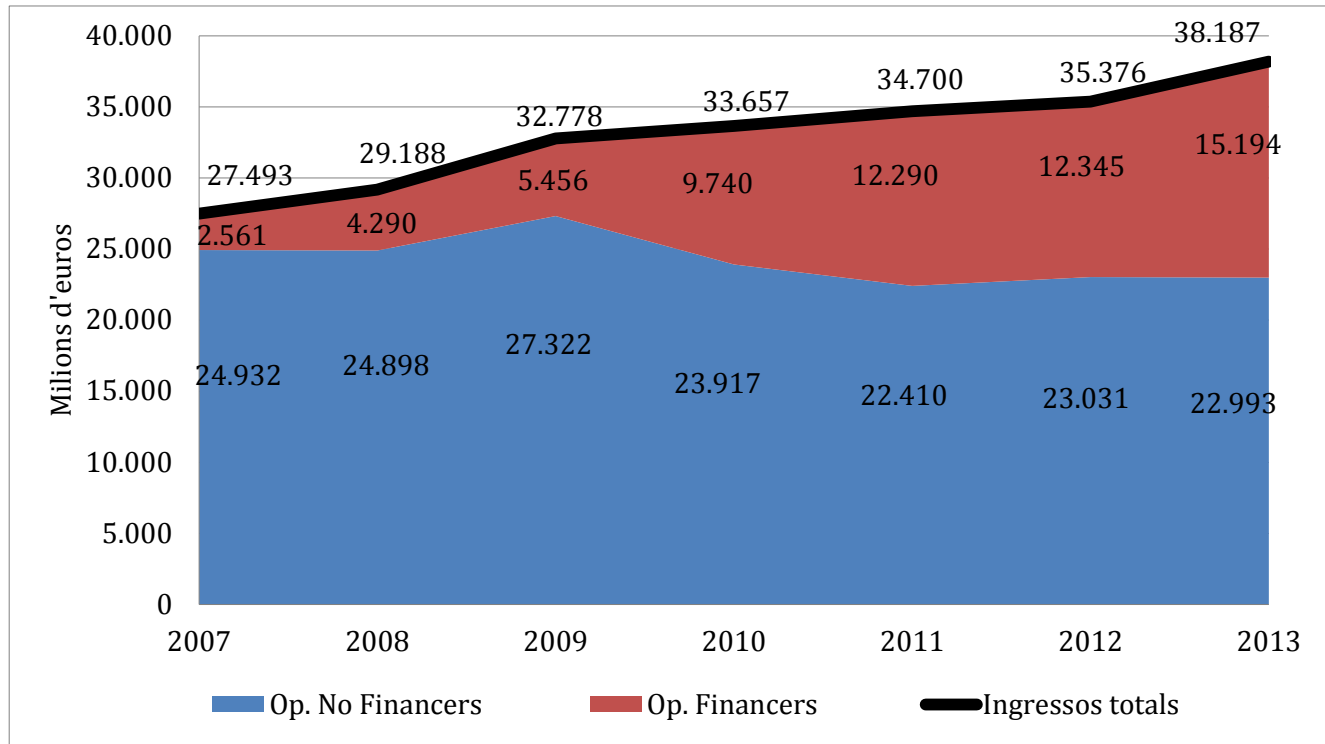
⁸ Segons l'Agència Tributaria espanyola: "són impostos directes els que s'apliquen sobre una manifestació directa o immediata de la capacitat econòmica: la possessió d'un patrimoni i l'obtenció d'una renda. Són impostos indirectes, al contrari, els que s'apliquen sobre una manifestació indirecta o mediata de la capacitat econòmica: la circulació de la riquesa, bé per actes de consum o bé per actes de transmissió. En definitiva, els impostos directes graven la riquesa en si mateixa, mentre que els indirectes graven la utilització d'eixa riquesa". A l'Estat espanyol són els següents:

- Impostos directes: Impost sobre la Renda de les Persones Físiques (IRPF), Impost sobre la Renda de no Residents, Impost sobre Societats, Impost sobre Successions i Donacions, Impost sobre el Patrimoni.
- Impostos indirectes: Impost sobre el Valor Afegit (IVA), Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats, Renda de Duanes i Impostos Especials (Alcohol i begudes alcohòliques, Hidrocarburs, Tabac i Matriculació de mitjans de transport).

Veure més a: <http://goo.gl/8FAOnS>

⁹ Les transferències corrents i de capital són cobraments rebuts des d'altres administracions [l'Estat i la UE, per exemple], sense contrapartida directa i que tenen com a finalitat el finançament d'operacions corrents (transferències corrents per activitats de funcionament ordinari) i d'operacions de capital (transferències de capital), respectivament <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=681&m=m>

Gràfic 3.1.2.1 Ingressos de la Generalitat de Catalunya (2007-2013) en milions d'euros

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 - 2013

- Si tenim en compte els **ingressos totals, aquests no han deixat de créixer en cap moment, augmentant un 31% des de 2008.**
 - Els ingressos deguts a operacions no financeres (impostos, taxes, transferències corrents i de capital, i ingressos patrimonials) s'han reduït en global en un 7,28% des de 2008, mentre que els ingressos deguts a operacions financeres (principalment nou endeutament) han augmentat un 254%, passant de poc més de 4.200 milions d'euros al 2008 a més de 15.100 milions d'euros al 2013.
 - Els ingressos per operacions no financeres han disminuït sobretot a partir de 2009. Entre 2009 i 2013 els ingressos no financers es redueixen en un 18,8%, més de 4.300 milions d'euros, passant de representar un 85% del total dels ingressos al 2008 a un 60% al 2013.
 - Les operacions financeres han passat de significar el 15% dels ingressos al 2008 a un 40% al 2013, sent la major part (38,46%) ingressos per passius financers, és a dir, endeutament.
- **El 38,46% dels ingressos de la Generalitat de Catalunya al 2013 es deuen a nou endeutament** (un percentatge que era només del 14,69% al 2008).

També augmenta, en els ingressos per operacions financeres, els actius financers, és a dir, ingressos per accions que posseeix la Generalitat així com pel cobrament de deutes dels que és creditora (deutes que ha donat la Generalitat a altres, siguin ens públics o empreses privades). Aquests han passat de 1 milió d'euros al 2008 a 509 milions d'euros al 2013. Això denota que la Generalitat incrementa les seves actuacions com a prestatària a tercers.

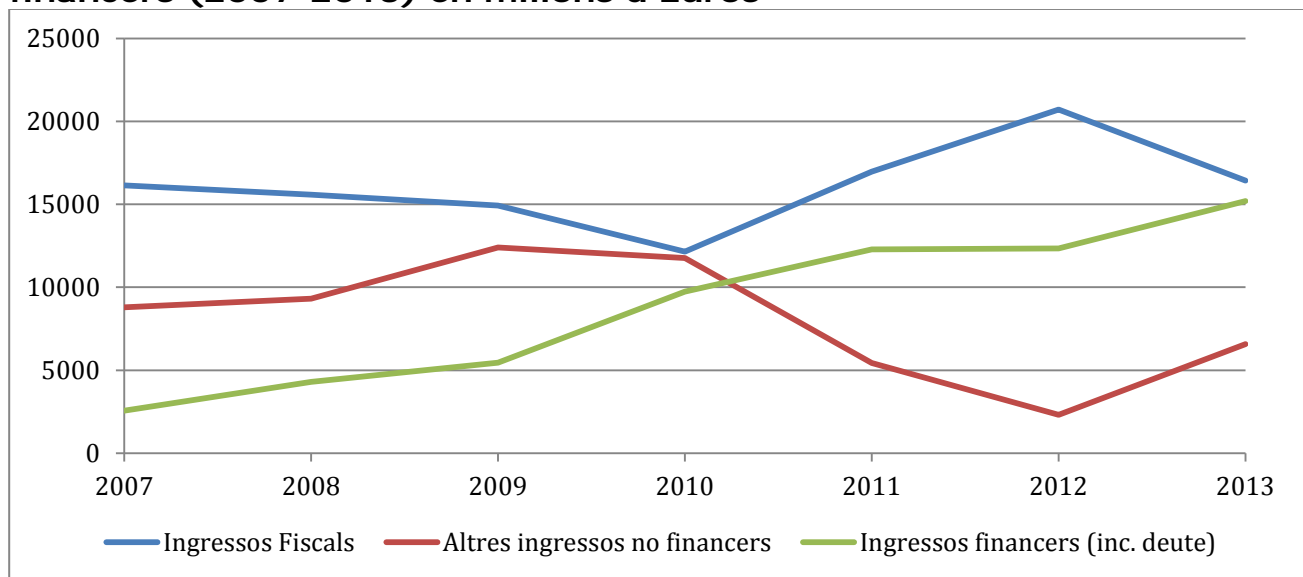
L'altra partida d'ingressos que més ha crescut és la corresponent a "Alienació d'inversions reals", és a dir, venda de patrimoni que ha passat de 2 milions d'euros al 2008 a 216 milions al 2013.

Dins de les operacions no financeres, els ingressos corrents estan molt per sobre dels ingressos de capital. Tot i això, els ingressos corrents (incloent impostos, taxes i transferències corrents) han passat a representar un 82% del pressupost total d'ingressos al 2008 a un 58% al 2013, amb una disminució en termes absoluts d'un 7% des de 2008.

Mentrestant els ingressos patrimonials (ingressos de capital dins les operacions no financeres) experimenten un increment de més del 4000%, passant de suposar un 0,05% (15 milions d'euros) de tot el pressupost d'ingressos al 2008, a un 1,81% (642 milions d'euros) al 2013. Segons un informe de Comissions Obreres¹⁰ 633 milions d'euros corresponen a la venda d'Aigües Ter-Llobregat i Tabassa.

➤ Tot plegat denota que **la política d'ingressos de la Generalitat de Catalunya es basa en un sistema de finançament dependent dels mercats i especuladors, així com del saqueig del patrimoni de béns públics.**

Gràfic 3.1.2.2 Ingressos fiscals, altres ingressos corrents i ingressos financers (2007-2013) en milions d'Euros

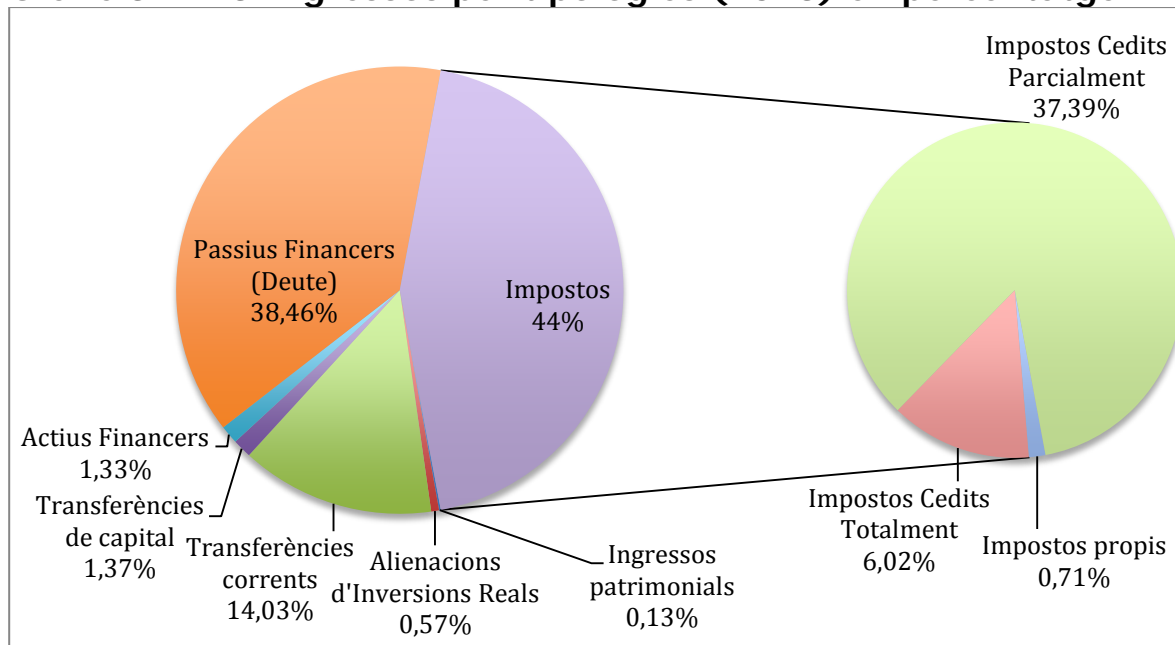

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 - 2013

Els impostos suposen a 2013 el 44% dels ingressos, seguits en importància pels passius financers (nou endeutament) que suposen un 38,46%, i les transferències corrents i de capital, que juntes sumen un 15,4% dels ingressos. En el mapa global, els ingressos per cànon, lloguers i fins i tot vendes de patrimoni són poc rellevants (no arriben a l'1% dels ingressos), tot i que si que suposen una privatització de patrimoni i serveis.

¹⁰ Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO
<http://www.ccoo.cat/ceres/documents/informes/0000001164.pdf>

Gràfic 3.1.2.3 Ingressos per tipologies (2013) en percentatge

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Tot i que la reducció en els ingressos a partir de 2011 es dona sobretot en l'apartat de transferències corrents i de capital (incloses en Altres ingressos no financers en el gràfic 3.1.2.2), és important avaluar la composició i evolució dels ingressos fiscals a Catalunya.

El sistema tributari a Catalunya és el resultat d'un seguit d'impostos gestionats de forma directa, parcial o totalment gestionats des de l'Estat espanyol. A l'Annex I podeu trobar un detall del pes de cada tipus d'impostos i la capacitat normativa de la Generalitat de Catalunya en cada un d'ells. De l'anàlisi d'aquestes dades podem concloure que:

- Els ingressos per impostos cedits totalment, en els que la Generalitat té autonomia plena normativa i 100% de cessió (tot l'ingrés es queda a Catalunya) pateixen un descens del 44% entre 2008 i 2013, principalment degut a la supressió de l'Impost sobre patrimoni (2009-2012), així com per les "rebaixes" en els tipus de l'impost de successions (ambdós canvis pel govern tripartit).
- Pel que fa als ingressos per impostos cedits parcialment, aquests augmenten en un 21% (tot i un descens a l'inici de la crisi), principalment per l'increment de recaptació de l'IRPF i IVA – que junts suposen el 70% dels ingressos tributaris de Catalunya.
- Els tributs propis augmenten un 42%, sobretot per la creació de la taxa turística, que ha ingressat 35 milions d'euros, en front de la previsió de 100 milions d'euros.

Si bé és cert que hi ha una reducció d'ingressos fiscals els anys 2009 i 2012 (i de nou al 2012), aquesta reducció no es pot explicar únicament per l'efecte de la crisi econòmica. És cert que, al recaure bona part dels ingressos fiscals en les rendes del treball (IRPF) i el consum (IVA), la crisi econòmic té un impacte directe en la recaptació fiscal. Quan les classes populars disminuïm els ingressos salarials (per l'augment de l'atur i l'estancació dels salaris) i reduïm el consum (perquè no tenim prou ingressos), la recaptació de l'IRPF i l'IVA cauen.

Però aquesta reducció es deu també a decisions polítiques, principalment la de mantenir un model de fiscalitat regressiva. Així mateix, hi ha una reducció d'ingressos fiscals directament relacionada amb canvis normatius com l'eliminació de l'impost de patrimoni o el canvi de tipus impositiu del de successions i donacions. Per tant la reducció d'ingressos fiscals en aquests casos és directament atribuïble a decisions polítiques.

En aquest sentit podem calcular que entre 2009 i 2011 es poden haver deixat d'ingressar més de 1.600 milions d'euros per l'impost de Patrimoni. Així mateix, des de 2009 es poden haver deixat d'ingressar més de 1.800 milions d'euros per les rebaixes en l'impost de successions i donacions. En total uns 3.400 milions que haguessin pogut evitar una part d'endeutament i de retallades socials.

Cal esmentar que l'any 2012 es va recuperar l'impost de Patrimoni amb un ingrés de 305 milions al 2012 i 562 milions al 2013. Així mateix, al 2013 s'ha rebaixat el mínim exempt de l'impost de patrimoni, s'ha augmentat l'impost sobre transmissions patrimonials, s'ha recuperat parcialment l'impost de successions (a aplicar a partir de 2014), i s'ha aprovat un nou impost sobre els dipòsits bancaris (a aplicar a partir de 2014)¹¹. En tendència contrària, el Parlament català també va aprovar una rebaixa impositiva al sector del joc i casinos, feta a mida del projecte "Barcelona World". Tot i les mesures adoptades pel Parlament de Catalunya, l'any 2013 s'ha donat un nou descens important d'ingressos per impostos, degut especialment a una inferior recaptació d'IRPF (2.588 milions d'euros menys que l'any anterior) i d'IVA (1.454 milions d'euros menys que l'any anterior)

- Podem concloure que **el sistema tributari català no es basa en l'equitat ni la progressivitat, ni es pot considerar un sistema proporcional ni redistributiu.** L'eliminació de l'impost de patrimoni, la rebaixa de l'impost de successions (tot i la recuperació posterior d'ambdós), així com la negativa a aprovar altres impostos¹², així ho indiquen.
- La recuperació d'ingressos per impostos entre 2010 i 2012 està capitanejada per l'increment d'ingressos per l'IVA (el govern espanyol aprovà un augment del tipus impositiu), un impost indirecte que no té en compte la capacitat de pagament del contribuent.

Pel que fa a la resta d'ingressos no financers, la partida més important són les transferències corrents del Sector públic Estatal, que inclouen les Transferències vinculades al model de finançament autonòmic, les transparències per participació ens locals i altres del sector públic estatal. Aquesta partida és seguida en importància per les transferències de capital des de la Unió Europea.

La partida de "Transferències vinculades al model de finançament autonòmic" s'han reduït des de 2010 i a l'any 2012 son negatives (-2.973 milions d'euros), degut a que:

- Segons els càlculs del nou model de finançament¹³, la capacitat recaptatòria a Catalunya va ser superior a les seves necessitats, i per tant Catalunya fa una aportació neta al Fons de Garantia dels Serveis Públics Fonamentals a favor d'altres

¹¹ Veure <http://goo.gl/Knbt9z> i <http://goo.gl/UjXvFP> respectivament.

¹² Per a més detall veure l'informe Fiscalitat Justa. El cas a Catalunya, publicat al Maig 2014 per a Plataforma per una Fiscalitat Justa <http://www.fiscalitatjusta.cat/?p=579> o les propostes per una fiscalitat alternativa d'ICV http://www.ara.cat/politica/ICV-fiscalitat-impostos-retallades_ARAFIL20120605_0003.jpg

¹³ Veure <http://www.minhap.gob.es/es-ES/Areas%20Tematicas/Financiacion%20Autonomica/Paginas/Regimen%20comun.aspx> i http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2009/12/19/pdfs/BOE-A-2009-20375-C.pdf

Comunitats Autònomes.

- En el pressupost del 2012 es van aplicar les liquidacions del model de finançament dels anys 2008, 2009 i 2010. Les liquidacions del 2008 i 2009 van resultar negatives però es va acordar periodificar-les en 5 anys a partir del 2011. Per tant, les liquidacions del 2012 inclouen una cinquena part de la liquidació negativa d'aquests dos anys.
- El 2012 inclou liquidacions pendents de l'antic Fons de Suficiència

Pel que fa a les Transferències de capital provinents de l'Estat, aquestes han disminuït considerablement (passant de més de 726 milions d'euros al 2010 a 36 milions al 2013) degut a les mesures d'austeritat dutes a terme per l'Estat Espanyol. Mesures que han suposat l'incompliment de la Disposició addicional 3^a de l'Estatut d'Autonomia, aprovada al 2006. La disposició diu que la inversió de l'Estat a Catalunya en infraestructures ha de ser equivalent a la participació relativa del PIB de Catalunya respecte al PIB de l'estat espanyol durant 7 anys.

També les transferències, tant corrents com de capital, provinents de l'exterior (Unió Europea) s'han reduït. Les transferències corrents europees es van reduir entre 2008 i 2011 en prop de 69 milions d'euros, per pujar a 55 milions d'euros al 2012 i convertir-se en negatives (-34 milions d'euros) al 2013. Les transferències de capital europees també s'han reduït en uns 100 milions d'euros des de 2009.

També destaca la variabilitat dels ingressos patrimonials, formats per lloguers de patrimoni públic i cànon. Pel que fa a l'Alienació d'Inversions Reals, corresponent als ingressos per venda de patrimoni, els ingressos s'han incrementat sobretot en el darrer any passant de poc més de 125 mil euros a més de 216 milions d'euros.

En conclusió, és cert que la reducció d'ingressos fiscals (bàsicament al 2010) ha implicat un augment de dèficit, i per tant d'endeutament, però aquesta reducció d'ingressos no està únicament lligada a la crisi econòmica (que afecta sobretot a impostos com l'IRPF i l'IVA), sinó també i sobretot a decisions polítiques, adreçades a mantenir un sistema fiscal regressiu i uns ingressos dependents de l'endeutament i, per tant, dels mercats.

3.1.2.1 Frau i evasió fiscal

En l'àmbit dels ingressos és important també tenir en compte l'aspecte clau del frau i l'evasió fiscals. Tal i com reconeix l'informe "Fiscalitat justa: el cas a Catalunya" elaborat per la Plataforma per una Fiscalitat Justa, Ambiental i Solidària, **les arques públiques catalanes han deixat d'ingressar a causa del frau fiscal 16 mil milions d'euros a l'any.**

"Fins a 10 diferents estudis i avaluacions d'institucions nacionals i internacionals situen el frau fiscal i l'economia submergida en Espanya entre el 23% i 25% del PIB, estudis que extrapolats a Catalunya situarien la seva taxa d'economia submergida en un 22,3%, mentre que, entre els 15 primers països de la UE, aquesta xifra oscil·la entre el 10 i el 12%. Això significa que cada any una quarta part de la riquesa generada (PIB) no paga els tributs que li corresponen, i les arques de l'Estat deixen d'ingressar 90.000 milions d'euros; 16.000 milions correspondrien al que s'ha deixat d'ingressar a Catalunya."¹⁴

Personatges rellevants (però poc coneguts) com Ricardo Rodrigo (directiu de RBA), la família Carulla (propietaris d'Agroalimen), Demetrio Carceller (Cerveses Damm), i d'altres més coneguts com la tenista Arancha Sánchez Vicario, Montserrat Caballé (ambdues nacionalitzades andorranes), el pilot de F1 Pedro Martínez de la Rosa, el tenista Carles Moya, el futbolista i ara entrenador Luis Enrique (els tres fiscalment suïssos), Àlex Crivillé (nacionalitzat a Mònaco), estan entre els que han estat imputats per frau fiscal o evadeixen impostos a paradisos fiscals.

A aquests s'hi han de sumar casos com el del pare d'Artur Mas, enxampat per un compte de 823.262 euros en un compte opac a un banc suís, o el recentment destapat cas de l'expresident Jordi Pujol i la seva família, amb uns 55 milions d'euros sense declarar a Suïssa i Andorra¹⁵.

Més enllà del frau fiscal, s'ha de tenir en compte també allò que es deixa d'ingressar per elusió fiscal a paradisos fiscals (legal, però reprovable). Segons el setmanari La Directa¹⁶, de les 60 principals companyies per facturació dels Països Catalans, 37 tenen societats participades a paradisos fiscals, fins a 222 empreses en territoris de baixa tributació. D'aquestes destaquen empreses com Gas Natural Fenosa (24 filials), Abertis (15), Banc de Sabadell (13), Cirsa (12 a través de la seva matriu, Nortia Business Corporation), Globalia (11), Mango (10) i Roca (10). Aquests són tan sols alguns exemples, però de fet no hi ha cap impediment legal per a que qualsevol grup empresarial amb cert nivell de facturació (no només les grans empreses que cotitzen a l'Íbex 35, sinó també mitjanes empreses que no cotitzen en borsa) obri filials en un paradís fiscal o tingui vinculacions amb holdings o societats participades amb seu a paradisos fiscals. Aquesta és una pràctica habitual que es facilita per la inexistència d'una legislació fiscal unitària, el que impedeix conèixer i gravar els beneficis reals i globals d'una empresa que disposa de seus a diferents països.

¹⁴ Plataforma per una Fiscalitat Justa, Ambiental i Solidària (2014) "Fiscalitat justa: el cas a Catalunya" <http://www.fiscalitatjusta.cat/?p=579>

¹⁵ La xifra de 55 milions s'esmenta en el següent article: http://www.eldiario.es/catalunyaplural/Els-Pujol-acumular-milions-Andorra_0_295020545.html

¹⁶ Veure <http://directa.cat/noticia/les-grans-empreses-catalanes-sumen-mes-200-filials-paradisos-fiscals> i <http://directa.cat/noticia/silenci-aqui-es-defrauda-16000-milions-deuros-anuals>

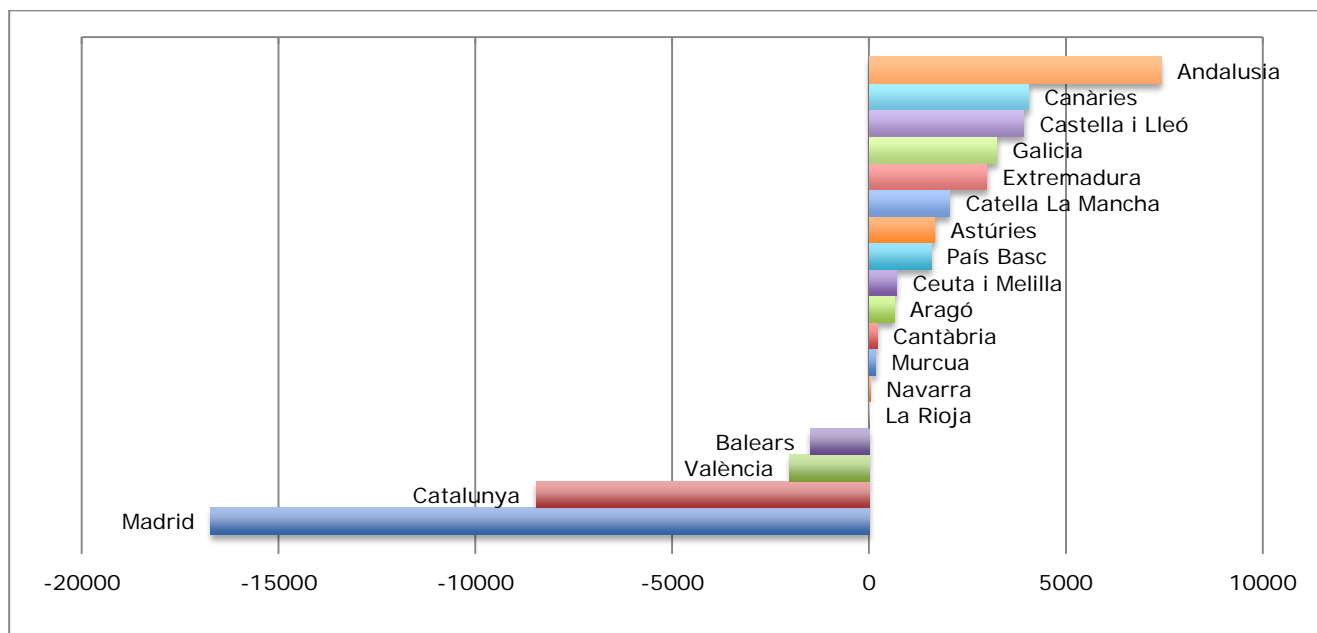
3.1.2.1 L'impacte de les balances fiscals amb l'Estat espanyol

Un dels arguments més habituals per esgrimir la situació econòmica en la que es troba la Generalitat de Catalunya (dèficit i sobreendeutament, a més de manca de liquiditat) és la referència al sistema de finançament autonòmic i la balança fiscal que hi ha a Catalunya i als Països Catalans respecte la resta de l'Estat. Segons la pròpia Generalitat de Catalunya:

La balança fiscal recull els fluxos fiscals entre regions que origina l'acció del sector públic central en la mesura que els impostos i les despeses públiques es distribueixen territorialment. La diferència entre la despesa que el sector públic central realitza en una regió i el volum d'ingressos que aquesta aporta al finançament del conjunt de la despesa de l'Administració central és el saldo de la balança fiscal d'aquesta regió (<http://goo.gl/XbTWKo>).

Hi ha diferents metodologies per calcular aquestes balances fiscals. El flux monetari, que "vincula l'origen territorial del diner públic i el lloc en el que l'administració el gasta" i el mètode càrrega-benefici, que inclou en la part de les despeses aquelles que tot i que no es donin a Catalunya, beneficien el territori¹⁷. Mentre el govern espanyol utilitza el segon mètode, la Generalitat de Catalunya fa servir els dos. Malgrat això, en el mètode càrrega-benefici, hi ha diferències en el resultat.

Gràfic 3.1.2.4 Balances fiscals segons càlcul Càrrega-Benefici Govern espanyol (2011) En milions d'euros

Font. Ministeri d'economia i Hisenda, Juliol 2014

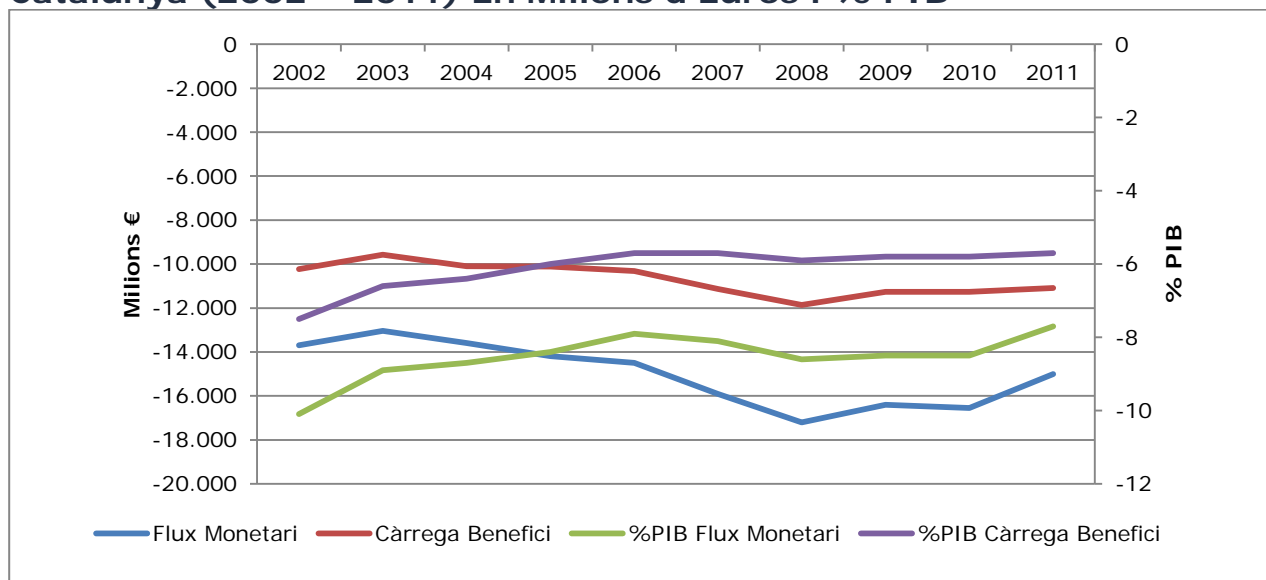
¹⁷ Per a una definició més acurada podem veure aquesta: "El mètode de flux monetari, imputa els ingressos al territori on es localitza la capacitat econòmica sotmesa a gravamen i les despeses, al territori on es materialitzen, amb independència del lloc geogràfic on s'ubiquin els beneficiaris. El mètode de càrrega-benefici imputa els ingressos al territori on resideixen les persones que finalment suporten la càrrega fiscal i les despeses, al territori on resideixen els beneficiaris, independentment d'on es produeix el servei públic resultat de la inversió" (Institut d'Economia de Barcelona, Universitat de Barcelona <http://goo.gl/jaTWDG>)

El govern espanyol ha publicat al juliol de 2014¹⁸ les dades de les balances fiscals corresponents a 2011. Segons aquestes dades el dèficit fiscal de Catalunya respecte a l'Estat era a 2011 de 8.500 milions d'euros (un 4,35% del PIB). Segons el càlcul realitzat per la Generalitat de Catalunya amb el mateix mètode (càrrega-benefici) el dèficit era d'11.000 milions d'euros, un 5,7% del PIB. Segons el mètode del flux monetari i segons càlculs de la pròpia Generalitat de Catalunya, el dèficit fiscal era al 2011 de 15.000 milions d'euros, el 7,7% del PIB.

Pel que fa a la resta de Països Catalans, només tenim les dades proporcionades pel govern Espanyol. Als -8.500 milions d'euros de Catalunya s'hi sumen els -2.018 milions d'euros del País Valencià i els -1.483 milions d'euros d'Illles Balears. Els tres territoris dels Països Catalans, junt amb Madrid (-16.723 milions d'euros), són les comunitats que aporten més del que reben (tenen un dèficit fiscal territorialment parlant). A l'altra banda de la balança, Andalusia (7.421M€), Canàries (4.054M€), Castella i Lleó (3.929M€), Galícia (3.240M€) i Extremadura (2.990M€) són les comunitats amb major saldo positiu.

Més enllà de les diferències metodològiques i de l'àmplia forquilla de xifres, és cert que tant Catalunya com la resta de territoris dels Països Catalans, aporten a les arques públiques de l'Estat més del que reben, en pro de la redistribució territorial de riquesa a nivell Estatal.

Gràfic 3.1.2.5 Evolució del dèficit fiscal segons la Generalitat de Catalunya (2002 – 2011) En Milions d'Euros i % PIB

Font. Departament d'Economia i Coneixement. Generalitat de Catalunya

¹⁸ Informe sobre la Dimensió Territorial de la actuación de las Administraciones Públicas (Ejercicio 2011) <http://goo.gl/2nbn3I>

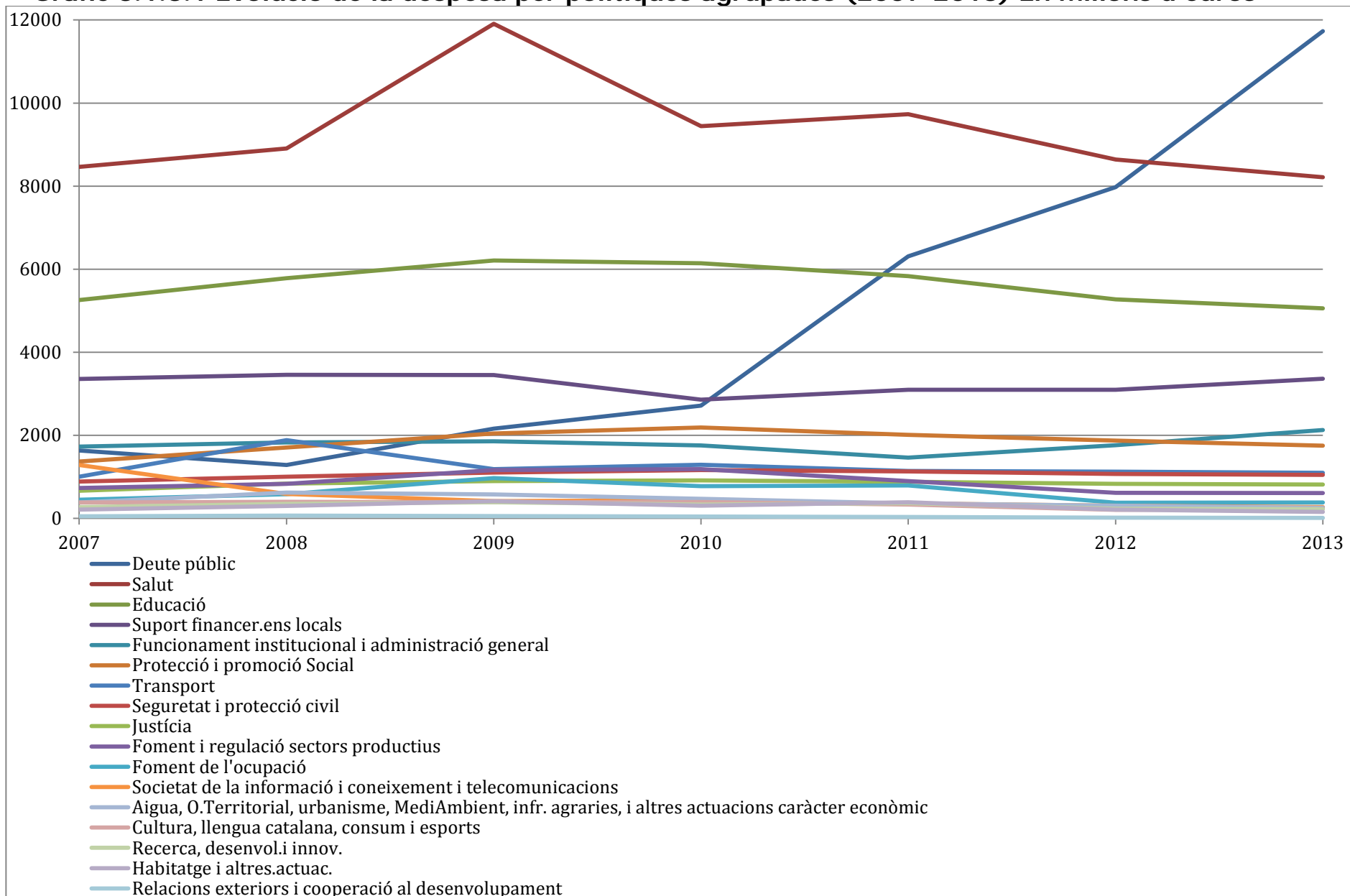
3.1.3 L'evolució de la despesa social

Segons el govern català, un dels factors que ha fet créixer el deute ha estat l'augment de la despesa "per l'expansió dels serveis prestats a la població". També s'argumenta que l'increment de la població en un 20% entre 2000 i 2011 suposa un increment de demanda de serveis i per tant més despesa pública.

Malgrat el discurs, el cert és que la despesa social (la vinculada a la demanda de serveis) s'ha reduït des de l'inici de la crisi, i sobretot a partir de 2009. Si bé fins a 2009 hi va haver un increment de despesa social i en infraestructures, més vinculada a decisions polítiques del govern tripartit que als impactes de la crisi o de l'increment de la població, entre 2009 i 2013 la despesa (excloent el pagament del deute i interessos) s'ha reduït en més de 7.715 milions d'euros, mentre que el pagament del deute s'ha incrementat en més de 9.570 milions des de 2009.

- Si bé algunes partides socials com Salut, Educació o Protecció i Promoció Social van augmentar el pressupost sota el govern tripartit, a partir de 2009 totes aquestes partides socials pateixen retallades davant d'un increment dels recursos dedicats a pagar el deute i els seus interessos.
- A l'any 2013 el pagament del deute ha superat per primer cop la partida destinada a Sanitat.
- Des de 2011 es dedica més pressupost a pagar el deute que a Educació.
- Al 2013 es va dedicar més diners al deute que a educació, protecció i promoció social junts.
- La despesa pública s'ha reduït en més de 7.715 milions d'euros entre 2009 i 2013, mentre que el pagament del deute s'ha incrementat en més de 9.570 milions en el mateix període.
- Entre 2009 i 2013 el pressupost de Salut es va reduir en 3.692 milions d'euros (-31%) i el d'educació en 1.156 milions d'euros (-19%). Les següents partides en retallades en termes absoluts des de 2009 han estat la de foment de l'ocupació (-586 milions d'euros, un 61% de retallades), Protecció social (-259 milions d'euros, un 13% de retallades) i Habitatge (-259 milions d'euros, 62% de retallades).
- Així doncs, Sanitat, Educació, Foment de l'Ocupació, Protecció Social i Habitatge són les partides que més retallades han patit des de 2009, precisament quan la inversió en aquestes partides ha estat més necessària que mai.
- A banda de la partida de deute, l'altre partida que ha incrementat el pressupost entre 2009 i 2013 és la d'administració i serveis generals, que ha augmentat en 297 milions d'euros (un 17% més).

Gràfic 3.1.3.1 Evolució de la despesa per polítiques agrupades (2007-2013) En milions d'euros

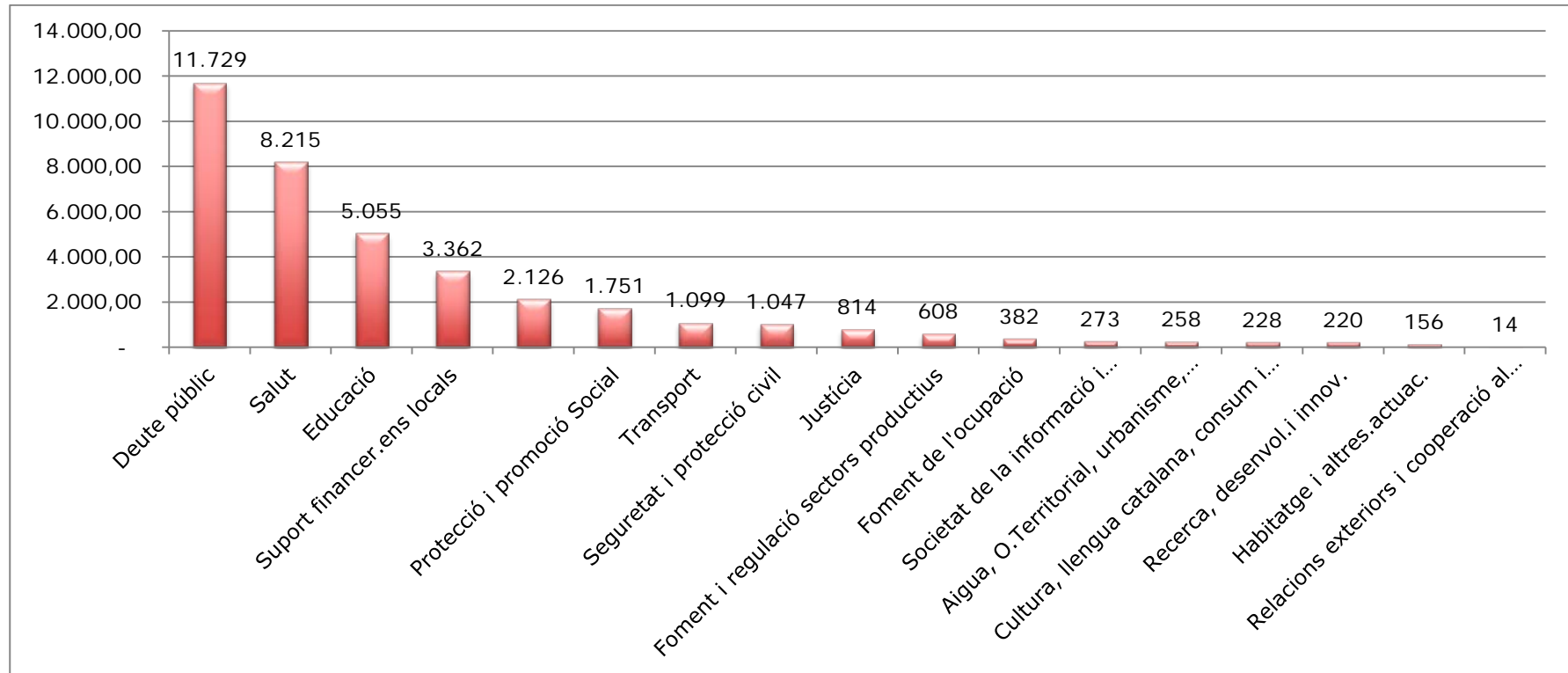
Font. Generalitat de Catalunya. Execució de Pressupostos 2007-2013

Taula 3.1.3.1 Evolució de la despesa per polítiques agrupades (2007-2013) En milions d'euros

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Deute públic	1.635,68	1.284,09	2.158,90	2.714,97	6.307,35	7.976,80	11.728,54
Salut	8.463,99	8.908,39	11.907,22	9.446,06	9.734,28	8.641,30	8.215,12
Educació	5.256,28	5.780,54	6.211,29	6.143,06	5.830,34	5.271,99	5.055,39
Suport financer.ens locals	3.355,56	3.454,48	3.453,09	2.859,00	3.095,23	3.097,44	3.362,25
Funcionament institucional i administració general	1.727,61	1.829,71	1.858,28	1.756,19	1.464,54	1.763,31	2.125,99
Protecció i promoció Social	1.370,51	1.704,57	2.044,39	2.186,14	2.013,18	1.873,22	1.750,73
Transport	1.003,67	1.886,52	1.187,45	1.291,35	1.143,25	1.127,12	1.098,87
Seguretat i protecció civil	889,47	1.005,75	1.104,51	1.161,58	1.131,56	1.071,66	1.046,58
Justícia	665,06	834,65	899,58	912,20	880,66	830,64	813,51
Foment i regulació sectors productius	732,48	829,21	1.161,13	1.186,60	900,01	614,41	607,65
Foment de l'ocupació	449,13	583,36	967,32	778,86	790,98	377,10	381,64
Societat de la informació i coneixement i telecomunicacions	1.286,20	586,50	416,91	434,82	362,47	306,16	272,91
Aigua, O.Territorial, urbanisme, MediAmbient, infr. agraries, i altres actuacions caràcter econòmic	384,59	621,81	576,47	470,88	360,97	305,17	258,19
Cultura, llengua catalana, consum i esports	381,22	401,64	389,82	392,33	331,17	204,27	228,13
Recerca, desenvol.i innov.	273,27	351,60	387,19	331,74	364,69	231,09	220,20
Habitatge i altres.actuac.	211,42	300,75	415,36	303,82	388,06	212,65	156,47
Relacions exteriors i cooperació al desenvolupament	52,70	69,37	56,25	45,46	34,10	18,66	13,94

Font. Generalitat de Catalunya. Execució de Pressupostos 2007-2013

Gràfic 3.1.3.2 Despesa per polítiques agrupades a 2013. En milions d'euros.

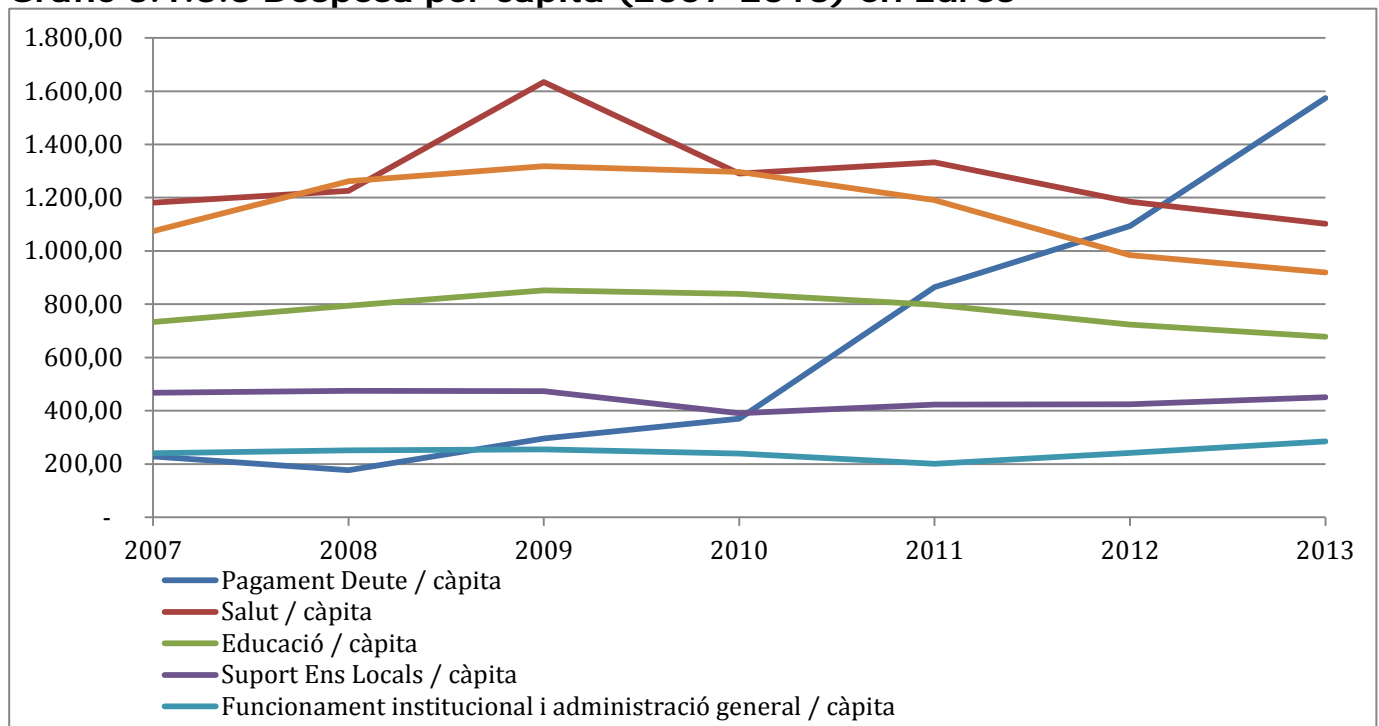
Font. Generalitat de Catalunya. Execució de Pressupostos 2013

A la Generalitat de Catalunya argumenten que una de les raons per les quals s'incrementa la despesa pública (que com hem vist abans no és ben bé cert que augmenti) és per l'increment de la població. En aquest sentit és cert que a Catalunya hi ha una tendència al creixement de la població, especialment des de 2000, que s'ha mantingut tot i que a ritmes més baixos, després de l'esclat de la crisi. La població ha passat de 6,56 milions de persones al 2003 a 7,45 milions al 2013. Es passa d'un increment de població d'un 1,46% entre 2007 i 2008 a 0,24% i 0,45% els dos anys posteriors. Els anys 2011 i 2012 de fet viuen un descens de la població (del -0,25% i -0,18% respecte a l'any anterior), per recuperar-se amb un creixement del 2,22% al 2013. Fins a quin punt ha afectat aquest increment de població a la despesa pública? L'indicador és la despesa per càpita.

Com quan hem observat les xifres de despesa totals i per partides, en alguns casos com en la despesa de salut es produeix un increment de la despesa per càpita al 2009, per a partir d'aquell any veure un descens en totes les categories de despesa per càpita excepte el pagament del deute. Des de 2011 creix també la despesa vinculada al funcionament institucional i administració general per càpita i la de suport a ens locals.

- Podem doncs afirmar que des de 2009 l'increment de la població no ha anat acompanyat d'un increment de la despesa pública.
- El descens més dramàtic de nou es viu en la despesa en salut per càpita (de 1.633,80€/càpita al 2009 a 1.102€/càpita al 2013, amb un 32,52% de reducció) i la despesa d'educació per càpita (de 853,25€/càpita al 2009 a 678,46€/càpita al 2013, amb un 20,39% de reducció).
- En el mateix període els recursos destinats anualment a pagar el deute i els interessos han passat de 296,22€ per habitant al 2009 a 1.574,03€ per habitant al 2013, amb un increment del 431,36%.

Gràfic 3.1.3.3 Despesa per càpita (2007-2013) en Euros

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 – 2013, i INE.

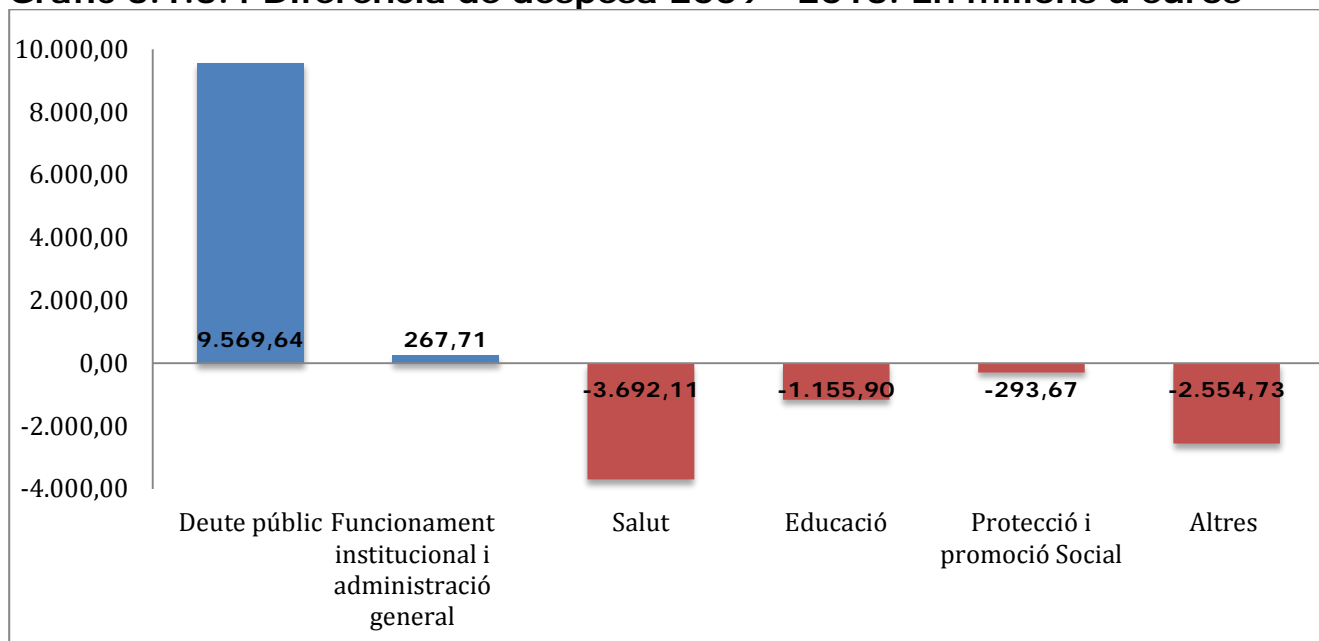
Tal i com recull l'informe "La influència de la política neoliberal sobre la despesa social: les

limitacions a la funció redistributiva i reguladora” de Gina Argemir:

“L’efecte de la crisi financera sobre l’economia productiva es manifesta definitivament en el 2009 (any en què es produeix una caiguda del PIB en -4,4%; la taxa d’atur passa del 9,1% al 16,4%; i l’IPCH passa del 4,1% al 2008 al 0,2% al 2009). En aquest escenari, el govern tripartit opta per fer una política de despesa contracíclica, essent el 2010 l’any en què l’economia pública assoleix el punt màxim del seu cicle expansiu, destacant l’elevat nivell d’inversió pública en infraestructures (5.235,3 milions d’euros). (...) La política de despesa pública expansiva que es ve aplicant durant el govern tripartit, contribueix a esmorteir l’impacte de la crisi al 2010, doncs el PIB es recupera un 0,2% (si bé a Espanya cau un -0,2% en ser més depenent dels sectors de la construcció i els serveis, altament castigats per la crisi), i la taxa d’atur augmenta en un punt i mig, situant-se en el 17,9% (mentre que a Espanya se situa en el 20,2%).”

Aquesta tendència es trenca amb l’arribada al poder de Convergència i Unió al 2010 i els pressupostos de 2011, any a partir del qual es dona una reducció de despesa i inversió en gairebé totes les partides, tant en termes absoluts com relatius a la població, excepte el pagament del deute i la partida de funcionament institucional i administració general que veu un creixement a partir de 2011. La retallada prevista en els pressupostos de 2014 és de 15,3% (excloent el deute), seguint i aprofundint la tendència iniciada al 2011. El Govern de la Generalitat calcula que, en el 2014, tot i el vulnerable context de crisi econòmica, la despesa per habitant ha retrocedit a nivells de 2004 -calculat a preus constants- i de 2007 – calculat a preus corrents-.

Gràfic 3.1.3.4 Diferència de despesa 2009 - 2013. En milions d’euros

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 – 2013, i INE.

➤ De 2009 a 2013 les retallades en Salut, Educació, Protecció i Promoció social i altres partides sumen 7.696,4 milions d’euros. En el mateix període el pagament del deute s’ha incrementat en més de 9.569 milions d’euros.

Si bé l'increment de la despesa pública (excloent el deute i els seus interessos) al 2009 i, en menor mesura, al 2010, han influït en un major endeutament, per a poder cobrir el dèficit provocat (que com hem vist també té el seu origen en la reducció d'ingressos), a partir de 2011 aquesta tendència es trenca. En cap cas es pot atribuir un increment del deute a l'increment de la despesa social o aquella generada per les creixents necessitats de la població, una població creixent, doncs l'increment del deute es dona en un context de generalitzades retallades en gairebé totes les partides de despesa pública.

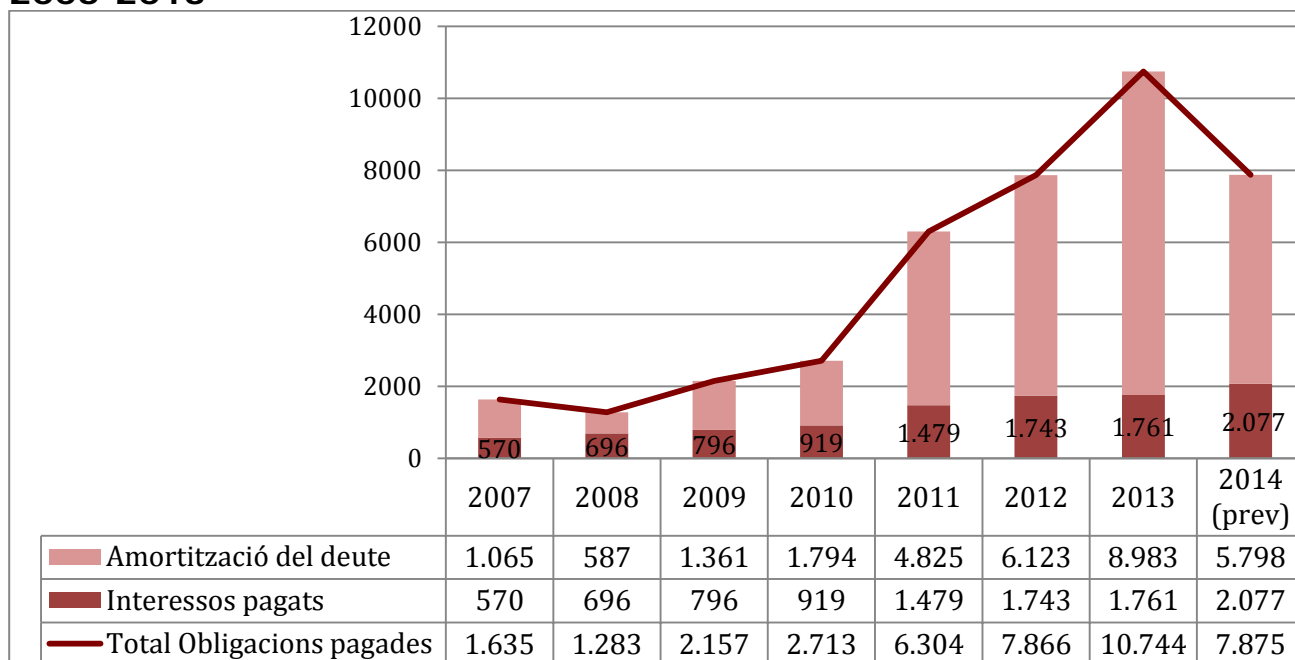
3.1.4 Increment de la despesa del deute

Com hem vist, la partida que ha crescut de forma més substancial en els darrers anys ha estat la del pagament del deute. El pagament dels interessos i l'amortització del deute, el que s'anomena el servei del deute, s'ha elevat al 2013 a 11.728 milions d'euros convertint-se en la primera partida del pressupost.

Segons la pròpia Generalitat de Catalunya, l'increment de la partida d'interessos del deute és una de les causes per l'augment del dèficit, i per tant del propi endeutament. Com veurem, no només es tracta de l'increment dels interessos a pagar, sinó del propi capital a retornar, que converteix l'endeutament en una bola de neu difícil d'aturar, de forma que anualment hi ha nou endeutament per poder fer front simplement al pagament del deute (retorn del capital més interessos), tal i com vèiem al punt 3.1.1 sobre el dèficit.

- El **pagament del deute s'ha multiplicat 8,4 des de 2008 i per 5 des de 2009.**
- De 2009 a 2013 s'han destinat més de 29.784 milions d'euros a pagar el deute, mentre que s'han retallat més de 7.696,4 milions d'euros de despesa pública.
- Només en interessos, de 2009 a 2013 s'han pagat 6.698 milions d'euros. En el mateix període les retallades sumen 7.696,4 milions d'euros.

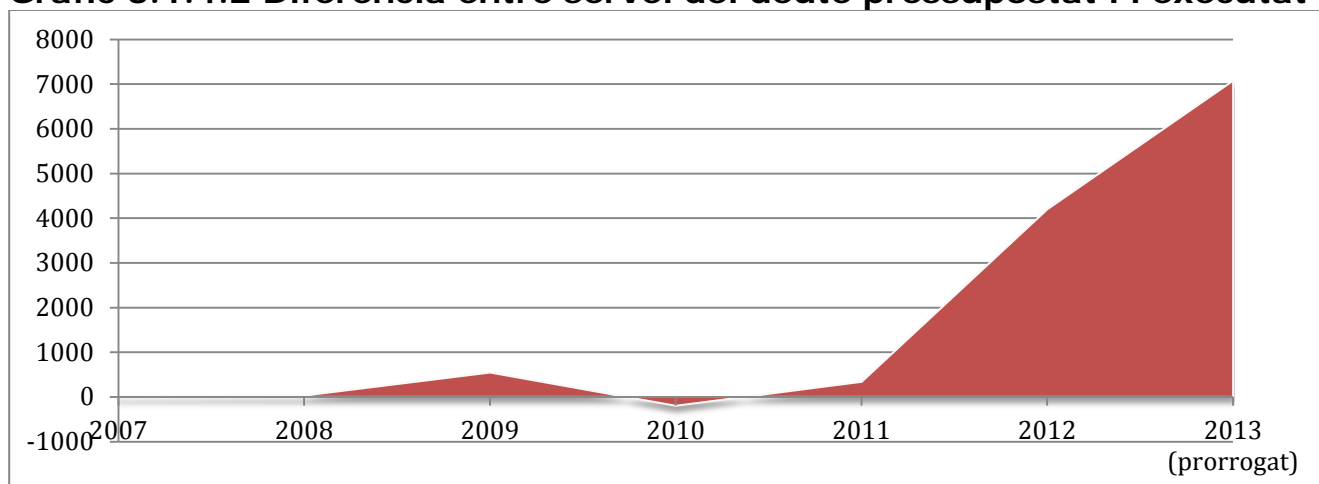
Gràfic 3.1.4.1 Evolució del servei del deute, amortitzacions més interessos. 2006-2013

Font. Generalitat de Catalunya. Execució Pressupostos 2007 - 2013

- **Al 2013 s'ha produït una xifra rècord de recursos destinats al pagament del deute. 10.744 milions d'euros incloent amortització del deute (8.983 M€) i interessos (1.761M€)**
- Per a **2014** el Govern de la Generalitat preveu un descens en les obligacions relacionades amb l'endeutament, fins a **7.875 milions d'euros**, donat que el deute derivat de les emissions detallistes ha estat ja retornat.

Gràfic 3.1.4.2 Diferència entre servei del deute pressupostat i l'executat

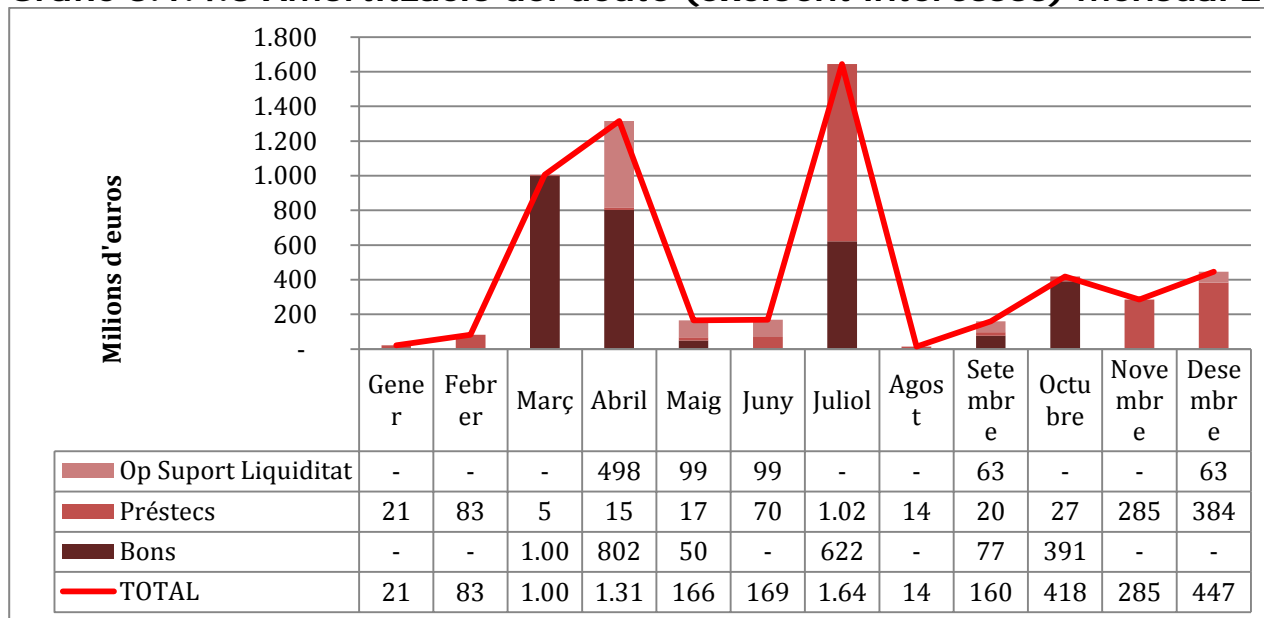

Font. Generalitat de Catalunya. Execució Pressupostos 2007 - 2013

- Al 2012 hi va haver un **desviament en el pagament del deute i els seus interessos respecte al pressupostat de més de 4 mil milions d'euros.**
- Al 2013 el desviament entre el pressupostat i el finalment executat és encara major, proper als 7mil milions d'euros, però cal tenir en compte que la Generalitat de Catalunya treballava amb pressupostos prorrogats de 2012.

I enguany, quant i quan pagarem? El pagament mensual del deute (amortitzacions, excloent els interessos) depèn de la data de venciment dels diferents mecanismes (veure secció següent). Enguany (2014) es preveu pagar 7.875 milions d'euros de deute, dels quals 5.898 milions en retorn de capital i 2.077 milions en interessos. Tot i que com hem vist no seria la primera vegada que el govern es queda curt en les seves previsions. Els mesos de març i abril (amb el darrer pagament dels anomenats bons patriòtics), i sobretot juliol, és quan es concentren més pagaments.

Gràfic 3.1.4.3 Amortització del deute (excloent interessos) mensual 2014

3.1.4.1 La prioritat del pagament del deute

El pagament del deute és prioritari perquè ho diu la Constitució Espanyola (reforma pactada pel PP i PSOE i votada a favor per CiU al Parlament espanyol a l'Agost de 2011), però també perquè així ho estableixen altres reglaments proposats i aprovats per CiU a Catalunya:

- Els mecanismes de suport a la liquiditat (Fons de Liquiditat Autonòmic i Pla de Pagament de Proveïdors) estableixen on han d'anar els diners: prioritàriament al pagament del deute.
- La llei d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera aprovada per CiU a l'abril de 2012 (<http://goo.gl/FM3Y8R>) atorga també prioritat absoluta al pagament dels interessos del deute públic i imposa l'assumpció d'objectius d'estabilitat pressupostària [dèficit i contenció de despesa pública] i de deute públic, així com el compliment dels períodes mitjans de pagament als proveïdors.
- La Llei de control del deute comercial en el sector públic (<http://goo.gl/ssBA4B>), aprovada a les corts espanyoles pel PP el 20 de desembre de 2013, "estableix els mecanismes per garantir el pagament als proveïdors".

No deixa de ser curiós que front a les preguntes formulades des de la PACD sobre el pagament del deute i interessos per davant d'altres despeses socials, la Generalitat respongui que es veu obligat a fer-ho per llei. Unes lleis, però, que ells mateixos han votat al Parlament Espanyol i han proposat i aprovat al Parlament català.

Efectivament, i tal i com reconeix la pròpia Generalitat de Catalunya, l'increment de la partida d'interessos del deute, i del capital a retornar, és una de les causes per l'augment del dèficit, i per tant del propi endeutament. S'ha entrat doncs en un cercle en espiral d'increment del deute per fer front al pagament d'interessos i al retorn del deute acumulat. El propi deute és, per tant, una de les raons principals per explicar l'increment de l'endeutament.

3.1.5 Els compromisos de pagaments diferits per infraestructures

La Generalitat de Catalunya té un seguit de pagaments pendents per infraestructures realitzades per diferents governs. El govern d'Artur Mas generalment carrega contra el tripartit per grans inversions realitzades en el passat i a pagar en aquests moments, però el cert és que tots els governs, inclòs l'actual de CiU, realitza inversions sense repercussió directa sobre el pressupost de l'exercici en el que es decideix la inversió i que, a través de diferents modalitats, repercuteix en la despesa futura.

Més enllà dels préstecs adquirits per al finançament d'aquestes infraestructures, hi ha altres mètodes de pagaments diferits que no té impacte directe en el nivell d'endeutament oficial (no comptabilitza com a deute), però que en realitat son deutes de facto, pagaments a assumir per següents governs i, en definitiva, per futures generacions. Aquests pagaments diferits es fan a través de concessions i drets de superfície. En l'informe del compte general de 2010 realitzat per la Sindicatura de comptes trobem un anàlisi sobre "l'Estat de compromisos de despeses adquirits amb càrrec a exercicis futurs (sense tenir en compte la càrrega financera)", conclouent que la Generalitat de Catalunya tenia el 2010 despeses amb càrrec a exercicis futurs per valor de 79.502 milions d'euros, amb terminis que passen fins a l'any 2108¹⁹.

Segons aquest mateix informe "l'Administració de la Generalitat ha optat per sistemes de finançament diferents dels tradicionals. Així, utilitza formes de col·laboració publico-privades com les concessions administratives i els drets de superfície. Les concessions i els drets de superfície suposen que una entitat privada s'encarrega de la construcció de la infraestructura o equipament, el manteniment i l'explotació durant un període de temps, i la reintegra a l'Administració quan aquest període finalitza".

Un exemple, utilitzat per l'administració catalana per la construcció d'eixos viaris, és el règim de peatge a l'ombra, un sistema d'intercanvi a través del qual "el Govern concessionaria el finançament, la construcció i l'explotació d'una infraestructura viària, el sector privat hi accedeix i, en retorn, el Govern es compromet a abonar-li periòdicament (normalment cada any) una quota variable vinculada, generalment, al trànsit de la via"²⁰.

L'informe de la Sindicatura de comptes apunta per exemple als següents casos de pagaments diferits:

- Aportacions al Pla econòmic i financer d'IFERCAT (Infraestructures Ferroviàries de Catalunya, encarregada de la construcció de la L9 de metro) per 17.058,23 M€ del període 2012 a 2055.
- Concessions per la construcció i explotació de la Ciutat de la Justícia, 1.358,48 M€ a pagar fins a l'any 2039 i per la construcció i explotació de carreteres mitjançant concessions viàries, 6.399,10 M€ a pagar fins a l'any 2041.
- Drets de superfície per la construcció i manteniment de comissaries, jutjats i centres penitenciaris, 2.912,89 M€ a pagar fins a l'any 2042. Suposa el pagament del lloguer a les empreses superficials.
- Drets de superfície per la construcció i manteniment de diversos equipaments com

¹⁹ Sindicatura de Comptes (2013) "Compte General de la Generalitat de Catalunya. Exercici 2010"

http://www.sindicatura.org/reportsresearcher/download/01_13_ca_no_acc.pdf

²⁰ "Les concessions a debat" Camins.cat, revista del col·legi d'enginyers de camins, canals i ponts de Catalunya, 2012 http://www.camins.cat/Publicacions/caminscat/caminscat_201205.pdf

escoles, 4.510,05 M€ a pagar fins a l'any 2037. Suposa el pagament del lloguer a ICF Equipaments, SAU.

- Aportacions al Pla econòmic i financer de GISA (<http://www.infraestructures.cat>), 1.372,34 M€ pel període 2012-2015.

L'informe conclou es obres finançades amb aquests sistemes de finançament assumeixen acords de reequilibri emparats en modificacions per necessitats noves i causes imprevistes que suposa un increment dels imports adjudicats inicialment d'un 16,1% de mitjana i d'un 21,6% respecte als pagaments totals previstos inicialment,

Segons càlculs del professor d'economia Agustí Colom a partir del Compte General de la Generalitat de Catalunya de 2012, en aquell any es van executar inversions per valor de més de 500 mil milions d'euros, sense repercussió directa sobre el pressupost d'aquell any i amb diferents mètodes de pagament diferit.

Taula 3.1.5 Inversions executades l'any 2012 sense repercussió directa sobre el pressupost de l'exercici. Milions d'euros

Drets de superfície (Centre penitenciari Mas d'Enric-El Catllar)	0,95
Concessions (Eix Diagonal, Eix Transversal, Seu Delegació Tortosa)	350,33
Infraestructures Ferroviàries de Catalunya (Línia 9, Línia 4 FMB)	40,02
Concessió Obra pública IFCAT (Línia 9)	127,06
Total	518,37

Font. Agustí Colom a partir de dades Generalitat de Catalunya. Compte general 2012

3.1.6 Pels canvis del mode de càlcul del deute

Tant en l'argumentari sobre l'increment del deute com en diversos documents i informacions de la Generalitat es senyala que part de l'increment de l'endeutament es deu a la incorporació en el càlcul del deute públic català del deute d'empreses públiques que abans no es comptabilitzaven (ampliació perímetre SEC per part d'Eurostat) i d'altres conceptes (com les operacions de facturatge o el *confirming*/confirmació de pagaments).

Efectivament, segons les dades publicades en el resum dels Pressupostos de 2014, una part del creixement del deute anual correspon a la incorporació d'aquests nous conceptes o entitats en el càlcul de deute públic.

Però això en realitat ens indica que les xifres que no incorporen els deutes de l'ampliació del perímetre SEC estan infravalorades. Així, deutes com els de la Fundació de l'Hospital de Sant Pau, l'Agència Catalana de l'Aigua, Infraestructures de la Generalitat o l'Institut Català del Sòl, totes elles entitats públiques, no eren comptabilitzats en les xifres de deute de la Generalitat de Catalunya fins que l'Eurostat els va obligar a fer-ho.

3.1.7 La inclusió de deute comercial (amb proveïdors) en la xifra de deute pel Pla de proveïdors

L'entrada en vigor del Pla de pagaments de proveïdors, aprovat pel govern espanyol al 2012, es va presentar com un baló d'oxigen per a les petites i mitjanes empreses i autònoms que tenien pendent de cobrar factures amb les administracions públiques. El Pla de proveïdors té altres conseqüències no publicades en el moment de la seva aprovació.

En realitat el Pla es dota d'un fons anomenat Fons per al Finançament de Pagament a Proveïdors (FFPP), que es nodreix d'un crèdit sindicat amb 26 entitats bancàries. És a dir, aquestes entitats bancàries donen crèdit a les administracions públiques, amb la garantia de l'ICO i per tant de l'Estat espanyol (que són els garants darrers del deute). Les entitats financeres atorguen finançament a 5 anys, és a dir, préstecs als governs autonòmics i ajuntaments per a que aquests paguin factures amb proveïdors. Les comunitats autònomes, igual que els ajuntaments, poden retornar els diners en un termini de 10 anys amb dos de carència, mitjançant un refinançament. D'aquesta forma el deute amb proveïdors (que no computa com a deute públic en el mètode de "Dèficit Excessiu" que utilitza el Govern espanyol i la UE per calcular el deute públic) es converteix en deute amb els Bancs, és a dir, deute financer que sí computa com a deute públic. Des de 2012, efectivament, una part important del deute de la Generalitat de Catalunya ha augmentat per l'efecte d'aquest mecanisme.

Taula 3.1.7.1 Utilització del Pla de Pagament de Proveïdors per part de la Generalitat de Catalunya

Fons de pagament de proveïdors	Utilitzat	Tipus d'interès
2012 - 1a fase	2.020	5,54%
2013 - 2a fase	738	4,04%
2013 -3a fase - 1a part	1.490	4,18%
2014 3a fase - 2a part (prev)	2.309	3,34%
TOTAL 2012-2014	6.557	

Font. Generalitat de Catalunya. Investors Presentation. Març 2014.

En el cas concret de la Generalitat de Catalunya, s'ha aollit al Pla de proveïdors per valor de 6.557 milions d'euros (incloent la previsió de 2.309 milions d'euros per a 2014). Aquests es deuen a Bancs com Bankinter, Banco Popular Español. Santander, Caixabank, Bankia, BBVA, CECABANK, Banco Sabadell o Banco Cooperativo Español.

El deute viu corresponent al Fons del Pagament a Proveïdors és de poc més de 2.757 milions d'euros, probablement perquè part dels crèdits ja s'han retornat i perquè una part del fons encara no s'ha utilitzat. Es distribueix de la següent manera pels diferents bancs participants:

Taula 3.1.7.2 Entitats bancàries creditores a través del Pla Pagament Proveïdors (2014) En milions d'euros

Entitat bancària	
Bankinter, S.A.	469 €
Banco Popular Español, S.A.	469 €
Banco Santander, S.A.	390 €
Caixabank, S.A.	274 €
Bankia, S.A.	274 €
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	274 €
CECABANK, S.A.	231 €
Banco de Sabadell, S.A.	187 €
Banco Cooperativo Español, S.A.	186 €
Total a gener 2014	2.757€

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

Efectivament, la posada en marxa del Pla de Pagament a Proveïdors per part de l'Estat espanyol, i l'acollir-se a aquest Pla per part de la Generalitat de Catalunya, ha provocat un increment en les xifres de deute financer, al donar-se un traspàs de deute comercial a deute amb els mercats. Però al igual que amb l'anterior argument, aquest cas mostra que hi ha deutes, en aquest cas els deutes comercials, amagats, i que anteriorment no es comptabilitzaven en l'endeutament. La Generalitat de Catalunya segueix tenint un volum important de deute comercial, amb proveïdors, que no ha passat a través del Pla de Proveïdors, que no es visibilitza en els comptes d'endeutament públic.

3.2 Perquè ha augmentat tant el deute de la Generalitat de Catalunya?

Lluny de culpabilitzar la crisi econòmica per l'augment del deute, hem de fixar-nos en les decisions polítiques que estan darrera d'aquest increment. En aquest sentit no és tant la crisi, com la gestió de la mateixa, el que trobem darrera de l'important increment de deute públic a Catalunya.

En primer lloc cal destacar que tant l'increment del deute que es dona entre 2009 i 2010 sota el govern tripartit, com l'increment que es segueix donant a partir de 2011 amb el govern de Convergència i Unió, es basa en la decisió política de no tocar els privilegis existents. Així doncs, al 2008 i 2009 es dona un increment de la despesa, molt centrada en la despesa sanitària (especialment al 2009), que provoca un increment del dèficit i per tant de l'endeutament. Però aquest increment es dona sense modificar el sistema fiscal per poder cobrir amb recursos propis aquesta major despesa social. Ans al contrari, s'opta per eliminar impostos com el de Patrimoni o reduir-ne com el de Successions i Donacions. S'aprofundeix doncs en un sistema fiscal que depèn de les rendes i el consum de la classe treballadora, mantenint i incrementant privilegis de les classes benestants. Quan l'increment de l'atur i la reducció de rendes disponibles per part de les classes treballadores, a causa de la crisi econòmica, fa reduir els ingressos fiscals, la decisió política és la mateixa. Mantenir un sistema fiscal altament regressiu, amb alta permissivitat al frau fiscal, i per tant no tocar els privilegis dels propietaris del capital.

És així com s'aprofundeix en un espiral d'endeutament, ja que l'increment del deute, sense incrementar els ingressos fiscals, fa que el nou endeutament sigui l'única opció per a cobrir els dèficits, juntament amb les retallades.

En aquest sentit la gestió política de la crisi segueix dues direccions: més endeutament any rere any, i menys despesa social per a poder fer front al retorn del creixent deute i dels seus interessos. Al 2013 el pagament del deute ja ha estat la primera despesa del pressupost. I entre 2009 i 2013 les retallades sumen més de 7.500 milions d'euros mentre que el pagament del deute s'ha incrementat en més de 9.500 milions. En conclusió, el pagament del deute s'ha fet en base a la violació dels drets econòmics, socials i culturals de les classes treballadores a Catalunya.

Sovint s'apunta a l'Estat espanyol i el model de finançament autonòmic com a la causa principal del pèssim estat de les finances de la Generalitat de Catalunya. Si bé és cert que el nou model de finançament autonòmic ha significat menys ingressos per a Catalunya, i que el Principat, juntament amb el País Valencià i les Illes Balears, són aportants nets a les arques de l'estat, acumulant importants dèficits en les balances fiscals, també ho és que el govern català no ha utilitzat tot el marge de maniobra disponible, al menys en l'àmbit fiscal, per a fer front a la manca d'ingressos.

La prioritització del pagament del deute, si bé dictada des de l'Estat, a partir de la reforma de la Constitució, ha estat suportat des del primer moment pel partit en el govern, Convergència i Unió, així com pel Partit Socialista de Catalunya i el Partit Popular.

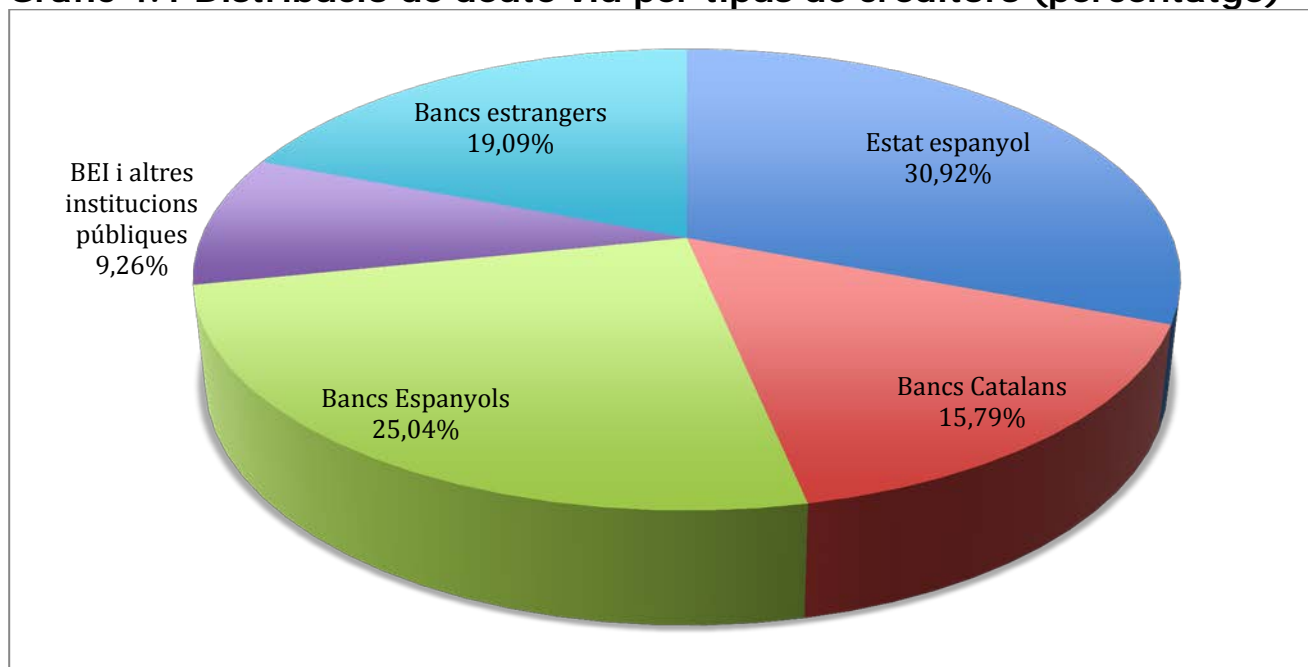
L'anàlisi també revela que existeixen deutes, com el deute comercial, el de certes entitats públiques o públic-privades, i el derivat de pagaments diferits, que no es comptabilitzen en les xifres de deute financer, i que fan que el problema sigui encara més gran.

4. A qui devem?

Més enllà de conèixer quin és l'abast del nivell d'endeutament i les causes del seu increment, per tal d'afrontar la situació de sobre-endeutament, és important conèixer a **qui devem**, és a dir, qui són **els principals creditors del deute públic català**.

En el cas de la Generalitat de Catalunya les dades són més que opaques, inaccessibles. Per a la realització d'aquest informe hem tingut accés al deute viu que la Generalitat tenia a gener de 2014 desglossat per proveïdors i mecanismes d'endeutament. El document al que hem tingut accés per a l'elaboració d'aquest apartat de l'informe, secret fins ara, ha estat posat a disposició de la PACD per la Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres.

Gràfic 4.1 Distribució de deute viu per tipus de creditors (percentatge)

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

Nota: La classificació dels bancs com a catalans, espanyols o estrangers s'ha realitzat en funció de l'accionariat majoritari. Tot i això bona part dels bancs qualificats com a catalans o espanyols tenen accionariat d'altres nacionalitats.

- El 83% del deute de la Generalitat de Catalunya està en mans d'institucions públiques i bancs de fora de Catalunya. Entre elles destaquen l'Estat espanyol (30,52%), el BBVA (13,68%) o el Banc Europeu d'Inversions (BEI) (7,53%).
- D'entre els bancs catalans destaca CaixaBank, amb un 14,01% del deute.

Aquestes dades simplifiquen però una realitat complexa. Cal tenir en compte, per exemple, que el Pla de Pagament de Proveïdors es realitza a través de la intermediació d'entitats bancàries, pel que tot i que el creditor final és l'Estat espanyol (qui garanteix el crèdit sindicat del Fons pel Pagament a Proveïdors), els bancs participants figuren com a creditors de la Generalitat (augmentant així el percentatge de deute que es mostra com a bancari i reduint el deute envers a l'Estat espanyol). Així mateix, el deute en mans de diferents bancs emmascara també en molts casos els creditors finals, doncs en el cas d'emissió de bons de deute, malgrat el creditor final sigui un inversor individual, el pagament es realitza a través

d'una entitat financera, i és aquesta la que consta com a creditora. Per tant, les dades que aquí es mostren donen una visió distorsionada del creditor final. Tot i això, són dades que ens mostren la relació de poder dels diferents actors en la gestió i intermediació del deute, i una imatge aproximada del deute que devem a cadascun d'ells.

En la següent taula podem veure en detall del deute que constava a gener de 2014 com a deute viu de la Generalitat amb els 25 principals creditors. Cal recordar, com s'ha esmentat abans, que en el cas de deute per emissió de deute públic, una part important del mateix està probablement en mans d'altres inversors, i els bancs són purs intermediaris. Això és especialment destacable en el cas de CaixaBank i el BBVA, que tot i ser importants creditors privats (entre els dos acumulen el 27,7% del deute de la Generalitat) la major part del deute es deu a emissions de deute públic. Una part d'aquest deute ha estat també retornat des del mes de gener (per exemple, el cas dels coneguts com a bons patriòtics, dels que entre el mes de gener i el d'abril es van acabar de pagar els darrers 781 milions d'euros). Tot i així, entenem que el pes dels diferents creditors no ha variat substancialment des d'aleshores.

Taula 4.1 Detall de saldo deute viu de les principals entitats creditores (Gener 2014) En Milions d'euros i percentatge

	Entitat	Milions €	Percentatge
1	Instituto de Crédito Oficial	15.934,38	30,52%
2	Caixabank, S.A.	7.315,50	14,01%
3	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	7.144,15	13,68%
4	Banco Europeo de Inversiones	3.933,23	7,53%
5	Bankia, S.A.	2.239,63	4,29%
6	Banco Santander, S.A.	2.107,31	4,04%
7	Credit Agricole Corporate and Investment	1.893,30	3,63%
8	Dexia Sabadell, S.A.	1.157,31	2,22%
9	Deutsche Bank AG	921,38	1,76%
10	Banco de Sabadell, S.A.	805,68	1,54%
11	Banco Popular Español, S.A.	668,45	1,28%
12	Generalitat de Catalunya i Institut Català de Finances*	642,36	1,23%
13	Société Générale, S.E.	611,23	1,17%
14	Depfa ACS Bank	583,12	1,12%
15	Bankinter, S.A.	516,38	0,99%
16	UBS AG	437,10	0,84%
17	Deutsche Genossenschafts-Hypothekenbank	285,00	0,55%
18	Barclays Bank PLC	235,95	0,45%
19	CECABANK, S.A.	231,70	0,44%
20	HSBC France	200,00	0,38%
	Resta de Bancs	4.343,37	8,32%
	Total	52.206,52	100,00%

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

* La Generalitat de Catalunya i l'Institut Català de Finances són creditors de diferents institucions públiques, el deute de les quals comptabilitza com a deute públic de la Generalitat de Catalunya.

En l'annex II es pot consultar una taula més extensa en la que es detallen els mecanismes de generació de deute pels que l'administració catalana deu a cada una de les principals 15 entitats creditores.

- El principal creditor individual del govern català és l'Estat espanyol a través de l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), principalment degut al Fons de Liquiditat Autònoma (FLA), tot i que també a altres préstecs i línies de crèdit.
- Més del 30% del deute és, a gener de 2014, amb l'Estat espanyol, prop de 16 mil milions d'euros.
- Entre tan sols cinc bancs (CaixaBank, BBVA –amb la compra de CatalunyaBanc-, Bankia, Santander i Sabadell) acumulen més de 20.769 milions d'euros de deute i el 39,7% del total.
- Al Banc Europeu d'Inversions (BEI) el govern català li deu prop de 4 mil milions d'euros, el 7,53% del deute, situant-se en 4rt lloc de la llista de creditors individuals.
- Els principals bancs estrangers (19% del deute amb bancs no residents) amb qui està endeutat el govern català són Credite Agricole (França – 3,63% -1.893M€), Deutsche Bank (Alemanya – 1,76% - 921M€) i Depfa – ACS Bank (Irlanda/Alemanya – 1,12% 583M€).
- Els 7 magnífics: entre l'ICO, CaixaBank, BBVA (amb Catalunya Banc), BEI, Bankia, Banco Santander i Banc Sabadell, acumulen més de 40 mil milions d'euros, un 78% de tot el deute viu.
- Entre 15 entitats (l'Institut de Crèdit oficial, CaixaBank, BBVA, BEI, Bankia, Banco Santander, Credit Agricole, Catalunya Banc, Banc Sabadell/DexiaSabadell, Banco Popular, DepfaACS, Bankinter, Deutsche Bank, UBS i Société Générale) acumulen el 88% del deute català, més de 46 mil milions d'euros.

El deute català està concentrat en molt poques mans, l'Estat espanyol, un grup de 13 bancs catalans, espanyols i estrangers, i el BEI de la Unió Europea. Les dades demostren especialment la dependència que la Generalitat de Catalunya té de l'Estat espanyol per una banda, principal creditor del deute català, i d'un grup de bancs, encapçalats per CaixaBank i el BBVA, i seguits per Bankia, Santander i Sabadell.

És important recordar que quan parlem de deute, parlem d'una cadena de poder dels creditors sobre els deutors. Difícilment podem parlar de sobirania, ni econòmica ni política, si les decisions del govern estan mediatitzades pel que imposin, directa o indirectament, aquest petit grup de creditors. L'Estat espanyol, la banca espanyola (i en menor mesura europea) i la Unió Europea (a través del BEI), tenen la paella pel mànec en les relacions amb Catalunya, doncs en el fons disposen de la capacitat d'obrir o tancar l'aixeta que pot fer funcionar o fer col·lapsar les finances de la Generalitat. **Només desobeint aquesta dependència podem parlar de sobirania.**

5. Com es genera el deute públic a Catalunya?

5.1 Mecanismes d'endeutament

La Generalitat de Catalunya s'endeuta a través de 3 mecanismes principals:

1. **Emissions de bons i pagarés:** Des de 1996, la Generalitat de Catalunya emet valors (bons de deute) a mitjà i llarg termini negociables al mercat de valors de la Borsa de Barcelona i borses estrangeres (Luxemburg). Des de l'any 2000 es va posar en funcionament l'emissió de bons i obligacions per a particulars a través d'entitats col·laboradores (bancs i caixes) a partir de 1000 euros i fins un màxim de 50.000 euros. Hi ha "*3 modalitats d'emissió: les subhastes competitives, les col·locacions sindicades simples o assegurades, i les col·locacions restringides entre creadors de mercat*²¹". El més comú són les col·locacions entre creadors de mercat, a través dels programes següents:
 - a. **Programa d'emissió de valors Euro Medium Term Notes (EMTN)** (iniciat a 2009 i cotitzat a la Borsa de Luxemburg) Les entitats financeres intermediàries (dealers) del programa són Goldman Sachs International (arranger), Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, SA; Banco Español de Crédito, SA; Crédit Agricole CIB; Credit Suisse Securities (Europe) Limited; Deutsche Bank AG; London Branch; HSBC Bank Plc; J.P. Morgan Securities Ltd; Société Générale i Caixabank, SA.
 - b. **Programa ECP Euro Commercial Paper:** programa d'emissió de deute públic a mercats financers implantat al 2010 on l'entitat gestora del programa (arranger) és Barclays Bank, i la resta d'entitats financeres intermediàries (dealers) són Bank of America Securities Limited, Barclays Bank, Citybank International, Deutsche Bank (London Branch) i UBS Limited.
 - c. **Programa domèstic:** programa d'emissió de deute públic dirigit a inversors residents a través d'entitats locals creadores de mercat (BBVA, Banco Santander, CaixaBank, Credite Agricole Suc Espanya i Societé General) i altres entitats col·laboradores (fins a 16 entitats²²) . A banda de les emissions periòdiques a través d'aquestes entitats bancàries, destaquen les quatre emissions adreçades a **inversors detallistes** (coneguts com a bons patriòtics) realitzades entre 2010 i 2012, per cobrir les mancances de finançament donades les restriccions de finançament en els mercats internacionals. (Veure més endavant els detalls de les emissions detallistes). Mentre les emissions del tram detallista o minorista es poden contractar a partir de 1.000 euros i fins a un màxim de 50.000 euros, en el tram anomenat competitiu (a través de les entitats creadores de mercat) la petició mínima és de 500.000 euros (és a dir, un inversor només pot invertir en deute català a partir de mig milió d'euros, pel que generalment es fa a través de fons d'inversió, fons de pensions o altres productes financers).
2. **Préstecs i crèdits de Bancs:** la Generalitat obté préstecs i crèdits per cobrir necessitats d'infraestructures i projectes concrets, tant de la banca privada com

²¹ Els creadors de mercat són entitats financeres ("*algunes de les més actives del mercat de capitals espanyol i europeu*") que "doten de liquiditat els valors en circulació" (avancen els diners de pagaments).

²² Veure el llistat d'entitats creadores de mercat i col·laboradores del programa domèstics aquí

<http://goo.gl/YS3UVh>

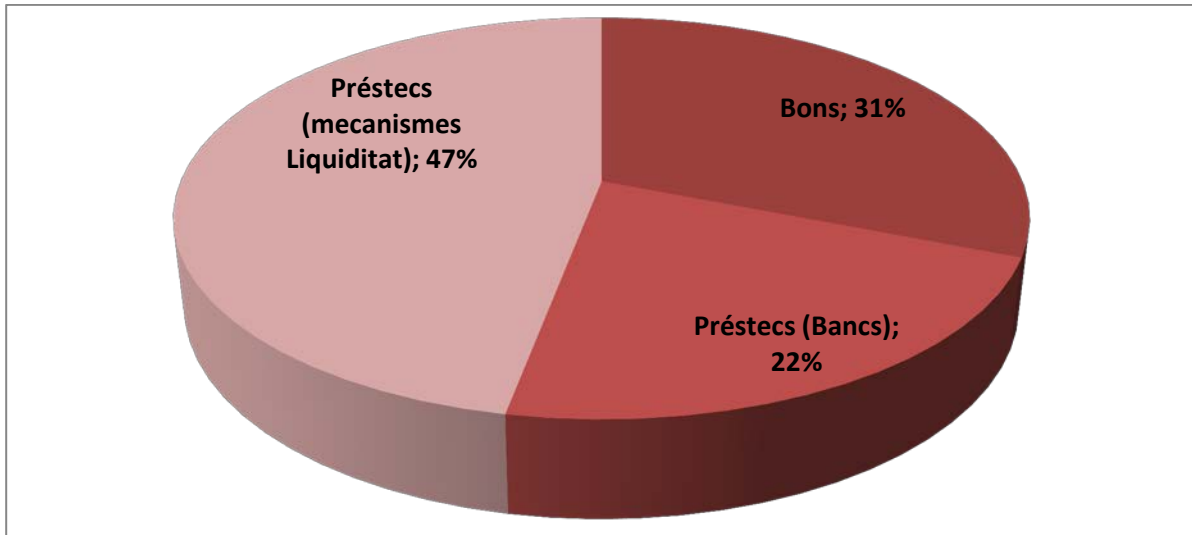
pública (per exemple, el Banc Europeu d'Inversions), així com línies de crèdit de bancs privats per cobrir les necessitats de liquiditat a curt termini (per exemple per *cash pooling* i facturatge invers)

3. **Mecanismes públics de liquiditat** (Fons de Liquiditat Autònoma, Pla de pagament de proveïdors i altres crèdits ICO): Des de 2012 i arran de les "*restriccions i dificultats per a les Comunitats Autònomes per obtenir recursos en els mercats financers i l'acumulació de deutes comercials*", l'Estat espanyol posa en marxa una sèrie de línies de finançament o mecanismes de suport a la liquiditat per a que les Comunitats autònomes i altres administracions locals puguin fer front a la dificultat d'assumir el pagament dels deutes tant comercials com financers. Existeixen tres mecanismes principals:

- a. **L'Institut de Crèdit Oficial (ICO)** va habilitar al 2012 , "*amb l'objectiu de prestar recolzament financer a les Comunitats Autònomes, condicionat a que es compleixin els objectius de disciplina fiscal i a un tipus d'interès de mercat, una línia per dotar de finançament a les Comunitats Autònomes per al pagament d'obligacions pendents associades al venciment de deute financer autonòmic*". - > els recursos de l'ICO estaven adreçats a refinançar deute, no a cobrir altres despeses.
- b. **Pla de Pagament de Proveïdors:** "*mecanisme extraordinari de finançament per al pagament als proveïdors de les Comunitats Autònomes i permet evitar el conseqüent deteriorament de la situació de liquiditat de les empreses proveïdores de bens i serveis. Aquesta línia ha fet front a retards en el pagament de les obligacions contraetes amb anterioritat a l'1 de gener de 2012*"
- c. **Fons de Liquiditat Autònoma:** . El finançament obtingut a càrrec del FLA ha de ser destinat a venciments de valors emesos i préstecs concedits per institucions europees de les que espanya sigui membre (refinançament de deute, en el 2n cas específicament adreçat al deute amb el BEI), operacions que no puguin ser refinançades (amb aprovació de l'Estat) i les necessitats de finançament del dèficit públic (sempre i quan es compleixi amb els requisits del dèficit marcats des d'Europa i l'Estat). "*El desembolso de cada tramo estará condicionado al cumplimiento de las condiciones fiscales y financieras, previo informe del Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas*"

- Des de 2012 s'ha donat un traspàs de deute amb els mercats financers a través d'emissions de deute i crèdits d'institucions financeres, a deute amb l'Estat espanyol, a través dels mecanismes de suport. Això és perquè s'ha refinançat el deute amb inversors (a través de Bons i valors) i amb bancs (a través de préstecs), així com el deute comercial, a través dels mecanismes de liquiditat.
- Aquest traspàs ve acompanyat de l'acceptació de les condicions dels mecanismes de liquiditat, que es tradueix en una intervenció de facto de l'economia pública catalana.

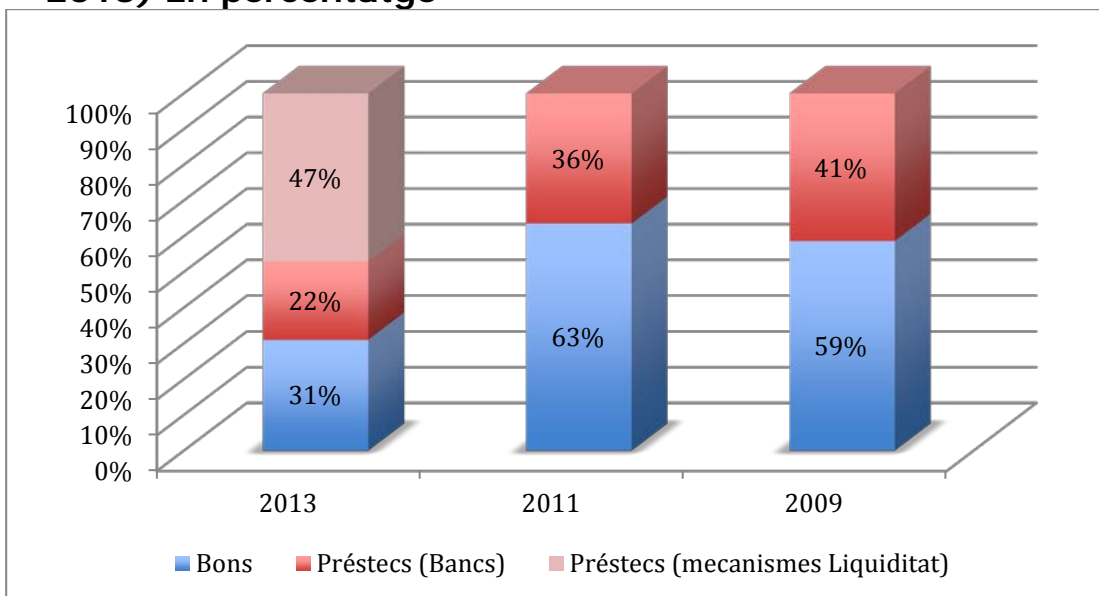
Gràfic 5.1 Mecanismes d'endeutament segons el seu pes en l'endeutament de la Generalitat de Catalunya (Administració General). A 31 de desembre de 2013.

Font. Generalitat de Catalunya. Investors Presentation. Març 2014.

- Gairebé la meitat del deute de l'Administració General de la Generalitat de Catalunya és amb l'Estat espanyol a través dels Mecanismes de Liquiditat (47%). Prop d'un terç és amb els mercats a través de bons (31%) i menys d'un quart són préstecs i crèdits de bancs (22%).
- Al setembre de 2011, abans de l'aplicació dels mecanismes de suport de liquiditat, el deute es devia en un 36,66% a préstecs amb entitats financeres i en un 63,34% a emissions de deute (Bons).

Gràfic 5.2 Evolució de la distribució del deute per tipus de creditor (2009 – 2011 – 2013) En percentatge

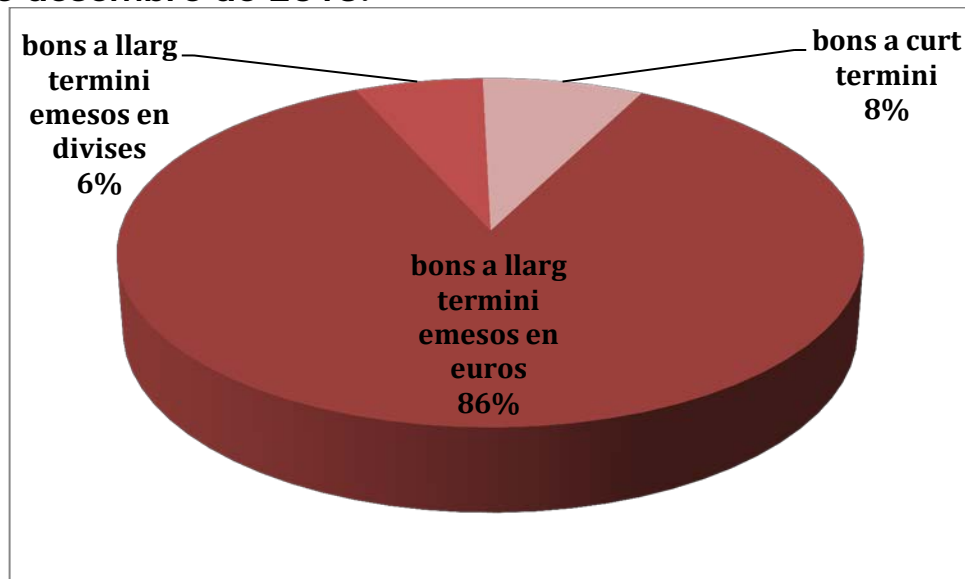

Font. Butlletins Emissions de Deute i Investors Presentation

5.2.1 Emissions de Deute en els mercats financers

A 31 de desembre de 2013 hi havia bons sobirans de deute emesos per la Generalitat de Catalunya en circulació en els mercats financers per valor de 14.799 milions d'euros. La major part són bons emesos en euros a llarg termini (12.702,89 milions d'euros – 86%), mentre tan sols un 8% són bons a curt termini, també en euros (1.166,60 milions d'euro) i en bons a llarg termini emesos en euros més 929,97 milions d'euros en bons a llarg termini emesos en altres divises, i en bons a curt termini.

Gràfic 5.2.1.1 Valors de deute de la Generalitat de Catalunya en circulació a 31 de desembre de 2013.

Font. Departament d'Economia i Coneixement. Generalitat de Catalunya.

Quan pensem en emissions de deute tot sovint pensem en les emissions detallistes, però la realitat és que la major part del deute en circulació corresponen a altres tipus d'emissions.

De fet, dels valors en circulació (bons de deute encara a pagar) a 31 de desembre de 2013²³ només una emissió correspon al romanent de les emissions detallistes (bons patriòtics – marcada en groc), que a més s'ha acabat de pagar entre gener i abril de 2014. Així doncs **la major part de deute viu en circulació en els mercats financers correspon a emissions per inversors en general.**

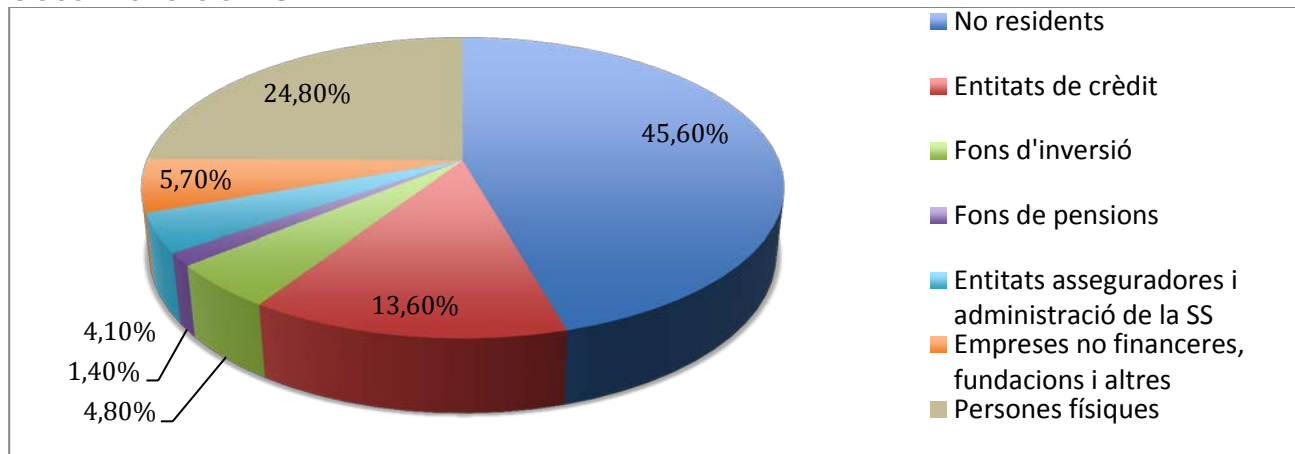
A l'Annex III podeu veure en detall les característiques de les emissions detallistes, així com els guanys per entitats bancàries gràcies a les comissions cobrades per la gestió d'aquestes emissions de deute.

No tenim dades complertes ni actualitzades d'en mans de qui està aquest deute. Per una banda tenim dades disponibles de setembre de 2011, quan la Generalitat de Catalunya va

²³ Veure el detall a http://economia.gencat.cat/ca/70_ambits_actuacio/relacio_amb_inversors/endeutament/mercat_primari/valors_en_circulacio/

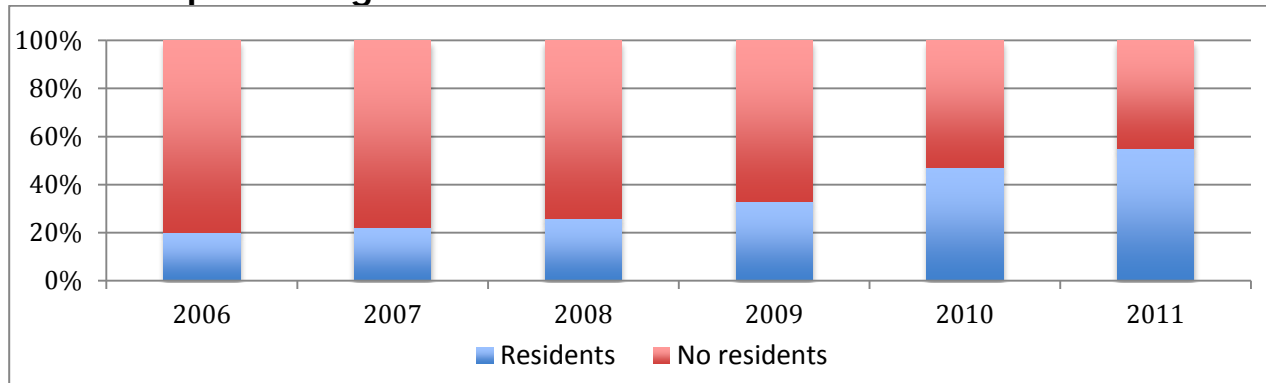
publicar el darrer dels butlletins que publicava semestralment sobre el mercat de deute públic, on s'especifica el perfil dels "tenidors de bons" negociats a la borsa de Barcelona, és a dir, els perfils a qui es devia el deute en forma de bons negociat a través de la Borsa de Barcelona. És una informació incompleta, però ens ajuda a fer-nos una idea.

Gràfic 5.2.1.2 Tenidors de bons i obligacions per sectors. Valors del deute públic de la Generalitat de Catalunya negociats a la Borsa de Barcelona. Setembre de 2011

Font. Generalitat de Catalunya. Butlletí 49 Emissions de Deute. Novembre 2011.

Gràfic 5.2.1.3 Saldos nominals del deute viu: residents - no residents. Valors del deute públic negociats a la Borsa de Barcelona. Setembre de 2011

Font. Generalitat de Catalunya. Butlletí 49 Emissions de Deute. Novembre 2011.

- Dels valors de deute públic de la Generalitat de Catalunya negociats a la borsa de Barcelona, la major part estava al 2011 en mans de residents (54,4%), principalment en mans de persones físiques (24,80% del total) i d'Entitats de crèdit (13,60%). Els inversors no residents ostentaven un 45,6% del deute viu negociat a la Borsa de Barcelona al 2011.
- Entre 2007 i 2011 es veu un increment de deute públic en mans de residents i un descens del percentatge de deute públic en mans de no residents (valors negociats a la Borsa de Barcelona).

No podem saber el detall de qui és el creditor final dels bons de deute, però si podem saber qui gestiona aquestes inversions en deute, és a dir, a qui paguem aquest deute. Com s'ha

dit, independentment de qui son els *tenidors* de bons (inversors finals) les emissions de bons s'emeten i paguen a través d'entitats bancàries i fons d'inversió catalans, estatals i internacionals (els anomenats creadors de mercat). A gener de 2014 el deute viu corresponent a emissions de bons constava amb les següents entitats.

Taula 5.2.1 Emissions de deute públic a curt i llarg termini per creditors (en Milions d'euros i percentatge)

Emissions de deute públic curt i llarg termini	Milions €	Percentatge
Caixabank, S.A.	5.332,97	32,4%
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	2.060,88	12,5%
Credit Agricole Corporate and Investment	1.893,30	11,5%
Bankia, S.A.	1.137,20	6,9%
Catalunya Banc, S.A.	720,39	4,4%
Banco Santander, S.A.	659,97	4,0%
UBS AG	437,10	2,7%
Deutsche Bank AG London	411,01	2,5%
Société Générale, S.E.	363,14	2,2%
Dexia Sabadell, S.A.	357,50	2,2%
Depfa ACS Bank	347,50	2,1%
Banco de Sabadell, S.A.	275,85	1,7%
Barclays Bank PLC	234,95	1,4%
Deutsche Bank AG	210,38	1,3%
Société Générale	210,38	1,3%
HSBC France	200,00	1,2%
J.P. Morgan Securities Ltd	134,88	0,8%
Caixa de Crèdit dels Enginyers	121,47	0,7%
Morgan Stanley Bank International, plc	120,00	0,7%
Goldman Sachs International Bank	110,49	0,7%
Ahorro Corporación Financiera, S.A.S.V.	107,63	0,7%
Commerzbank Aktiengesellschaft, S.E.	103,00	0,6%
Lehman Brothers Inc.	100,00	0,6%
Altres entitats (<100M€)	791,16	4,8%
TOTAL EMISSIONS BONS CURT I LLARG	16.441,13	100%

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

- Un cop més, destaca la presència de Caixabank i del BBVA com a creadors de mercat, és a dir, els intermediaris a través dels quals es col·loca i gestiona el deute en forma de bons. No sabem quina part d'aquest deute està efectivament en mans d'aquests bancs (es solen quedar una part del que gestiona)

5.2.2 Préstecs i crèdits bancaris

Segons les dades del document sobre el saldo de deute viu a gener de 2014, la major part del deute amb bancs a través de préstecs i crèdits bancaris es correspon a préstecs a llarg termini (13.600 milions d'euros). Però tampoc és menyspreable els préstecs i línies de crèdit a curt termini (3.764 milions d'euros)

Taula 5.2.2.1 Estructura cartera deute viu per préstecs bancaris (2014) En Milions d'euros

Tipus de préstec i crèdit segons terminis	Milions €
Préstecs a llarg termini amb bancs residents	6.091,02
Préstecs a llarg termini amb bancs no residents	7.511,40
Préstecs a curt termini amb bancs residents	2.501,80
Línia de crèdit a llarg termini	468,24
Línia de crèdit a curt termini	1.263,73
<i>Confirming</i>	279,52
Subtotal préstecs bancaris	18.115,71

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

En el detall d'aquests préstecs destaquen per una banda els creditors institucionals, el Banc Europeu d'Inversions (amb 3.933 M€) i l'ICO (amb 1.768M€) i novament els bancs catalans i espanyols, encapçalats pel BBVA (3.680M€ incloent Catalunya Banc), CaixaBank (1.708M€), Banco Santander (1.070M€), Bankia (828M€) i Sabadell (799M€ de DexiaSabadell i 342 de Sabadell).

Taula 5.2.2.2 Creditors crèdits bancaris (préstecs, línies de crèdit i Confirming, curt i llarg termini) (2014) En Milions d'euros

Entitat	Milions €
Banc Europeu d'Inversions	3.933,23 €
BBVA	3.339,57 €
Instituto de Crédito Oficial	1.768,93 €
CaixaBank	1.708,36 €
Banco Santander	1.070,26 €
Bankia	828,26 €
Dexia - Sabadell	799,81 €
Catalunya Banc - BBVA	749,50 €
Banc Sabadell	342,12 €
Institut Català de Finances	332,84 €
Deutsche Bank AG	300,00 €
Deutsche Genossenschafts-Hypothekenbank	285,00 €
Depfa ACS Bank	235,62 €
Banco Popular	190,11 €
Landesbank Hessen-Thüringen G.-Helaba	173,62 €
DKV Deutsche Krankenversicherung AG	168,00 €
Commerzbank AG, Luxembourg Branch	140,00 €
NRW Bank	105,00 €
Dexia Kommunalbank Deutschland AG	100,00 €

Altres Bancs no residents	1.278,86 €
Altres Bancs residents	266,60 €
Subtotal préstecs bancaris	18.115,71 €

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

5.2.3 Mecanismes públics de liquiditat

Des de 2012 la Generalitat de Catalunya s'ha acollit als diferents mecanismes extraordinaris de suport a la liquiditat que l'Estat espanyol ha posat a disposició de les comunitats autònomes i entitats locals per fer front a les dificultats de finançament i pagament de deute de les mateixes. En el punt 3.2 d'aquest informe es detallen algunes de les condicions que comporta l'acceptació d'aquests mecanismes.

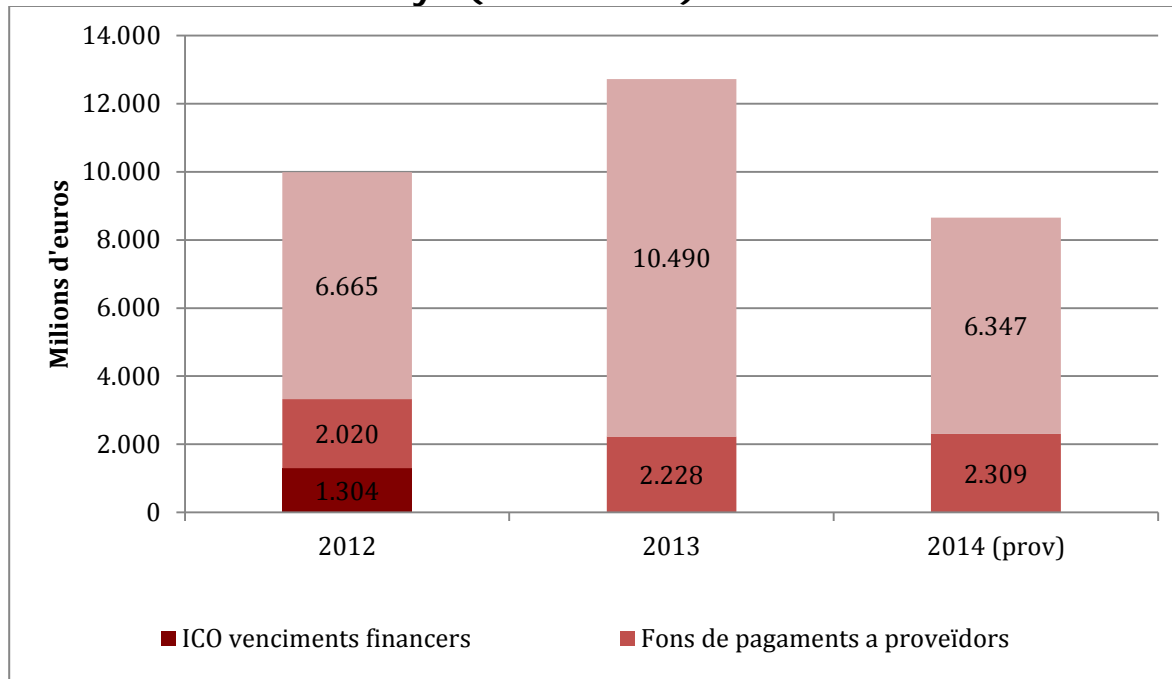
- D'un total de 87.539 milions d'euros posats a disposició per l'Estat espanyol en forma de crèdits ICO per venciments financers, Fons de Pagaments a Proveïdors i Fons de Liquiditat Autonòmic, la Generalitat de Catalunya ha rebut 31.363 milions d'euros, el 35,83% de tot el posat a disposició.
- Els tipus d'interès a pagar per aquest tipus de finançament van des del 3,34% al 6,23%.
- En total la Generalitat de Catalunya ha accedit a 1.304 milions d'euros de l'ICO per a venciments financers, 6.557 milions d'euros del Fons de pagaments a Proveïdors i 23.502 milions del FLA.

Taula 5.2.3.1 Ús per part de la Generalitat de Catalunya dels Mecanismes de Suport a la Liquiditat de l'Estat espanyol.

	Catalunya	Espanya (disponible)	% CAT/ESP	Cost inicial	Cost actual
ICO venciments financers	1.304	5.400	24,15%	6.23%	5.52%
Fons de pagaments a proveïdors (1a fase)	2.020	17.689	11,42%	5.91%	5.54%
Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA)	6.665	16.641	40,05%	5.20%	5,20%
TOTAL 2012	9.989	39.730	25%		
Fons de pagaments a proveïdors (2a fase)	738	949	77,77%	4,04%	4,04%
Fons de pagaments a proveïdors (3a fase - 1a part)	1.490	3.606	41,32%	4,18%	4,18%
Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA)	10.490	20.000	52,45%	3,34%	3,34%
TOTAL 2013	12.718	24.555	52%		
Fons de pagaments a proveïdors (3a fase - 2a part)	2.309	7.970	28,97%	3,34%	3,34%
FLA 2014	6.347	15.284	41,53%	TESORO + 0,10	
TOTAL 2014 (PREV)	8.656	23.254	37,22%		
TOTAL 2012-2014	31.363	87.539	35,83%		

Font. Generalitat de Catalunya. Investors Presentation. Març 2014.

Gràfic 5.2.3.1 Mecanismes de Suport a la Liquiditat utilitzats per la Generalitat de Catalunya (2012-2014).

Font. Generalitat de Catalunya. Investors Presentation. Març 2014.

Pla de Pagament de proveïdors

El Pla de Pagament de proveïdors es finança a través del Fons per al Finançament de Pagament a Proveïdors (FFPP) creat pel govern i que es nodreix d'un crèdit sindicat amb 26 entitats bancàries. En aquest sentit les entitats bancàries fan d'intermediàries per avançar els pagaments a proveïdors, beneficiant-se dels interessos vinculats al pla, que segons el Ministeri d'Hisenda "rondaran el 5,9%".

El préstec sindicat creat al 2012 pel FFPP ha estat liderat per les següents entitats: BBVA, Banc Santander, Bankia, CaixaBank i Institut de Crèdit Oficial (ICO) que figuren com a directores, a més del Banc Popular, Banesto, Banc de Sabadell, Bankinter, CAM i CECA que figuren com a co-directores.

Les entitats financeres atorguen finançament a 5 anys, però les comunitats autònomes, igual que els ajuntaments, poden retornar els diners en un termini de 10 anys amb dos de carència, mitjançant un refinançament.

Tant el FLA com el Pla de Pagament de Proveïdors està condicionat a la presentació d'un pla de viabilitat i sostenibilitat financera "que garanteixi la seva solvència i capacitat de pagament futur"²⁴

²⁴Font. Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas. Maig de 2012

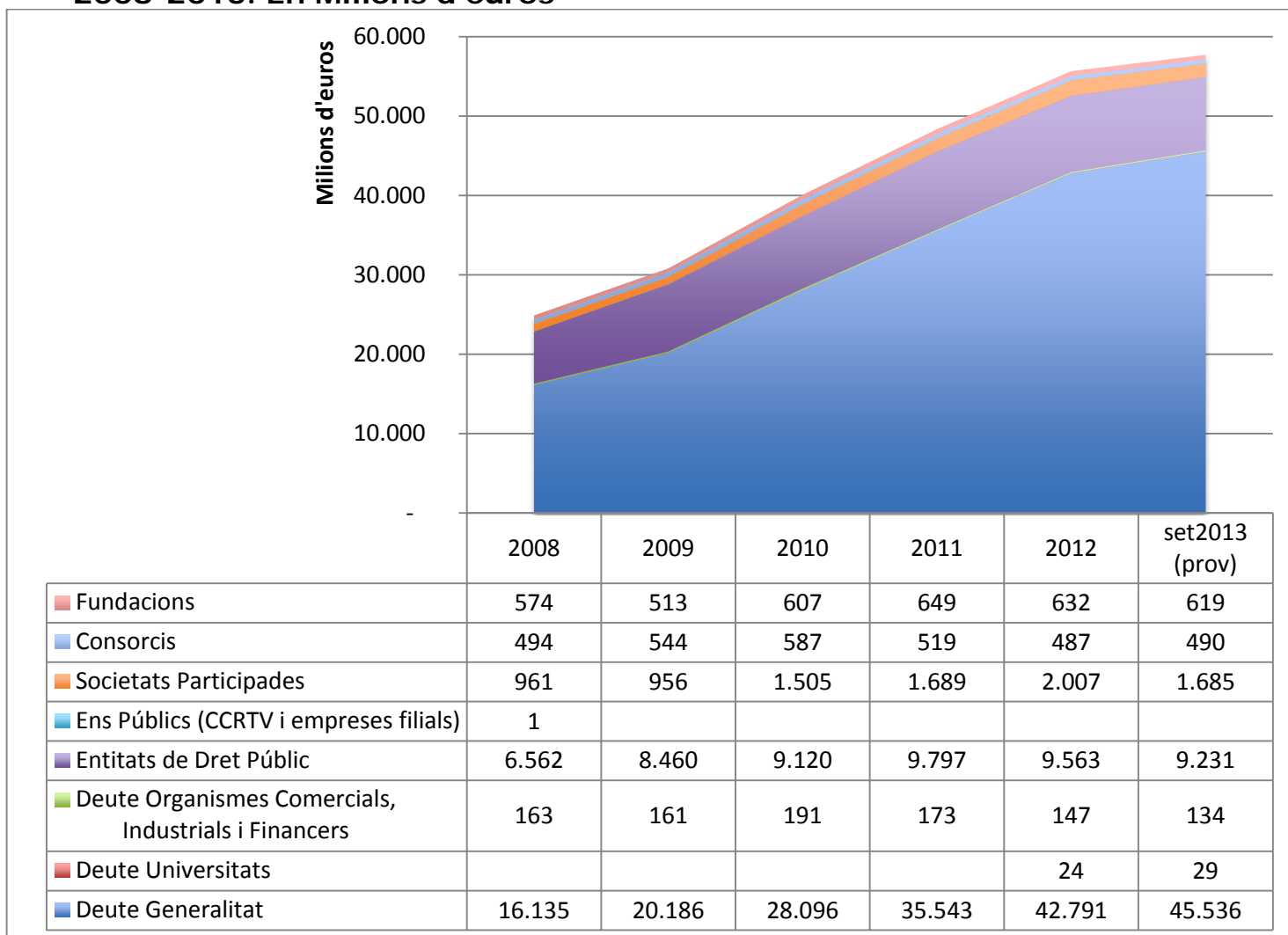
<http://www.minhap.gob.es/Documentacion/Publico/GabineteMinistro/Notas%20Prensa/2012/SE%20PRESUPUES%20Y%20GASTOS/16-05-12%20fondoproveedores.pdf>

6. Deute SEC i altres empreses públiques

El deute públic català es compon del deute de l'administració general de la Generalitat de Catalunya i de les empreses públiques o participades per la Generalitat de Catalunya. Aquestes entitats i empreses públiques que depenen total o parcialment de la Generalitat també s'endeuten i el seu deute suma en el deute públic català, pel que és important saber quines són les més endeutades. Una auditoria ciutadana del deute podria endinsar-se en els diferents casos d'endeutament d'algunes d'aquestes entitats públiques.

- Tot i que la part principal del deute es correspon al deute de l'Administració general de la Generalitat de Catalunya (78,89%), una part important a tenir en compte és el deute de les Entitats de Dret Públic, que a setembre de 2013 ascendia a 9.231 milions d'euros, un 15,99% del total.
- La resta, el deute de fundacions, consorcis, ens públics, societats participades, organismes comercials, industrials i financers, i universitats suma 2.957 milions d'euros, un 5,12% del total.

Gràfic 6.1. Endeutament del sector públic de la Generalitat de Catalunya, 2008-2013. En Milions d'euros

Font. Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement. Desembre 2013.

Segons les dades del Compte General de la Generalitat de Catalunya de 2012, les entitats més endeutades són:

- El principal és IFERCAT (Infraestructures Ferroviàries de Catalunya – a càrrec de la Línia 9 de metro, la Línia Orbital de tren, l'eix transversal ferroviari i diversos projectes de tramvies a ciutats catalanes) amb més de 4 mil milions de deute a finals de 2012.
- Destaca també els més de mil milions de deute de l'Agència Catalana de l'Aigua o els més de 800 milions de l'Institut Català del Sòl.
- Altres entitats amb més de 100 milions de deute a 2012 són Ferrocarrils de la Generalitat (470M€), Infraestructures de la Generalitat (324M€), Equipaments i edificis de Catalunya (324M€), REG Sistema Segarra-Garrigues (155M€), Fira 2000 (ampliació Fira de Barcelona – 222M€), Fundació de l'Hospital de Sant Pau (165M€ + 55M€) i Arrendadora Ferroviària (133M€)
- En el cas de l'Hospital de Sant Pau els deutes són de més de 433 milions d'euros, incloent el deute de la Fundació de Gestió Sanitària de l'Hospital i la Fundació Privada de l'Hospital. D'aquests un total de 221 milions corresponen a la generalitat segons el prorrateig de la seva participació en les dues entitats (60% en la Fundació de Gestió Sanitària i un 28% en la Fundació privada).

Podeu veure el detall del deute de les diferents entitats públiques dependents de la Generalitat de Catalunya a l'Annex IV.

Segons l'informe de deute viu de la Generalitat de Catalunya, al que ha tingut accés la PACD a través de la Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres, diverses entitats corresponents al sector públic català mantenen un important deute amb entitats financeres públiques i privades. La següent taula en mostra una relació de les més endeutades (la taula completa es pot veure a l'Annex IV):

Taula 6.1 Entitats públiques més endeutades i creditors (En milions d'euros)

Infraestructures Ferroviàries de Catalunya	1.754,78
Banco Europeo de Inversiones	1.754,78
Agència Catalana de l'Aigua (ACA)	1.061,68
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	123,16
Banco de Sabadell, S.A.	20,33
Banco Europeo de Inversiones	79,69
Banco Popular Español, S.A.	24,28
Banco Santander, S.A.	77,29
Bankia, S.A.	35,00
Bankinter, S.A.	4,63
Barclays Bank, S.A.	38,16
Caixa de Aforros de Galicia, Vigo, Ouren	9,25
Caixabank, S.A.	36,54
Catalunya Banc, S.A.	9,48
Dexia Sabadell, S.A.	172,67
FMS Wertmanagement	17,49
Generalitat de Catalunya	25,60
Hypothesenbank Frankfurt AG, S.E.	28,57
Institut Català de Finances	1,01

Instituto de Crédito Oficial	215,69
Landesbank Hessen-Thüringen G.-Helaba	88,15
SGBT Asset Based Funding, SA	23,13
Société Générale	14,44
Société Générale, S.E.	0,46
UniCredit Bank AG	16,67
Institut Català del Sòl (INCASOL)	929,38
B.B.V.A. (Hipotecari) - NO UTILITZAR	0,30
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	154,49
Banco de Sabadell, S.A.	6,25
Banco Mare Nostrum, S.A.	0,04
Banco Popular Español, S.A.	7,50
Banco Santander, S.A.	117,47
Bankia, S.A.	2,42
Caixabank, S.A.	167,85
Catalunya Banc, S.A.	45,73
Dexia Sabadell, S.A.	186,19
Generalitat de Catalunya	20,00
Ibercaja Banco, S.A.	3,65
Institut Català de Finances	60,96
Instituto de Crédito Oficial	104,68
Landesbank Hessen-Thüringen G.-Helaba	29,05
Société Générale	22,82
Infraestructures de la Generalitat de Catalunya, SAU	649,79
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	30,12
Banco de Sabadell, S.A.	13,44
Banco Popular Español, S.A.	8,33
Banco Santander, S.A.	60,19
Bankia, S.A.	51,91
Caixabank, S.A.	92,83
Catalunya Banc, S.A.	55,46
Dexia Sabadell, S.A.	49,80
Generalitat de Catalunya	115,00
Institut Català de Finances	159,49
Santander Factoring y Confirming, S.A..	13,21
Equipaments i Edificis de Catalunya, SA	420,15
Banco Europeo de Inversiones	280,00
Bankia, S.A.	42,50
Generalitat de Catalunya	97,65
Fundació Privada de Gestió Sanitària de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	291,33
Caixabank, S.A.	53,00
Depfa ACS Bank	235,62
Institut Català de Finances	2,70
Reg Sistema Segarra-Garrigues, SLU	155,00
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	38,75

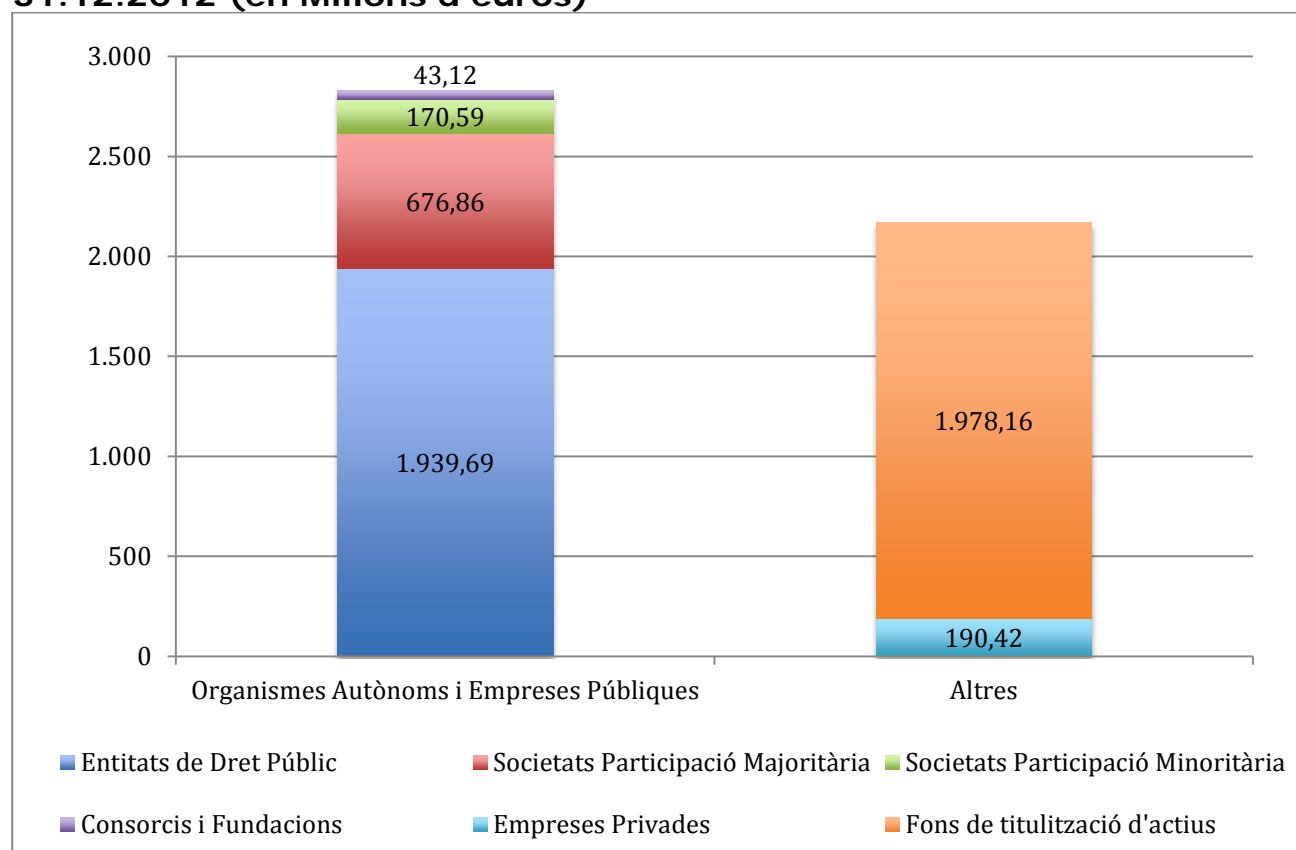
Banco de Sabadell, S.A.	7,75
Bankia, S.A.	38,75
Caixabank, S.A.	38,75
Dexia Sabadell, S.A.	31,00
Consortis Sanitari Integral	113,99
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	10,11
Caixabank, S.A.	51,10
Dexia Sabadell, S.A.	52,78
Centrals i Infraestructures per a la Mobilitat i les Activitats Logístiques, SA	107,74
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	17,00
Banco Santander, S.A.	10,50
Caixabank, S.A.	10,00
Generalitat de Catalunya	6,50
ING Lease (Espanya) EFC, S.A.	7,75
Institut Català de Finances	12,00
Instituto de Crédito Oficial	41,00
NCG Banco, S.A.	3,00

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

7. Els deutes amagats

A banda dels compromisos de pagaments diferits (que s'han vist a l'apartat 3.1.5 d'aquest informe) hi ha altres mecanismes que, com els pagaments diferits, amaguen possibles futurs deutes. En aquest sentit els avals concedits per la Generalitat de Catalunya tant a entitats públiques com a empreses privades suposen un risc en forma de possibles deutes a assumir en el futur.

Gràfic 7.1 Avals concedits per la Generalitat de Catalunya. Risc Potencial a 31.12.2012 (en Milions d'euros)

Font. Generalitat de Catalunya. Compte general 2012

- A desembre de 2012 el risc per avals concedits a organismes autònoms i empreses públiques de la Generalitat de Catalunya era de 2.830 milions d'euros.
- S'hi ha d'afegir el risc per avals a empreses privades i a través del Fons de titulització d'actius, per valor de 2.168 milions d'euros.
- Dels avals a empreses públiques destaquen els 1.777 milions d'euros avalats a IFERCAT (que també és l'entitat de dret públic amb més deute acumulat).

Taula 7.1 Avals concedits a Organismes Autònoms i Empreses públiques

Entitats de Dret Públic	1.939,69
Infraestructures Ferroviàries de Catalunya	1.777,39
Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya	162,3
Societats Participació Majoritària	676,86
CIMALSA	89,36

TABASA	54
EPLICSA	56
Infraestructures de la Generalitat de Catalunya, S	280
Fira 2000, SA	197,5
Societats Participació Minoritària	170,59
Arrendadora Ferroviària, SA	170,59
ConSORCIS	42,23
ConSORCI d'Aigües de Tarragona	32,44
ConSORCI del Circuit de Catalunya	0,82
ConSORCI Museu Nacional d'Art de Catalunya	5,51
ConSORCI Gran Teatre del Liceu	3,46
FUNDACIONS	0,89
Fundació Teatre Lliure	0,89

Font. Generalitat de Catalunya. Compte general 2012

8. Els altres deutes del territori

Més enllà del deute de l'administració central, dins del deute públic s'ha de considerar també el deute d'altres entitats públiques d'àmbit municipal, comarcal i provincial.

Taula 8.1 Deutes municipals, comarcals i diputacions (2013) En Milions d'euros

	Deute municipal	Deute comarcal i altres	Deute diputacions	Total
Catalunya	5.479	189	342	6.010
País Valencià	3.472	26	455	3.953
Illes Balears	840	5	256	1.101
	9.791	220	1.053	11.064

Font. Ministerio de Administraciones Públicas

9. II·legitimitat del deute català

Des de la Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute (PACD) creiem fermament que no tots els deutes s'han de pagar. Cal una revisió a través d'auditories ciutadanes de què i a qui paguem, per decidir quins deutes considerem justos i quins il·legítims. Aquest informe, com es planteja a la introducció, pretén ser una eina útil per a aquests processos d'auditoria ciutadana. No hi analitzem en concret crèdits o deutes per considerar-ne la seva legitimitat o il·legitimitat, però sí que hi aportem arguments i evidències sobre la il·legitimitat d'algunes parts del deute català.

9.1 Què entenem per deute il·legítim?

En primer lloc hauríem de tenir en compte què considerem deute il·legítim. La definició del que constitueix un deute il·legítim no és quelcom tancat sinó que hi ha un debat obert entre organitzacions socials i acadèmics. Moviments socials, acadèmics, governs, com el noruec i l'equatorià, i institucions com la UNCTAD, han treballat en aquesta qüestió i tots ells arriben a una sèrie de definicions no gaire allunyades entre elles, però cap d'elles definitiva.

La PACD considera que “un deute il·legítim és aquell contret per un govern que no ha destinat els recursos generats per al benefici de la població; aquella que ha propiciat violacions dels drets humans, impactes sobre el medi ambient, o aquell deute derivat d'una política fiscal regressiva o permissiva amb el frau fiscal que redueix els ingressos de l'Estat”²⁵.

A nivell institucional trobem, per exemple, *la Comissió per a l'Auditoria Integral del Crèdit Públic d'Equador (CAIC)* que va realitzar una auditoria del deute equatorià entre el 2007 i el 2008, i que argumenta que “el deute il·legítim s'expressa en aquells crèdits contrets per l'Estat sota condicions inacceptables i en què s'han vulnerat els drets econòmics i socials, culturals i ambientals i han donat viabilitat a la despul·la o l'expropiació indeguda (via privatització) dels recursos naturals”.

Per la seva banda Cephias Lumina, expert independent de les Nacions Unides sobre els efectes del deute extern sobre els drets humans, va publicar el 2009 un informe que analitzava la qüestió del deute il·legítim, i cridava a la “realització d'un treball per a formular el concepte de deute il·legítim com a un terme legal internacionalment acceptat amb criteris precisos”²⁶. El 2012 Cephias Lumina va presentar els *Principis Rectors sobre Deute Extern i Drets Humans*²⁷, que van ser aprovats pel *Consell de Drets Humans de Nacions Unides* amb l'objectiu de contribuir a què el deute extern no sigui un obstacle per a la satisfacció dels drets humans i els drets econòmics, socials i culturals.

La major part del debat sobre el deute il·legítim ha girat al voltant de les bases legals d'aquest concepte. En aquest sentit “hi ha molts arguments jurídics en els quals podem basar el dret a una suspensió dels reemborsaments dels deutes públics que pugui conduir a la seva anul·lació pura i simple. Per a poder jutjar la nul·litat d'un contracte de préstec, no només cal estudiar acuradament les clàusules del contracte, sinó també les circumstàncies

²⁵ <https://www.dropbox.com/s/1pla1din3znkbkz/Definicion%20Deuda%20llegitima.pdf>

²⁶ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/455/68/PDF/N0945568.pdf?OpenElement>

²⁷ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Development/IEDebt/Pages/GuidingPrinciples.aspx>

que envolten la signatura del mateix i la destinació real dels fons demanats” (Vivien i Lamarque, 2011).

Si bé és important al·legar bases legals sòlides sobre les quals sostenir el concepte de deute il·legítim especialment pel que fa al seu reconeixement en els nivells institucionals, el concepte de deute il·legítim no es pot restringir a les limitacions del que està reconegut pel dret internacional o nacional. “El dret de vot de les dones o el dret a una jornada laboral de vuit hores són fites socials que han estat aconseguides gràcies a un fèrria lluita contra les normes establertes, reivindicant la legitimitat de certes demandes davant l’evident il·legitimitat de situacions tals com la discriminació contra la dona o l’explotació laboral” (Ramos, L. 2008).

Així doncs, el deute il·legítim és un concepte fonamentalment polític més que jurídic. Encara que alguns processos que condueixen a l’acumulació de deute que considerariem il·legítim poden ser legals, des del punt de vista de la societat civil disposem d’arguments per a mostrar que aquests processos són injustos i que, per tant, el deute ha de ser considerat com a il·legítim. La nostra principal referència en definir deutes com a il·legítims és la justícia, no la legalitat.

9.2 Evidències d’il·legitimitat en el cas català

Des de la PACD, s’ha treballat en un seguit de circumstàncies que podrien donar lloc a deutes il·legítims²⁸ i que si les apliquem al cas català serien rellevants les següents:

Il·legitimitat segons origen del deute

1- Mecanismes que faciliten l’endeutament:

- Un **sistema fiscal regressiu i permissiu amb el frau fiscal** com el que trobem a Catalunya, provocat pel sistema fiscal espanyol i per les decisions preses a Catalunya, és un factor clau en la insuficient recaptació de recursos i, per tant, en l’increment d’endeutament. Tant en el moment previ a l’esclat de la crisi financera –quan el govern del tripartit incrementa de forma substancial la despesa en infraestructures i social– com amb el descens d’ingressos que n’acompanya l’inici, el governs català i l’espanyol opten per no modificar els privilegis de les classes més afavorides, donant continuïtat a un sistema fiscal altament regressiu. Aquests fets agreugen clarament l’acumulació de deute públic. Un deute públic injust donat que es deu a la manca de voluntat política per tocar els privilegis de les classes dominants.
- Els sistemes de construcció de **grans infraestructures**, basats en sistemes per diferir els pagaments (concessions, mètode alemany i altres), amaguen una privatització *de facto* d’aquestes infraestructures, afavoreixen substancialment les empreses privades que les gestionen i estan també a la base d’una part important del deute públic acumulat per la Generalitat de Catalunya. La injustícia és encara major quan aquestes infraestructures es construeixen sobretot per afavorir un determinat grup d’interès o econòmic, en detriment d’infraestructures més necessàries per a la majoria de la població (com és el cas d’aeroports o de les línies d’Alta Velocitat per davant de transport públic col·lectiu de proximitat). El propi govern reconeix, en un

²⁸ Veure el document “Definición Deuda Ilegítima” a <https://www.dropbox.com/s/1pla1din3znkbkz/Definicion%20Deuda%20Ilegitima.pdf>

intent de traspassar la responsabilitat a governs anterior, que una part de l'increment del deute públic es deu als *"compromisos de pagaments diferits per obres finançades amb sistemes de finançament estructurals"*. Auditories ciutadanes basades en criteris econòmics, però també socials i ambientals, que analitzin possibles casos de tràfic d'influència, corrupció o sobre costos injustificats, podrien ajudar-nos a detectar casos de deute il·legítim en els deutes generats per aquestes infraestructures. Tot i que, de fet, el propi sistema utilitzat (pagaments diferits i privatització *de facto* a través de concessions del servei) conté un cert nivell d'il·legimitat i seria base suficient per abordar una renegociació del deute generat o un impagament parcial del mateix.

2- Decisions del govern que generen deutes que no beneficien l'interès general

- L'anàlisi de l'endeutament vinculat a certes infraestructures pot revelar casos d'il·legimitat ja que promou l'endeutament de totes en benefici d'unes elits que s'han afavorit o bé d'aquestes infraestructures o bé del sistema de finançament de les mateixes. **L'anàlisi dels impactes econòmics, socials, de gènere, culturals i ambientals** dels projectes finançats a través de l'endeutament és també necessari per revelar possibles deutes il·legítims.
- Els **processos de privatització** de serveis o empreses públiques com Aigües Ter Llobregat o TABASA, a través dels quals el govern assumeix tot el deute i cedeix el negoci net de deutes al sector públic, genera també deute il·legítim.
- Les **condicions en què s'han fet certes emissions de deute** (com els interessos i comissions pagats pels anomenats "bons patriòtics") o les condicions imposades per programes com el Fons de Liquiditat Autòmic (que imposa sobre els comptes públics un nivell concret de dèficit i l'aplicació de mesures d'austeritat en la despesa social) o el Fons de Pagament de Proveïdors (amb elevats interessos a pagar a la banca intermediària) són també fonts possibles d'il·legimitat dels deutes generats a través d'aquests mecanismes.
- Les **comissions il·legals** (3% o cas Pujol) i d'altres casos de corrupció, també són generadors, directes o indirectes de deute il·legítim.
- El **deute acumulat per fer de pont amb nous crèdits a tercers**, sovint sufragant costos de serveis privatitzats, pot ser també considerat com a il·legítim.

II-legitimitat segons el procés d'endeutament

- L'anàlisi detallat dels **contractes de crèdit amb les entitats bancàries o de les emissions de deute** (a les quals no tenim accés per manca de transparència en l'administració pública) pot desvetllar il·legimitats per l'existència de clàusules abusives o il·legals. Caldria doncs un **anàlisi jurídic dels contractes** d'endeutament.
- **L'anàlisi dels contractes** de construcció d'infraestructures, concessions de serveis, privatitzacions i altres, que impliquen despesa pública que ha derivat, directa o indirectament, en deute públic, també pot donar pistes sobre la il·legimitat d'aquest deute. Així, si hi ha hagut comissions o sobre costos injustificats i il·legals en aquests processos, ens trobaríem de nou amb la il·legimitat d'una part del deute derivat.

II-legitimitat segons l'execució

1- Estat de necessitat

- Quan es dona una situació de **"perill per a l'existència d'un Estat, per a la seva supervivència política o econòmica"** a causa d'assumir el pagament d'un deute, aquest deute es converteix en il·legítim i pot ser anul·lat.
- El pagament d'interessos o retorn del capital d'un deute que esdevé excessiu, **impedint la despesa social** de primera necessitat i causant l'empobriment de la

població, pot ser declarat il·legítim. Així, si el seu pagament d'un deute interfereix en l'exercici de la sobirania, el dret a l'autodeterminació o significa la vulneració dels drets econòmics, socials, culturals i ambientals de la població, hauria de poder-se declarar il·legítim per donar pas al seu impagament, total o parcial, o a una moratòria fins que desaparegui l'Estat de necessitat.

2- Canvi fonamental de circumstàncies

- Considerem també il·legítim el **pagament del sobre cost generat per les pressions especulatives sobre el deute públic**. Cal doncs un anàlisi detallat de com aquestes pressions exercides, per exemple, a través de les agències de qualificació, han generat increments de tipus d'interès i quin impacte han tingut aquests increments en l'acumulació de deute públic. No hem d'oblidar que una part important del nou endeutament a partir de l'any 2012 es deu sobretot a la necessitat de retornar el deute acumulat i pagar-ne els interessos.

Per a la PACD tots aquests casos són susceptibles d'haver generat deutes il·legítims, i considerem que hi ha evidències suficients per, com a mínim, qüestionar la legitimitat de part del deute públic català. És en aquest sentit que insistim en la necessitat d'impulsar auditories ciutadanes que aportin més informació i evidències, i que ajudin a la població a comprendre com s'han acumulat aquests deutes, ens facilitin el debat sobre la seva il·legitimitat i sobretot es converteixin en processos de transparència i participació ciutadana.

10. Conclusions

Com hem vist en aquest informe, per a la Generalitat de Catalunya el pagament d'interessos i de deute és prioritari al de qualsevol altre pagament. Aquesta prioritat absoluta ve imposada per les legislacions europea i espanyola, però també per la legislació catalana, definida al Parlament de Catalunya. Totes elles depenen de decisions polítiques. La prioritat del pagament del deute i els seus interessos, per sobre de la garantia dels drets econòmics, socials i culturals de la població, s'estableix per una determinada posició ideològica i una voluntat política.

Aquest informe ha analitzat com aquesta posició ideològica i aquesta voluntat política, basades en el principi general de no rebaixar sota cap circumstància els privilegis de les classes dominants, és sobre la que s'acumula l'endeutament públic. Un endeutament no exempt d'il·legitimitat.

10.1 Un creixement sense límits del Deute

Des del 2006 fins a 2010 a Catalunya s'ha donat un creixement continuat del dèficit que en bona part s'ha traduït en un important creixement del deute. Malgrat que a partir del 2012 el Pacte d'Estabilitat, les exigències d'Europa i l'Estat espanyol han posat límits a aquest dèficit, el deute no ha deixat de créixer, tot i les mesures preses pel govern.

El creixement del deute s'ha donat tant amb el govern tripartit com amb el de CiU, i l'increment ha estat especialment intens entre el 2008 i el 2012; un augment que ha superat el creixement del PIB. El deute públic català s'ha triplicat des de 2008 i ha arribat als 57.122 milions al desembre de 2013, un 29% del PIB, situant Catalunya al capdavant de les Comunitats Autònomes pel que fa a volum d'endeutament.

Hem analitzat les causes d'aquest increment d'endeutament, avaluant les raons esgrimides per la pròpia Generalitat de Catalunya, que justifica l'evolució del deute per:

- *La caiguda d'ingressos provocada per la crisi.* Si bé hi ha una certa caiguda d'ingressos fiscals entre 2007 i 2010, aquesta no es deu només a la crisi, sinó que és també conseqüència de la regressivitat del sistema fiscal actual i de decisions polítiques preses tant a Madrid com a Barcelona. A més, a partir de 2010 la caiguda d'ingressos és concentra en les transferències corrents i de capital, sobretot des de l'Estat, i està més vinculada als canvis de model de finançament autonòmic que a la pròpia crisi.
- *L'increment de la despesa social explicat pel creixement demogràfic.* En realitat la despesa social per habitant ha caigut mentre la despesa vinculada al deute i als seus interessos ha anat creixent. Així no es tracta d'endeutament per cobrir una major despesa social, sinó d'endeutament per poder pagar els deutes acumulats i els seus interessos.
- *Els canvis metodològics per l'homogeneització estadística de la UE.* Més que inflar els deutes actuals, hem de dir que se subestimaven els deutes anteriors, ja que no s'inclouien deutes d'entitats públiques en el deute de la Generalitat.
- *El compromís de pagaments diferits de les inversions en infraestructures.* Efectivament, els sistemes de pagament diferits i l'aposta per tot un seguit d'infraestructures d'alt cost econòmic, sovint en benefici de certs grups econòmics, fa augmentar el deute públic català. Caldrà valorar la legitimitat o il·legitimitat d'aquests deutes.

- *La inclusió del deute comercial arrel de l'aprovació del Pla de Proveïdors i el consegüent endeutament per a obtenir liquiditat.* El cert és que el Pla de Proveïdors converteix deute comercial en deute financer, amb entitats bancàries, amb interessos que sovint superen el 5%. A més d'un increment del deute públic comptabilitzat (abans ja existia deute comercial però no es comptava com a deute financer), cal tenir en compte els beneficis que el sector bancari extreu d'aquesta operació, en la qual també participen ajuntaments.

En conclusió, entenem que hi ha diversos factors que han portat a un increment important de l'endeutament de la Generalitat de Catalunya. Entre ells destaquem: un sistema fiscal regressiu agreujat pel frau i l'evasió fiscals; un increment de la despesa derivada del pagament d'interessos del deute, que porta a una espiral de nou endeutament per poder fer front al deute acumulat; la inclusió en les xifres d'endeutament de deutes que existien però que abans no es comptaven, com els deutes d'algunes entitats públiques o el deute comercial amb proveïdors.

10.2 Una elevada dependència dels mercats per no tocar privilegis

La política pública de la Generalitat de Catalunya és molt dependent del sistema financer. En els darrers anys, el caràcter regressiu del sistema tributari català i espanyol i el sistema de finançament autonòmic actual, han provocat la davallada dels ingressos fiscals i de les transferències pròpies del model de finançament, i en conseqüència l'augment dels ingressos generats via endeutament. Un endeutament que, com dèiem, es produeix per la manca de voluntat política a l'hora de tocar privilegis de les classes dominants.

La generació d'aquest nou endeutament i la prioritització del seu pagament en detriment de la despesa social, es podria haver esmorteït mitjançant:

- Una política fiscal progressiva, promoguda també a nivell Estatal.
- La recaptació d'impostos sobre el patrimoni i sobre successions, entre d'altres (grans capitals, fiscalitat ambiental, taxa turística, sobre les energies nuclears, etc.), atenent a la capacitat normativa catalana.
- El combat del frau fiscal i l'economia submergida, així com la revisió de la legislació que facilita l'elusió fiscal de la qual participen els principals grups empresarials i multinacionals.
- El replantejament de la relació entre Catalunya i l'Estat central tenint en compte el volum de dèficit fiscal català.

Més enllà d'aquestes possibles mesures de xoc a curt termini, cal replantejar-se la forma com es finança el sector públic, per trencar la dependència dels mercats financers. El no pagament dels deutes il·legítims, la construcció d'una banca pública (a partir de la nacionalització de la banca rescatada) i una profunda reformulació del sistema fiscal, acompanyats de mesures de control de capitals, de promoció de l'economia social i d'altres mesures per canviar la matriu productiva del país, serien adients per a trencar aquesta dependència a llarg termini²⁹.

En lloc de prendre decisions per esmorteir l'impacte de la crisi en la banda dels ingressos, s'ha optat per atacar la despesa pública. La caiguda de les partides de despesa social, de

²⁹ Veure l'Annex V Alternatives i experiències històriques per a un anàlisi més en detall de les propostes.

foment econòmic i productiu, de serveis públics i institucionals, no han estat suficients per compensar l'increment de la despesa en amortització i interessos del deute. Així, les retallades han anat directament a cobrir l'increment de despesa vinculada al retorn del deute.

Al 2013 el volum de pagament de deute i interessos superava qualsevol de les partides de despesa per separat. La despesa pública s'ha reduït en més de 7.715 milions d'euros entre 2009 i 2013, mentre que el pagament del deute s'ha incrementat en més de 9.570 milions en el mateix període.

Més enllà que l'endeutament s'hagi produït o no de forma legítima, des de la PACD entenem que és il·legítima la prioritització del pagament del deute per sobre de garantir els drets econòmics, socials i culturals. Entenem que el pagament del deute ha d'estar supeditat a la garantia dels drets de la ciutadania, o es converteix en il·legítim.

10.3 El deute és amb els bancs i amb l'Estat espanyol

Només quinze entitats concentren la major part del deute. Els majors bancs espanyols i catalans (CaixaBank, BBVA, Bankia, Banco Santander i Banc Sabadell, entre d'altres) concentren el 41% del deute (25% en mans de bancs espanyols i 16% en mans de bancs catalans); mentre que l'ICO, depenent de l'Estat espanyol, apareix com a principal creditor individual amb el 31% del deute català. Els bancs estrangers concentren el 19% del deute (entre els quals es troben Crédit Agricole, Deutsche Bank i Depfa-ACS Banc, entre d'altres) i un 9% està en mans del Banc Europeu d'inversions i d'altres entitats públiques. Les dades, no fetes públiques per la Generalitat de Catalunya i a les quals ha tingut accés la PACD a través de la Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres, demostren l'elevada dependència de les finances públiques d'un grup molt reduït de creditors, amb capacitat d'influir i determinar la política pública de la Generalitat de Catalunya. Entre aquests destaquen tres: l'Estat espanyol, CaixaBank i el BBVA.

El finançament per mitjà d'endeutament s'aconsegueix per mitjà de tres mecanismes: l'emissió de bons, els préstecs i crèdits bancaris, i els mecanismes públics de liquiditat.

El 31% del deute acumulat es deu a l'emissió de bons i pagarés:

- Els bons en euros a llarg termini són els tipus d'emissions majoritaris. D'aquests, una part molt petita correspon als bons emesos per a particulars (on s'inclouen els bons patriòtics, que es van acabar de pagar a l'abril de 2014).
- A setembre de 2011³⁰, el 45,6% dels tenidors de bons i obligacions eren no residents. D'entre els residents, el 24,8% eren persones físiques; el 13,60%, entitats de crèdit; el 5,7%, empreses no financeres; el 4,8%, fons d'inversió; el 4,1%, entitats asseguradores i administracions de la SS; i l'1,4%, fons de pensions.
- Els principals intermediaris de les col·locacions dels bons són CaixaBank, El BBVA, Credit Agricole i Bankia.
- Pel que fa als famosos bons patriòtics (4 emissions de bons entre 2010 i 2012 dirigida a petits inversors al mercat domèstic), aquests ja s'han acabat de pagar. Els principals intermediaris per la col·locació d'aquests bons van ser CaixaBank, l'antiga Catalunya Caixa (ara BBVA), Banc Sabadell, l'antiga Unimm, Deutsche Bank i Caixa d'Enginyers, entre d'altres entitats. La gestió de la col·locació els ha proporcionat

³⁰ Darrera data per a la qual disposem de dades.

importants ingressos per comissions. S'han pagat 599 milions d'euros en interessos i 274 milions en comissions. Més de 113 milions d'euros en comissions van anar a CaixaBank, amb un 41% del total de comissions pagades.

Els préstecs i crèdits bancaris suposen el 22% del deute acumulat:

- La major part dels préstecs i crèdits bancaris són a llarg termini. Els majors creditors són: el Banc Europeu d'Inversions (banc públic de la Unió Europea), el BBVA, l'ICO, CaixaBank i Banco Santander, entre d'altres.

Els préstecs aconseguits amb els mecanismes públics de liquiditat suposen ja el 47% del deute acumulat.

- Els mecanismes de liquiditat són fonamentalment dos: el Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA), del que Catalunya ha rebut 23.500 milions d'euros; i el Fons de Pagament de Proveïdors, amb 6557 milions d'euros.
- Els interessos a pagar a l'Estat espanyol van del 3,34% al 6,23%.
- El fons de pagament de proveïdors ve garantit per l'ICO i consta d'un crèdit sindicat per 26 entitats bancàries.
- Tant el FLA com el pla de pagament a proveïdors estan condicionats a un pla de viabilitat i sostenibilitat financera que aprova el govern espanyol. Això fa que, *de facto*, l'economia de la Generalitat estigui intervinguda per l'Estat

10.4 Auditories ciutadanes per acabar amb l'opacitat i la dependència

Des de la PACD entenem aquest informe com un exercici necessari i inicial per tal de començar a comprendre l'evolució, composició i conseqüències de l'endeutament públic català. Davant l'opacitat i manca de transparència de la Generalitat de Catalunya, apostem per compartir i construir conjuntament el relat del deute des de la ciutadania. Només comprenent com hem arribat fins aquí podrem proposar les respostes adequades, basades en el coneixement compartit i l'anàlisi col·lectiu.

L'informe *Independents de qui?* és un primer pas perquè es puguin engegar més processos d'auditoria ciutadana sectorials, d'infraestructures o projectes concrets, o territorials. Entenem que existeixen evidències suficients per a qüestionar la legitimitat del deute de la Generalitat, però ens cal avançar en l'anàlisi col·lectiu per concretar i compartir aquestes evidències, així com per fer propostes, incloent un possible impagament del deute públic català.

Independents de qui?

ANNEX I

El descens dels ingressos i l'endeutament públic *Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute*

Aquest annex amplia la informació sobre el paper dels ingressos públics en l'endeutament de la Generalitat de Catalunya que trobareu al capítol 3.1.2 El descens dels ingressos de l'informe "Independents de qui?". Per mantenir la línia argumental d'aquest annex es repeteixen algunes de les informacions incloses en el capítol de l'informe principal.

Composició dels ingressos públics

Com hem vist a l'informe "Independents de qui?", la reducció dels ingressos és clau quan analitzem les causes de l'augment de l'endeutament a públic. Per entendre bé com actuen les diferents variables i el marge de maniobra política que té el govern català, és important que compreguem la composició d'aquests ingressos. La següent taula resumeix els diferents components dels ingressos públics a la Generalitat de Catalunya.

Taula 1. Fluxos d'ingressos públics a la Generalitat de Catalunya

Ingressos per operacions no financeres	Ingressos corrents	Impostos directes ¹	Impost sobre la Renda de les Persones Físiques (IRPF), Impost sobre la Renda de no Residents, Impost sobre Societats, Impost sobre Successions i Donacions, Impost sobre el Patrimoni.
		Impostos indirectes ¹	Impost sobre el Valor Afegit (IVA), Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats, Renda de Duanes i Impostos Especials (Alcohol i begudes alcohòliques, Hidrocarburs, Tabac i Matriculació de mitjans de transport).
		Altres taxes	
		Transferències corrents d'altres administracions ²	Cobraments rebuts des d'altres administracions [l'Estat i la UE, per exemple], sense contrapartida directa i que tenen com a finalitat el finançament d'operacions corrents

¹ Segons l'Agència Tributaria espanyola: "són impostos directes els que s'apliquen sobre una manifestació directa o immediata de la capacitat econòmica: la possessió d'un patrimoni i l'obtenció d'una renda. Són impostos indirectes, al contrari, els que s'apliquen sobre una manifestació indirecta o mediata de la capacitat econòmica: la circulació de la riquesa, bé per actes de consum o bé per actes de transmissió. En definitiva, els impostos directes graven la riquesa en si mateixa, mentre que els indirectes graven la utilització d'eixa riquesa".

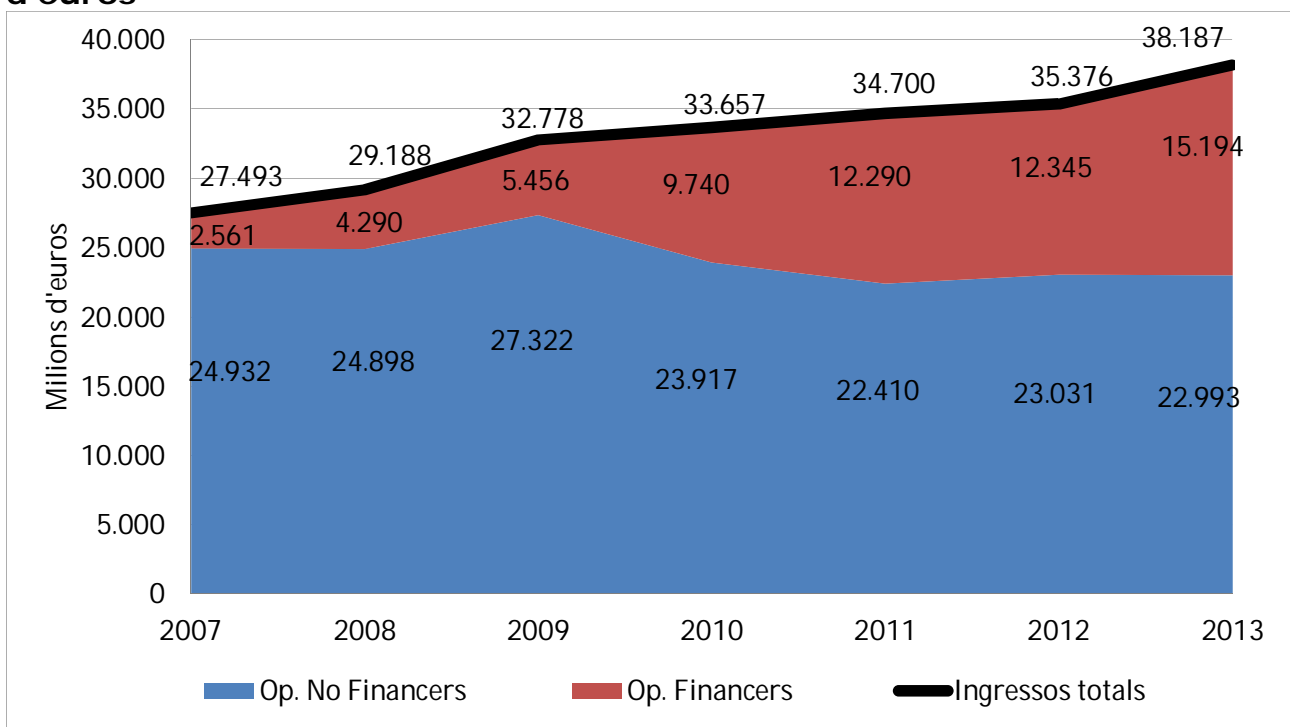
Veure més a: <http://goo.gl/8FA0nS>

² Les transferències corrents i de capital són cobraments rebuts des d'altres administracions [l'Estat i la UE, per exemple], sense contrapartida directa i que tenen com a finalitat el finançament d'operacions corrents (transferències corrents per activitats de funcionament ordinari) i d'operacions de capital (transferències de capital), respectivament <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=681&m=m>

		Ingressos patrimonials	Lloguer d'edificis públics, cànon ...
	Ingressos de capital	Alienació d'inversions reals	Venda de patrimoni
		Transferències de capital d'altres administracions ²	Cobraments rebuts des d'altres administracions [l'Estat i la UE, per exemple], sense contrapartida directa i que tenen com a finalitat el finançament d'operacions de capital
Ingressos per operacions financeres	Actius financers	Accions o crèdits i subvencions de capital destinats a la creació o a l'increment de patrimoni –inclou ingressos per l'activitat creditora de la Generalitat, és a dir, el cobrament de préstecs atorgats des de la Generalitat	
	Passius financers	Ingressos obtinguts per nou endeutament, és a dir, emissions de deute, crèdits i préstecs rebuts	

- Si tenim en compte els ingressos totals, aquests no han deixat de créixer en cap moment, augmentant un 31% des de 2008.
- Els ingressos deguts a operacions no financeres (impostos, taxes, transferències corrents i de capital, i ingressos patrimonials) s'han reduït en global en un 7,28% des de 2008, mentre que els ingressos deguts a operacions financeres (principalment nou endeutament) han augmentat un 254%, passant de poc més de 4.200 milions d'euros al 2008 a més de 15.100 milions d'euros al 2013.
- Els ingressos per operacions no financeres han disminuït sobretot a partir de 2009. Entre 2009 i 2013 els ingressos no financers es redueixen en un 18,8%, més de 4.300 milions d'euros.

Gràfic 1 Ingressos de la Generalitat de Catalunya (2007-2013) en milions d'euros

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 - 2013

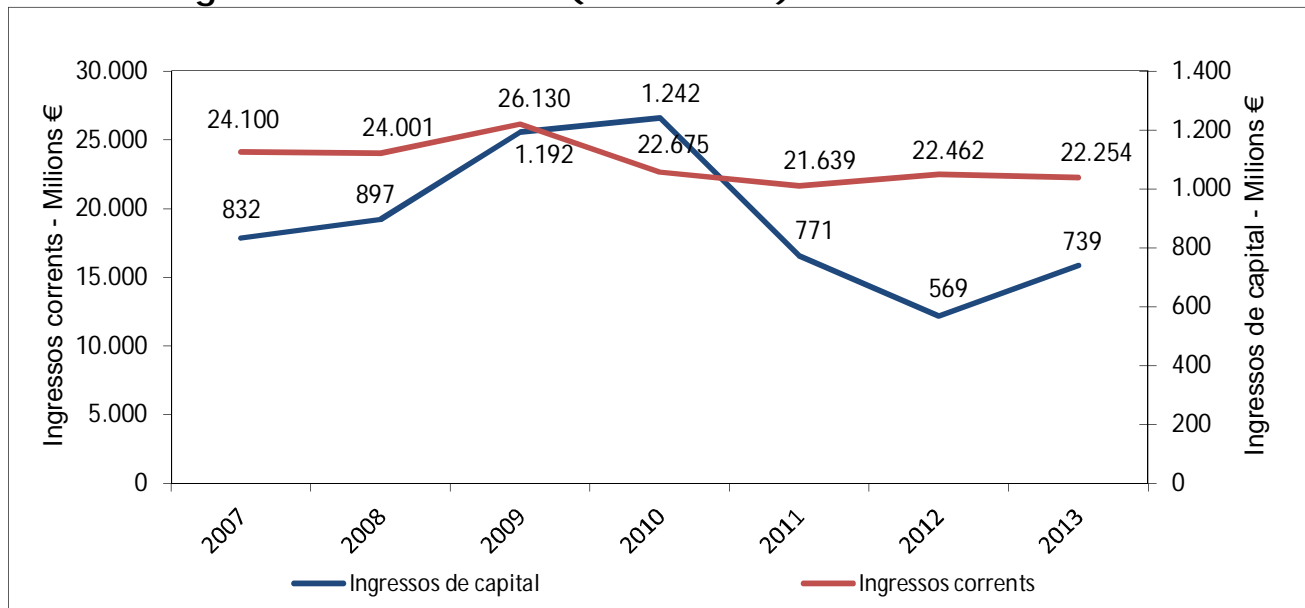
Les operacions no financeres han passat de representar un 85% del total dels ingressos al 2008 a un 60% al 2013. A l'altra cara de la moneda, les operacions financeres han passat de significar el 15% dels ingressos al 2008 a un 40% al 2013, sent la major part (38,46%) ingressos per passius financers, és a dir, endeutament. Això vol dir que **el 38,46% dels ingressos de la Generalitat de Catalunya al 2013 es deuen a nou endeutament** (un percentatge que era només del 14,69% al 2008).

També augmenta, en els ingressos per operacions financeres, els actius financers, és a dir, ingressos per accions que posseeix la Generalitat així com pel cobrament de deutes dels que és creditora (deutes que ha donat la Generalitat a altres, siguin ens públics o empreses privades). Aquests han passat de 1 milió d'euros al 2008 a 509 milions d'euros al 2013. Això denota que la Generalitat incrementa les seves actuacions com a prestatària a tercers.

L'altra partida d'ingressos que més ha crescut és la corresponent a "Alienació d'inversions reals", és a dir, venda de patrimoni que ha passat de 2 milions d'euros al 2008 a 216 milions al 2013

➤ Tot plegat denota que **la política d'ingressos de la Generalitat de Catalunya es basa en un sistema de finançament depenent dels mercats i especuladors, així com del saqueig del patrimoni de béns públics.**

Gràfic 2 Ingressos no financers (2007-2013) en milions d'euros

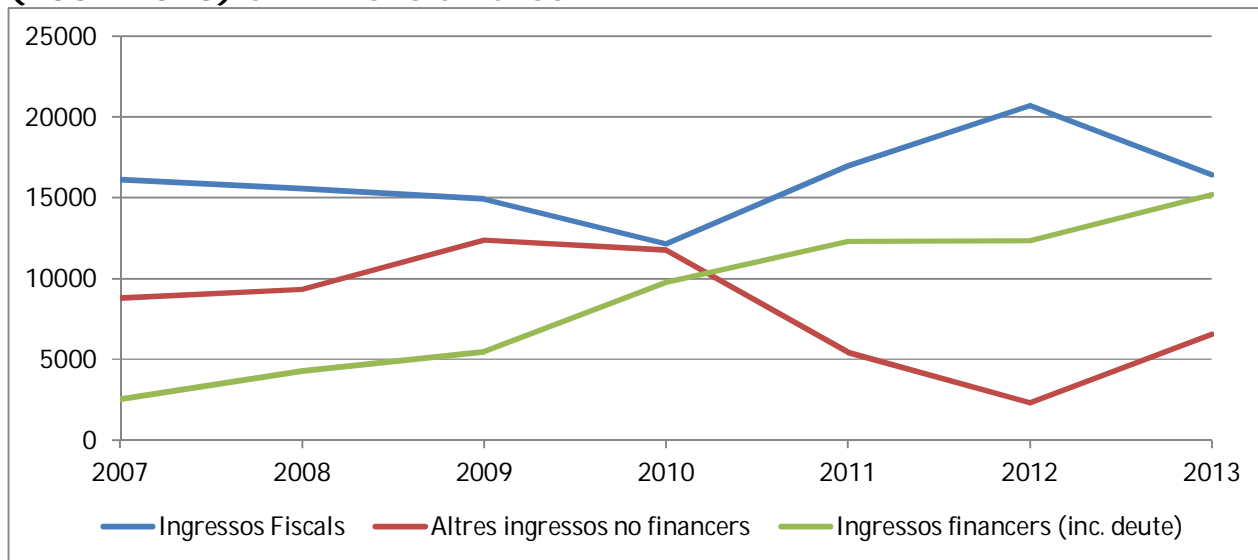
Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 - 2013

➤ Dins de les operacions no financeres, els ingressos corrents estan molt per sobre dels ingressos de capital. Els ingressos corrents han passat a representar un 82% del pressupost total d'ingressos al 2008 a un 58% al 2013, amb una disminució en termes absoluts d'un 7% des de 2008.

➤ Mentrestant els ingressos patrimonials experimenten un increment de més del 4000%, passant de suposar un 0,05% (15 milions d'euros) de tot el pressupost d'ingressos al 2008, a un 1,81% (642 milions d'euros) al 2013. Segons un informe de

Comissions Obreres³ 633 milions d'euros corresponen a la venda d'Aigües Ter-Llobregat i Tabassa.

Gràfic 3 Ingressos fiscals, altres ingressos corrents i ingressos finances (2007-2013) en milions d'Euros

Font. Generalitat de Catalunya. Execució del Pressupost 2007 – 2013

Tot i com hem vist la reducció en els ingressos a partir de 2011 es dona sobretot en l'apartat de transferències corrents i de capital, és important avaluar la composició i evolució dels ingressos fiscals a Catalunya. Els impostos suposen a 2013 el 44% dels ingressos, seguits en importància pels passius financers (nou endeutament) que suposen un 38,46%, i les transferències corrents i de capital, que juntes sumen un 15,4% dels ingressos. En el mapa global, els ingressos per cànons, lloguers i fins i tot vendes de patrimoni són poc rellevants (no arriben a l'1% dels ingressos), tot i que si que suposen una privatització de patrimoni i serveis.

El sistema tributari a Catalunya és el resultat d'un seguit d'impostos gestionats de forma directa, parcial o totalment gestionats des de l'Estat espanyol. La taula següent ens dona una idea de quin tipus d'impostos (directes, indirectes o taxes), quina capacitat normativa té la Generalitat de Catalunya i quin percentatge de cessió hi ha a Catalunya (el % de l'impost que es queda a Catalunya sense passar per l'Estat espanyol).

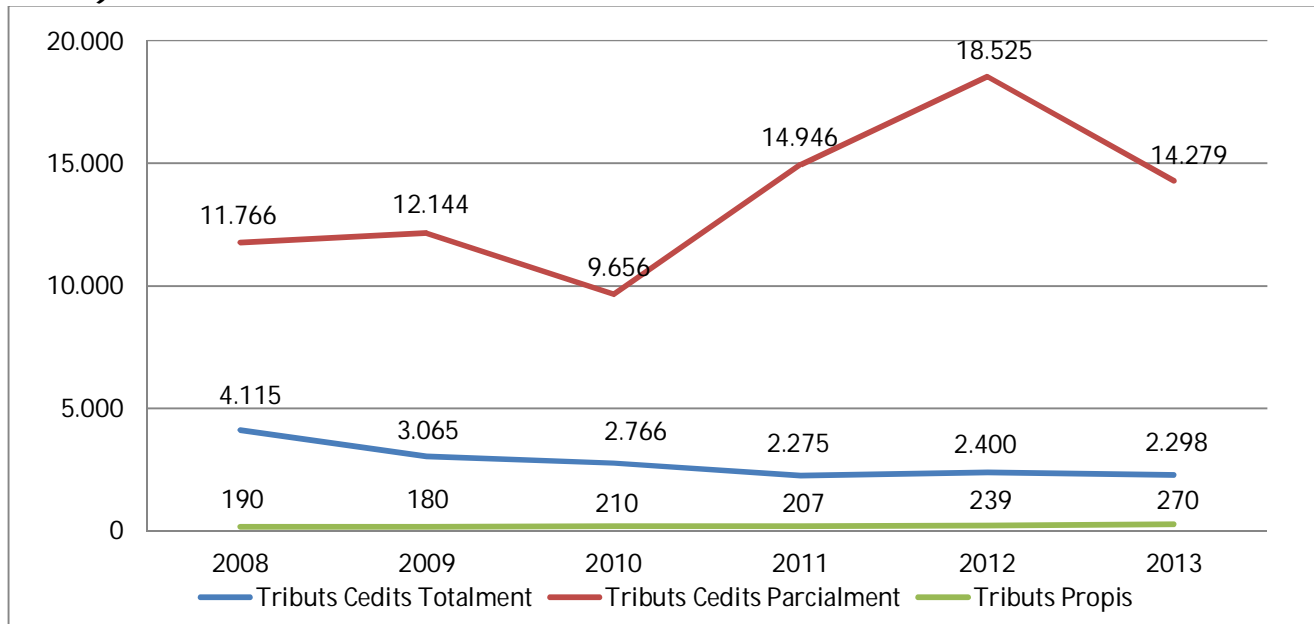
³ Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO
<http://www.ccoo.cat/ceres/documents/informes/0000001164.pdf>

Taula 2 Impostos a Catalunya, naturalesa, cessió i capacitat normativa

Tributs	Naturalesa	% cessió	Capacitat Normativa	2013 Liquidat	2013 %
Total				16.847.178.900	
Tributs Propis				269.965.201	1,60%
1. Impost sobre grans establiments comercials	Directe/Renda		Autonomia Plena	16.396.363	0,10%
2. Taxes (no inclou Gravamen Protecció civil)	Taxa			48.480.511	0,29%
3. Gravamen protecció civil	Taxa		Autonomia Plena	10.807.219	0,06%
4. Resta de capítol 3 (menys tributs sobre el joc)	Taxa		Autonomia Plena	159.032.053	0,94%
5. Impost sobre estades en establiments d'allotjament turístic (6)	Indirecte		Autonomia Plena	35.249.055	0,21%
Tributs Cedits Totalment				2.297.925.362	13,64%
6. Impost sobre el Patrimoni de les Persones Físiques	Directe/Capital	100%	Autonomia Plena	562.684.320	3,34%
7. Impost sobre Successions i Donacions	Directe/Capital	100%	Autonomia Plena	347.212.719	2,06%
<i>Impost general sobre successions</i>	<i>Directe/Capital</i>	<i>100%</i>	<i>Plena</i>	<i>260.615.500</i>	<i>1,55%</i>
<i>Impost general sobre donacions</i>	<i>Directe/Capital</i>	<i>100%</i>	<i>Plena</i>	<i>86.597.219</i>	<i>0,51%</i>
8. Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats	Indirecte	100%	Autonomia Parcial	1.048.108.560	6,22%
<i>Impost transmissions patrimonials</i>	<i>Indirecte</i>	<i>100%</i>	<i>Parcial</i>	<i>737.988.428</i>	<i>4,38%</i>
<i>Impost actes jurídics documentats</i>	<i>Indirecte</i>	<i>100%</i>	<i>Parcial</i>	<i>301.886.222</i>	<i>1,79%</i>
<i>Impost operacions societàries</i>	<i>Indirecte</i>	<i>100%</i>	<i>Parcial</i>	<i>8.233.910</i>	<i>0,05%</i>
9. Tributs sobre el Joc	Taxa	100%	Autonomia Plena	206.381.702	1,23%
10. Impost sobre Determinats Mitjans de Transport	Indirecte	100%	Autonomia Parcial	50.395.250	0,30%
11. Impost sobre Vendes Minoristes Determinats Hidrocarburs	Indirecte	100%	Autonomia Parcial	83.142.811	0,49%
Tributs Cedits Parcialment				14.279.288.337	84,76%
12. Tarifa autonòmica del IRPF	Directe/Renda	50%	Autonomia Parcial	6.852.102.650	40,67%
13. I.V.A.	Indirecte	50%	Sense capacitat	5.047.431.847	29,96%
14. Impostos sobre alcohols	Indirecte	58%	Sense capacitat	101.033.909	0,60%
15. Impost sobre Hidrocarburs	Indirecte	58%	Sense capacitat	1.294.849.183	7,69%
16. Impost sobre Labors del Tabac	Indirecte	58%	Sense capacitat	710.118.783	4,22%
17. Impost sobre la Electricitat	Indirecte	100%	Sense capacitat	273.751.965	1,62%

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Gràfic 4 Impostos propis, cedits totalment i cedits parcialment (2008-2013) En milions €

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Els ingressos per impostos cedits totalment, en els que la Generalitat té autonomia plena normativa i 100% de cessió (tot l'ingrés es queda a Catalunya) pateixen un descens del 44% entre 2008 i 2013, principalment degut a la supressió de l'Impost sobre patrimoni (2009-2012), així com per les "rebaixes" en els tipus de l'impost de successions (ambdós canvis pel govern tripartit). Mentre al 2008 es van ingressar 897 milions per l'impost de successions i donacions, al 2013 van ser 261, amb una reducció del 71%. Al seu temps, l'impost de patrimoni ha estat recuperat per CiU al 2012, passant dels 12 milions d'euros recaptats al 2011 a 561 milions al 2013, nivells superiors als de 2008 (536 milions €).

Pel que fa als ingressos per impostos cedits parcialment, aquests augmenten en un 21%, principalment per l'increment de recaptació de l'IRPF i IVA – que junts suposen el 70% dels ingressos tributaris de Catalunya. Tant l'IRPF com l'IVA van patir un important descens amb l'inici de la crisi (amb el descens de les rendes del treball per l'increment de l'atur i el descens del consum, respectivament) i una recuperació a partir de 2010, per l'increment del tipus impositiu en l'IVA i l'augment del percentatge de cessió de l'IRPF, que passa del 33% al 50%.

Els tributs propis augmenten un 42%, sobretot per la creació de la taxa trística, que ha ingressat 35 milions d'euros, en front de la previsió de 100 milions d'euros.

En general, entre 2008 i 2010 és quan hi ha més disminució d'ingressos tributaris (coincidint amb l'increment del dèficit i del deute, com hem vist anteriorment). Un total de 3.438 milions d'euros de recaptació menys al 2010 que al 2008, que es concentren sobretot en quatre impostos: l'IVA, que disminueix 1.877 milions d'euros d'ingressos; l'impost de Patrimoni, amb 523 milions menys per les arques públiques; l'IRPF amb 467 milions menys; l'impost de Successions i Donacions amb un descens de 345 milions d'euros, i l'impost sobre les Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics amb 344 milions d'euros menys recaptats.

Així doncs, si bé és cert que hi ha una reducció d'ingressos fiscals els anys 2009 i 2012 (i de nou al 2012), aquesta reducció no es pot explicar únicament per l'efecte de la crisi econòmica. És cert que, al recaure bona part dels ingressos fiscals en les rendes del treball (IRPF) i el consum (IVA), la crisi econòmic té un impacte directe en la recaptació fiscal. Quan les classes populars disminuïm els ingressos salarials (per l'augment de l'atur i l'estancació dels salaris) i reduïm el consum (perquè no tenim prou ingressos), la recaptació de l'IRPF i l'IVA cauen. Però aquesta reducció es deu també a decisions polítiques, principalment la de mantenir un model de fiscalitat regressiva. Així mateix, hi ha una reducció d'ingressos fiscals directament relacionada amb canvis normatius com l'eliminació de l'impost de patrimoni o el canvi de tipus impositiu del de successions i donacions. Per tant la reducció d'ingressos fiscals en aquests casos és directament atribuïble a decisions polítiques.

En aquest sentit podem calcular que entre 2009 i 2011 es poden haver deixat d'ingressar més de 1.600 milions d'euros per l'impost de Patrimoni. Així mateix, des de 2009 es poden haver deixat d'ingressar més de 1.800 milions d'euros per les rebaixes en l'impost de successions i donacions. En total uns 3.400 milions que haguessin pogut evitar una part d'endeutament i de retallades socials.

Cal esmentar que l'any 2012 es va recuperar l'impost de Patrimoni amb un ingrés de 305 milions al 2012 i 562 milions al 2013. Així mateix, al 2013 s'ha rebaixat el mínim exempt de l'impost de patrimoni, s'ha augmentat l'impost sobre transmissions patrimonials, s'ha recuperat parcialment l'impost de successions (a aplicar a partir de 2014), i s'ha aprovat un nou impost sobre els dipòsits bancaris (a aplicar a partir de 2014)⁴. En tendència contrària, el Parlament català també va aprovar una rebaixa impositiva al sector del joc i casinos, feta a mida del projecte "Barcelona World".

Tot i les mesures adoptades pel Parlament de Catalunya, l'any 2013 s'ha donat un nou descens important d'ingressos per impostos, degut especialment a una inferior recaptació d'IRPF (2.588 milions d'euros menys que l'any anterior) i d'IVA (1.454 milions d'euros menys que l'any anterior). Al 2013 també destaquen els 225 milions menys de recaptació per l'impost sobre vendes minoristes de determinats hidrocarburs, que va ser declarat il·legal al 2012.

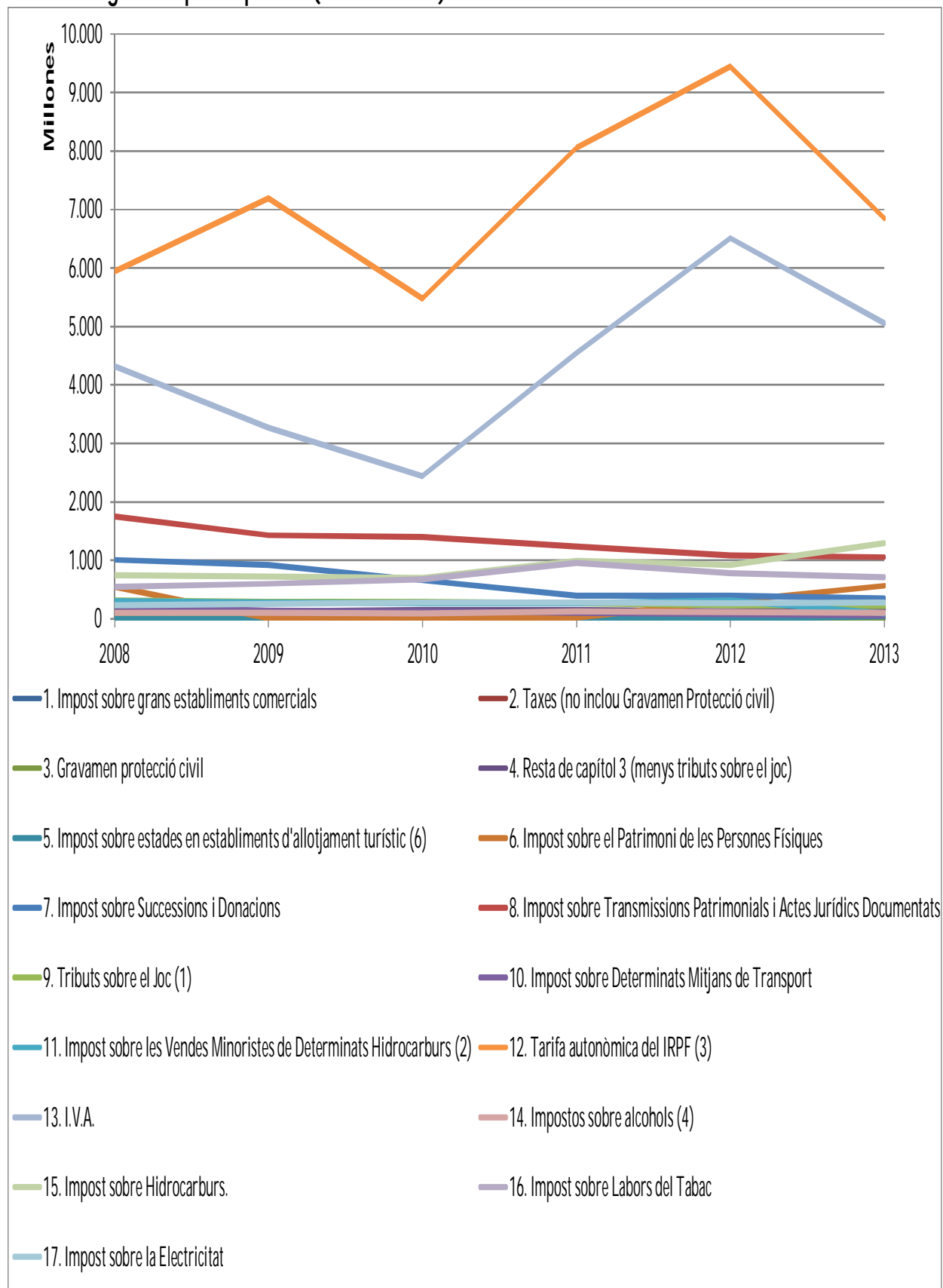
Podem concloure que el sistema tributari català no es basa en l'equitat i la progressivitat, ni es pot considerar un sistema proporcional ni redistributiu. L'eliminació de l'impost de patrimoni, la rebaixa de l'impost de successions (tot i la recuperació posterior d'ambdós), així com la negativa a aprovar altres impostos⁵, així ho indiquen. La recuperació d'ingressos per impostos entre 2010 i 2012 està capitanejada per l'increment d'ingressos per l'IVA (on el govern espanyol aprova un augment del tipus impositiu), un impost indirecte que no té en compte la capacitat de pagament del contribuent.

En els següents gràfics es pot veure el detall de l'evolució dels diferents impostos a Catalunya.

⁴ Veure <http://goo.gl/Knbt9z> i <http://goo.gl/UjXvfP> respectivament.

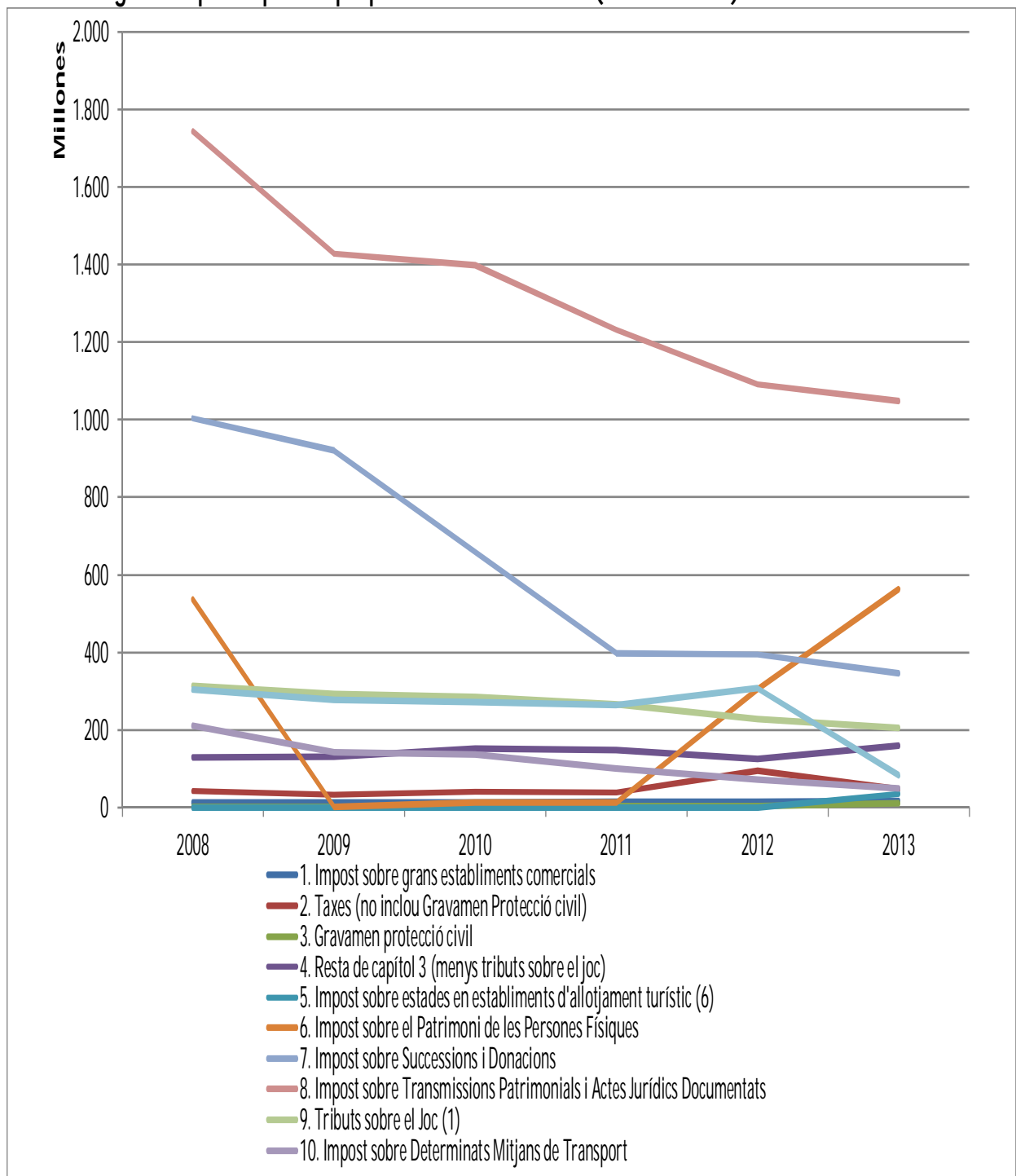
⁵ Per a més detall veure l'informe Fiscalitat Justa. El cas a Catalunya, publicat al Maig 2014 per a Plataforma per una Fiscalitat Justa <http://www.fiscalitatjusta.cat/?p=579> o les propostes per una fiscalitat alternativa d'ICV http://www.ara.cat/politica/ICV-fiscalitat-impostos-retallades_ARAFIL20120605_0003.jpg

Gràfic 5 Ingressos per impostos (2008 – 2013) En milions €

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Gràfic 6 Ingressos per impostos propis o ceditos totalment (2008 – 2013) En milions €

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Pel que fa a la resta d'ingressos no financers, la partida més important són les transferències corrents del Sector públic Estatal, que inclouen les Transferències vinculades al model de finançament autonòmic, les transparències per participació ens locals i altres del sector públic estatal. Aquesta partida és seguida en importància per les transferències de capital des de la Unió Europea.

Taula 3 Ingressos no financers (excepte els ingressos tributaris)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Altres Ingressos propis no tributaris (Cap. 5 i 6)	17.135.660	27.579.657	14.148.226	8.885.442	661.918.451	265.006.725
Ingressos patrimonials (lloguers i cànon)	14.686.584	27.453.802	13.894.293	8.464.504	641.658.056	48.602.100
Alienació d'Inversions Reals (venda patrimoni)	2.449.076	125.855	253.933	420.938	20.260.395	216.404.625
Transferències Corrents (Cap. 4)	7.916.004.270	10.713.390.234	10.029.037.728	4.202.139.118	656.188.885	5.358.164.263
Del Sector Públic Estatal	7.765.489.853	10.545.625.754	9.855.280.741	4.133.610.985	497.170.899	5.275.009.279
<i>Transferències vinculades al model de finançament autonòmic</i>	<i>3.760.336.295</i>	<i>6.343.775.114</i>	<i>6.198.832.947</i>	<i>398.477.958</i>	<i>-2.973.402.178</i>	<i>1.514.594.185</i>
<i>Participació ens locals</i>	<i>3.174.155.070</i>	<i>3.136.229.438</i>	<i>2.543.228.283</i>	<i>2.769.058.735</i>	<i>2.892.359.263</i>	<i>3.171.140.226</i>
<i>Altres Sector Públic Estatal</i>	<i>830.998.489</i>	<i>1.065.621.202</i>	<i>1.113.219.511</i>	<i>966.074.292</i>	<i>578.213.815</i>	<i>589.274.869</i>
D'ens territorials	5.647.863	5.197.804	2.815.123	-1.263.908	16.984.070	8.871.215
De l'Exterior (Unió europea)	69.606.302	33.865.215	29.108.409	694.298	55.710.109	-34.711.125
D'altres	75.260.251	128.701.461	141.833.455	69.097.743	86.323.806	108.994.893
Transferències de capital (Cap. 7)	894.169.915	1.192.118.255	1.241.501.638	770.923.974	548.828.036	522.552.296
Del Sector Públic Estatal	266.822.957	602.362.762	726.333.217	208.283.159	66.635.665	36.883.060
D'ens territorials	27.867.440	25.567.344	26.940.756	36.819.614	15.191.916	22.002.796
De l'Exterior (Unió europea)	599.022.367	560.401.503	484.525.740	525.660.985	466.135.554	461.910.878
D'altres	457.151	3.786.646	3.701.925	160.216	864.901	1.755.562

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

Com es pot veure a la taula la partida de "Transferències vinculades al model de finançament autonòmic" s'han reduït des de 2010 i són negatives (-2.973 milions d'euros) a l'any 2012.

Els anys 2009 i 2010 hi va haver transferències de l'Estat a les diferents Comunitats Autònomes seguint el model de finançament autonòmic de 2001, tot i que aquest es va reformar al 2009. Aquest nou model introdueix les bestretes a compte subjectes a una futura liquidació. Això afecta a una part del tram autonòmic de l'IRPF, IVA, alguns impostos especials, a la transferència del Fons de Garantia i a la del Fons de Suficiència Global. Per tant, a partir del nou model, una part del tram autonòmic de l'IRPF no correspon a una recaptació real sinó que és una bestreta a compte, valorada pel Ministeri d'Economia i Hisenda, i del que posteriorment se'n fa la liquidació corresponent, integrant-se al Pressupost.

Els anys 2011, 2012 i 2013 s'han ajustat aquestes transferències al nou model de finançament, de forma que la Generalitat ha hagut de "retornar" els diners que l'Estat havia calculat de més els anys anteriors, que s'han restat dels que li pertocaven aquell any. Per això a partir de 2011 hi ha ingressos molt més baixos en l'apartat de Transferències vinculades al Model de Finançament Autonòmic (no perquè ens toquin menys diners, sinó perquè s'ajusten els diners de més que ens havien atorgat els dos anys anteriors). Aquesta liquidació s'ha concentrat sobretot l'any 2012*⁶. A més l'any 2012 hi ha un impacte negatiu a causa del sistema del Fons de Garantia dels Serveis Públics Fonamentals. Aquest fons assegura que totes les CC.AA. reben els mateixos recursos per habitant (i suficients) tenint en compte el que recaptin. Per al 2012 l'import és negatiu perquè la capacitat recaptatòria a Catalunya ha estat superior a les seves necessitats tenint en compte una sèrie de variables (nombre d'habitants, superfície, dispersió...). Al 2012, per tant, Catalunya fa una aportació neta al Fons de Garantia a favor d'altres Comunitats Autònomes.

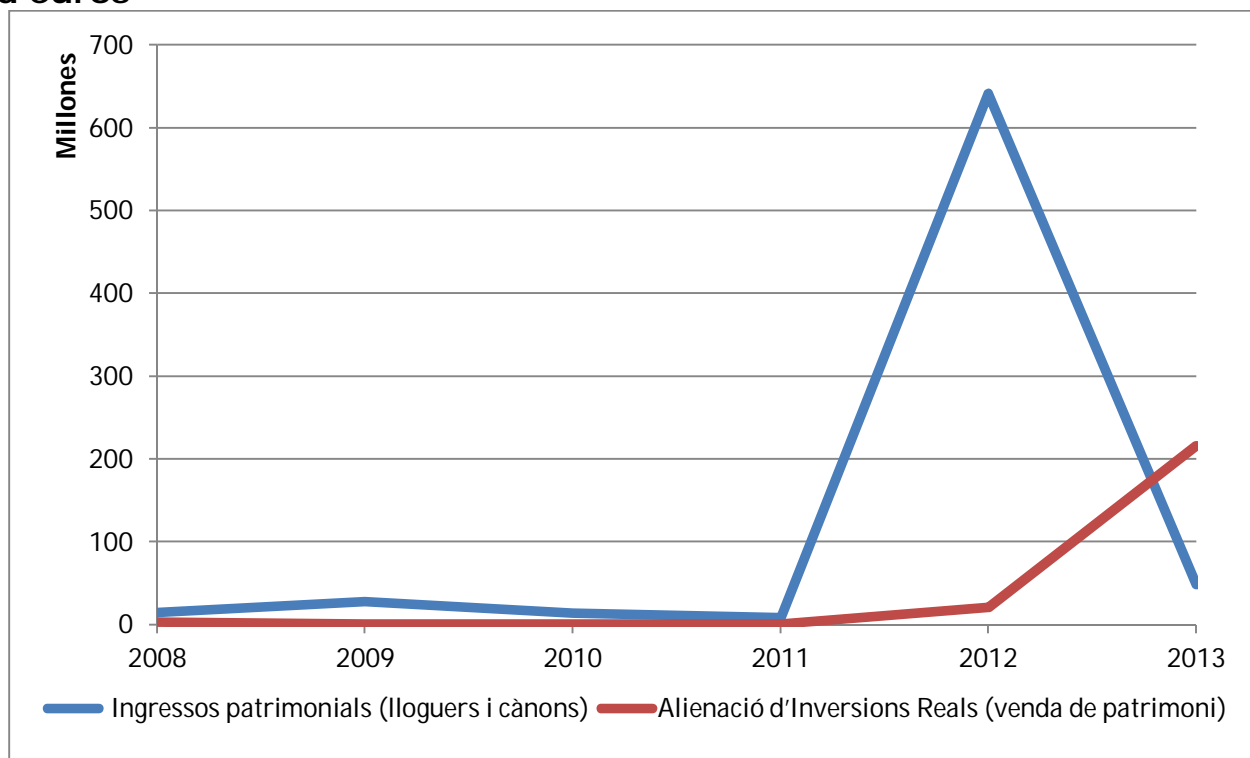
Pel que fa a les Transferències de Capital provinents de l'Estat (per a inversions en Departaments com Justícia, Medi ambient, Transport i d'altres, i que es redueixen substancialment al 2012 i 2013 respecte als anys anteriors) han disminuït considerablement degut a les mesures d'austeritat dutes a terme per l'Estat Espanyol. Mesures que han suposat l'incompliment de la Disposició addicional 3^a de l'Estatut d'Autonomia, aprovada al 2006. La disposició diu que la inversió de l'Estat a Catalunya en infraestructures ha de ser equivalent a la participació relativa del PIB de Catalunya respecte al PIB de l'estat espanyol durant 7 anys.

S'han reduït també les transferències de capital des del sector públic estatal, passant de més de 726 milions d'euros al 2010 a 36 milions al 2013.

També les transferències, tant corrents com de capital, provinents de l'exterior (Unió Europea) s'han reduït. Les transferències corrents europees es van reduir entre 2008 i 2011 en prop de 69 milions d'euros, per pujar a 55 milions d'euros al 2012 i convertir-se en negatives (-34 milions d'euros) al 2013. Les transferències de capital europees també s'han reduït en uns 100 milions d'euros des de 2009.

⁶En el pressupost del 2012, es van aplicar les liquidacions del model de finançament dels anys 2008, 2009 i 2010. Les liquidacions del 2008 i 2009 van resultar negatives però es va acordar periodificar-les en 5 anys a partir del 2011. Per tant, les liquidacions del 2012 inclouen una cinquena part de la liquidació negativa d'aquests anys

Gràfic 7 Altres ingressos propis no tributaris (2008 – 2013) En milions d'euros

Font. Quadre d'ingressos liquidats de la Generalitat de Catalunya. CERES-CCOO

També destaca la variabilitat dels ingressos patrimonials, formats per lloguers de patrimoni públic i cànon (per exemple de serveis privatitzats).

Pel que fa a l'Alienació d'Inversions Reals, corresponent als ingressos per venda de patrimoni, els ingressos s'han incrementat sobretot en el darrer any passant de poc més de 125 mil euros a més de 216 milions d'euros.

En conclusió, és cert que la reducció d'ingressos fiscals (bàsicament al 2010) ha implicat un augment de dèficit, i per tant d'endeutament, però aquesta reducció d'ingressos no està únicament lligada a la crisi econòmica (que afecta sobretot a impostos com l'IRPF i l'IVA), sinó també i sobretot a decisions polítiques, adreçades a mantenir un sistema fiscal regressiu i uns ingressos dependents de l'endeutament i, per tant, dels mercats.

Independents de qui?

ANNEX II

A qui devem?

Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute

Ampliant la informació del capítol 4 de l'informe "Independents de qui?", aquest annex relaciona els detalls del deute que la Generalitat de Catalunya deu als principals 15 creditors, detallant les quantitats de deute per mecanisme d'endeutament

Taula 1 Principals 15 creditors per mecanisme d'endeutament (en milions d'euros – deute viu a gener de 2014)

Instituto de Crédito Oficial	15.934,38
Préstec a llarg termini amb bancs residents	1.727,24
Préstec Fons de Liquiditat Autonòmic	14.165,45
Linea de crèdit a llarg termini	41,70
Caixabank, S.A.	7.315,50
Emissió de deute públic a llarg termini	4.332,97
Préstec a llarg termini amb bancs residents	851,53
Emissió de deute a curt termini	1.000,00
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	274,16
Linia de crèdit a curt termini	684,49
Confirming	75,27
Linea de crèdit a llarg termini	97,08
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. (incl. Catalunya Banc)	7.144,15
Emissió de deute públic a llarg termini	2.614,66
Préstec a llarg termini amb bancs residents	1.864,74
Emissió de deute a curt termini	166,60
Préstec a curt termini amb entitats residents	1.564,82
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	274,12
Linia de crèdit a curt termini	496,38
Linea de crèdit a llarg termini	162,84
Banco Europeo de Inversiones	3.933,23
Préstec a llarg termini amb bancs no residents	3.933,23
Bankia, S.A.	2.239,63
Emissió de deute públic a llarg termini	1.137,20
Préstec a llarg termini amb bancs residents	610,44
Préstec a curt termini amb entitats residents	200,00
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	274,16
Linia de crèdit a curt termini	15,40
Linea de crèdit a llarg termini	2,42
Banco Santander, S.A.	2.107,31
Emissió de deute públic a llarg termini	659,97
Préstec a llarg termini amb bancs residents	375,92
Préstec a curt termini amb entitats residents	400,00
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	390,29
Linia de crèdit a curt termini	66,47
Confirming	107,19

Linea de crèdit a llarg termini	107,47
Credit Agricole Corporate and Investment	1.893,30
Emissió de deute públic a llarg termini	1.893,30
Dexia Sabadell, S.A.	1.157,31
Emissió de deute públic a llarg termini	357,50
Préstec a llarg termini amb bancs no residents	799,81
Banc de Sabadell, S.A.	805,68
Emissió de deute públic a llarg termini	275,85
Préstec a llarg termini amb bancs residents	149,88
Préstec a curt termini amb entitats residents	185,00
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	187,70
Linia de crèdit a curt termini	1,00
Linea de crèdit a llarg termini	6,25
Banco Popular Español, S.A.	668,45
Emissió de deute públic a llarg termini	9,24
Préstec a llarg termini amb bancs residents	190,11
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	469,09
Depfa ACS Bank	583,12
Emissió de deute públic a llarg termini	347,50
Préstec a llarg termini amb bancs no residents	296,12
Bankinter, S.A.	516,38
Emissió de deute públic a llarg termini	8,50
Préstec a llarg termini amb bancs residents	38,77
Préstec Fons de Pagament a Proveïdors	469,11
Deutsche Bank AG (incl. DB London & DB SAE)	923,38
Emissió de deute públic a llarg termini	623,38
Préstec a llarg termini amb bancs no residents	300,00
UBS AG & Limited	478,10
Emissió de deute públic a llarg termini	478,10
Société Générale	611,23
Emissió de deute públic a llarg termini	573,51
Préstec a llarg termini amb bancs no residents	37,72

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

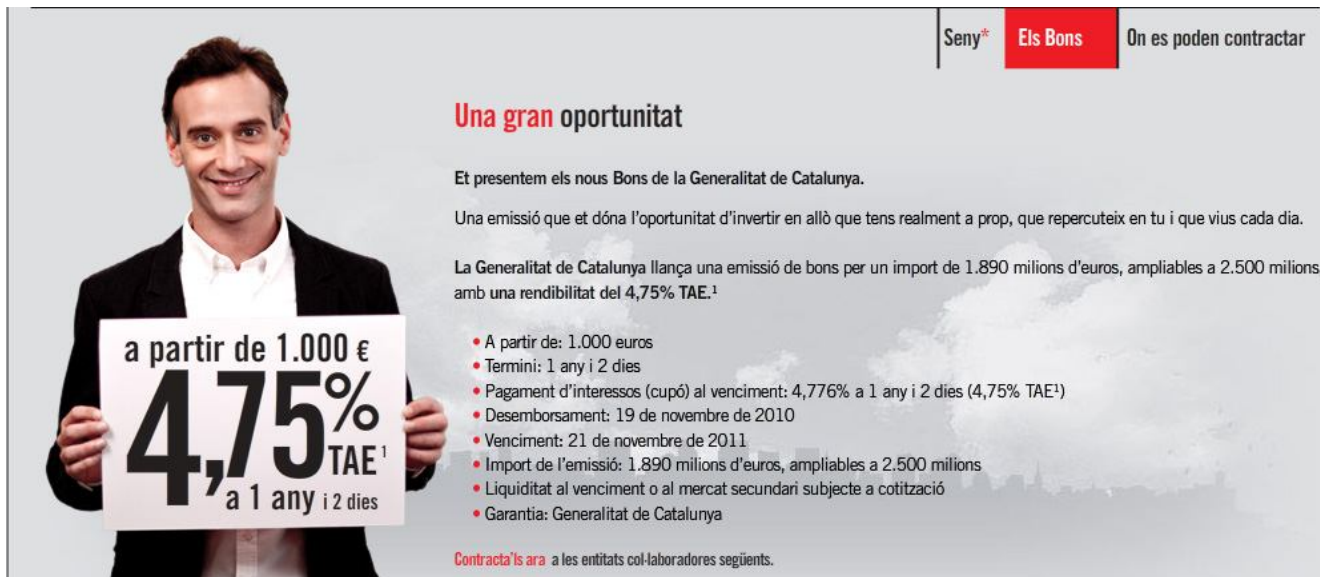
Independents de qui?

ANNEX III

Emissions detallistes

Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute

Aquest annex amplia la informació del capítol 5 de l'informe "Independents de qui?", aportant informació al detall de les emissions a mercat domèstic per a inversors detallistes, conegudes com a "bons patriòtics" que el govern català va emetre entre 2010 i 2012. Tot i que el deute generat per aquestes emissions ha estat ja retornat en la seva totalitat, és interessant analitzar com es van produir aquestes emissions i qui guany en van fer les entitats financeres que van actuar com a intermediàries. Una part del deute acumulat des de 2012 amb el Fons de Liquiditat autonòmic de l'ICO (Estat espanyol) ha estat destinat a poder pagar el deute i interessos derivats d'aquestes emissions.

Seny* **Els Bons** On es poden contractar

Una gran oportunitat

Et presentem els nous Bons de la Generalitat de Catalunya.

Una emissió que et dóna l'oportunitat d'invertir en allò que tens realment a prop, que repercuteix en tu i que vius cada dia.

La Generalitat de Catalunya llança una emissió de bons per un import de 1.890 milions d'euros, ampliables a 2.500 milions amb una rendibilitat del 4,75% TAE.¹

- A partir de: 1.000 euros
- Termini: 1 any i 2 dies
- Pagament d'interessos (cupó) al venciment: 4,776% a 1 any i 2 dies (4,75% TAE¹)
- Desemborsament: 19 de novembre de 2010
- Venciment: 21 de novembre de 2011
- Import de l'emissió: 1.890 milions d'euros, ampliables a 2.500 milions
- Liquiditat al venciment o al mercat secundari subjecte a cotització
- Garantia: Generalitat de Catalunya

Contracta'ls ara a les entitats col·laboradores següents.

Inverteix en
Seny*

*Inverteix en el que som

a partir de 1.000 €
4,75% TAE¹
a 1 any i 2 dies

Bons de la Generalitat de Catalunya

Bons per a Catalunya
Bons per a tu

5% a 2 anys*
* Venciment: 28 d'octubre del 2014
* Pagament d'interessos: TAE: 5,20%

4,50% a 1 any*
* Venciment: 28 d'octubre del 2013
* Pagament d'interessos: TAE: 4,20%

*Cupó anual, que es pagarà trimestralment

Bons de la Generalitat de Catalunya

Anuncis de les "emissions patriòtiques" Novembre 2010, Novembre 2011 i Maig 2012

Els Bons patriòtics

Entre 2010 i 2012 es van fer quatre emissions de deute per a mercat domèstic adreçades a inversors individuals, a partir de 1.000€ d'inversió, també anomenades com emissions detallistes i popularment conegudes com a bons patriòtics.

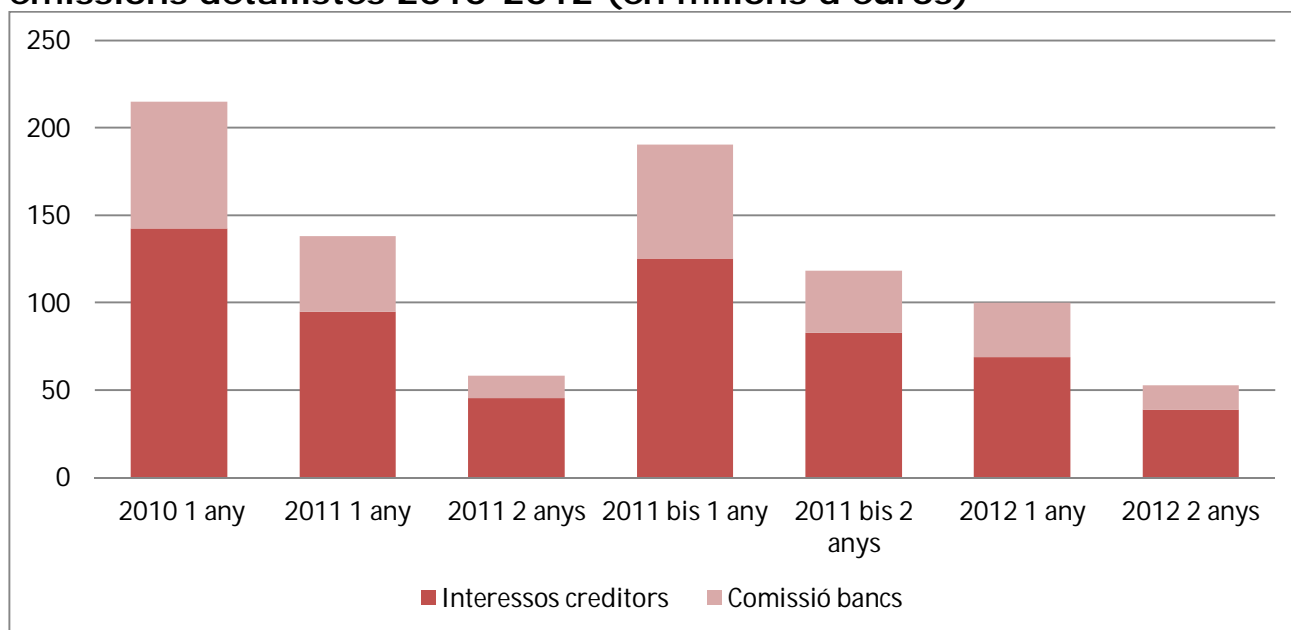
- En quatre emissions a un i dos anys es van col·locar un total de 12.727 milions d'euros a un **interès d'entre el 4,24 i el 5,25%**, i **comissions per les entitats financeres** (bancs i caixes) que van gestionar la venda dels bons **d'entre l'1,35 i el 2,47%**.
- Al març de 2014 s'ha pagat el darrer cupó de les emissions detallistes.
- En total s'han pagat **599,42 milions d'euros en interessos i 274,58 milions d'euros en comissions bancàries**.

Taula 1 Emissions de deute per a inversors detallistes i el total adjudicat

Emissions	Nombre total de peticions	Total adjudicat	Tipus interès	Comissió pels bancs x gestió
2010-Novembre	232.893	3.000.000.000	4,75% a 1 any	2,42% a 1 any
2011-Abril	131.378	3.193.818.000	4,25% a 1 any 4,75% a 2 anys	1,94% a 1 any 1,35% a 2 anys
2011-Novembre	206.101	4.220.946.000	4,75% a 1 any 5,25% a 2 anys	2,47% a 1 any 2,24% a 2 anys
2012-Maig	101.194	2.312.664.000	4,50% a 1 any 5,00% a 2 anys	2,04% a 1 any 1,77% a 2 anys
Total general	671.566	12.727.428.000	Mitjana 4,71% 599,42M€ en interessos	Mitjana 2,16% 274,58M€ en comissions

Font. Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Coneixement. Març 2014

Gràfic 1 Interessos pagats als creditors i la comissió bancària per emissions detallistes 2010-2012 (en milions d'euros)

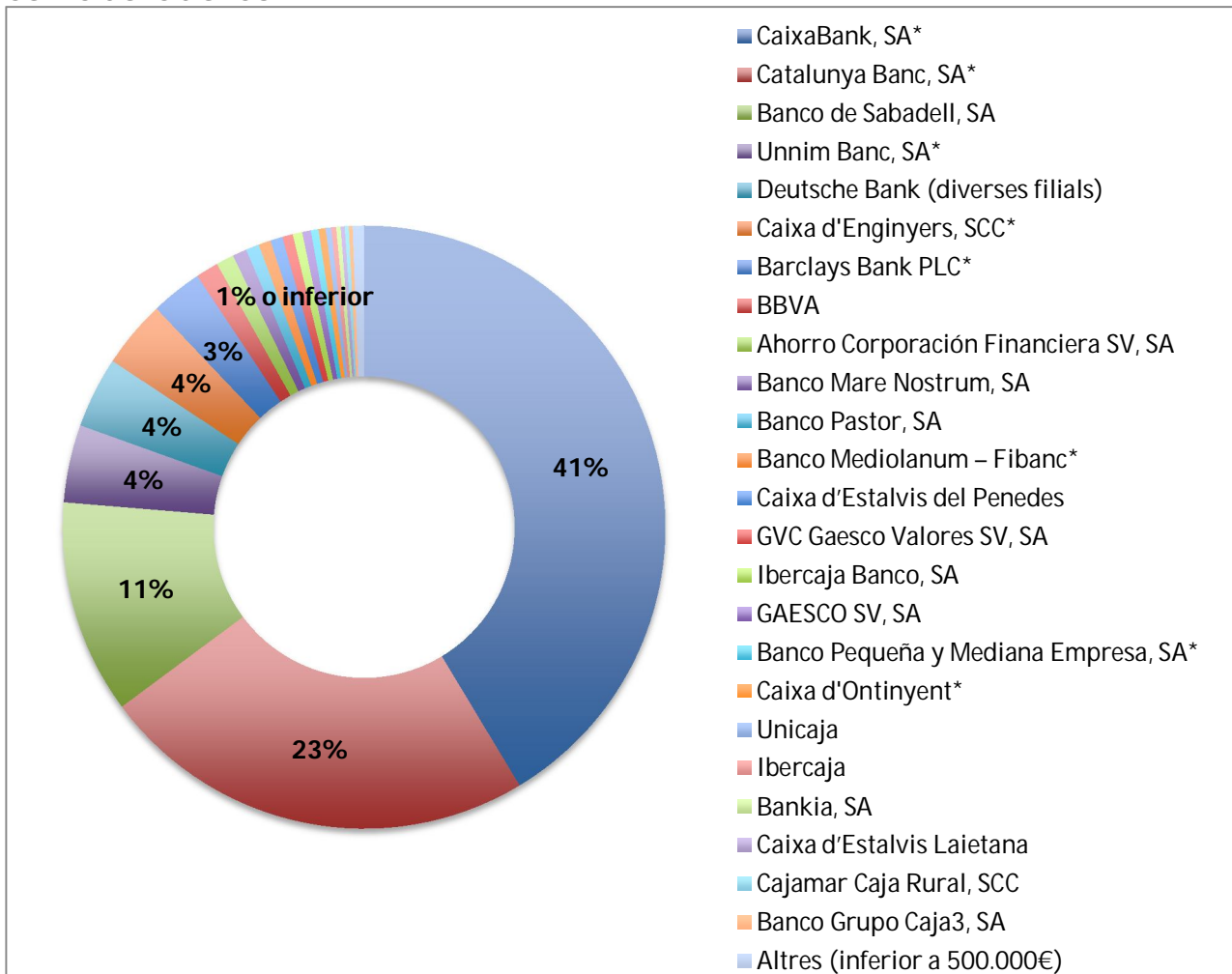

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades de Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Coneixement. Març 2014

➤ Del total de 12.727 milions de deute emesos en emissions detallistes, s'ha hagut de pagar prop de 600 milions en interessos al creditor (una mitjana del 4,71%) més 275 milions en comissions als bancs i caixes per fer la gestió de distribuir les emissions de bons entre creditors detallistes. Aquestes comissions suposen un cost extra d'un 2,16% de mitjana a les emissions de deute. D'aquesta forma el cost final de les emissions arriba al 6,87% de mitjana.

- CaixaBank (abans La Caixa i a través de Criteria) ha gestionat el 41% de les mateixes, acumulant més de 113 milions d'euros en comissions per aquesta gestió.
- En el repartiment de les comissions, Catalunya Banc (abans Caixa Catalunya) amb 64,5 milions d'euros (gestionant el 23,5% de les emissions), Banc de Sabadell amb 31,5 milions d'euros (gestionant l'11,5% de les emissions) i Unnim (abans i ara BBVA) amb 11,4 milions d'euros (gestionant el 4,2% de les emissions), son altres tres principals entitats beneficiades.
- Destaca la participació de Deutsche Bank a través de diverses filials amb més de 10 milions d'euros cobrats en comissions i un 3,8% de les operacions.
- Destaca també la cooperativa Caixa d'Enginyers amb un 3,6% de les emissions i un guany de prop de 10 milions d'euros de beneficis en comissions.

Gràfic 2 Adjudicació per les diferents entitats bancàries col·laboradores.

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades de Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Coneixement. Març 2014

Taula 2 Comissions per entitat bancària (gestió de més de mig milió d'euros)

Entitat Bancària	Comissió cobrada	% del total
CaixaBank, SA*	113.588.908	41,4%
Catalunya Banc, SA*	64.475.558	23,5%
Banco de Sabadell, SA	31.478.479	11,5%
Unnim Banc, SA*	11.437.903	4,2%
Deutsche Bank (diverses filials)	10.447.226	3,8%
Caixa d'Enginyers, SCC*	9.942.238	3,6%
Barclays Bank PLC*	7.591.167	2,8%
BBVA	3.333.325	1,2%
Ahorro Corporación Financiera SV, SA	2.619.207	1,0%
Banco Mare Nostrum, SA	2.096.277	0,8%
Banco Pastor, SA	1.960.669	0,7%
Banco Mediolanum – Fibanc*	1.798.228	0,7%
Caixa d'Estalvis del Penedes	1.793.680	0,7%
GVC Gaesco Valores SV, SA	1.563.174	0,6%
Ibercaja Banco, SA	1.402.821	0,5%
GAESCO SV, SA	1.286.424	0,5%
Banco Pequeña y Mediana Empresa, SA*	1.114.828	0,4%
Caixa d'Ontinyent*	1.047.949	0,4%
Unicaja	812.612	0,3%
Ibercaja	737.108	0,3%
Bankia, SA	650.465	0,2%
Caixa d'Estalvis Laietana	602.459	0,2%
Cajamar Caja Rural, SCC	565.868	0,2%
Banco Grupo Caja3, SA	563.852	0,2%
Altres (inferior a 500.000€)	1.673.837	0,6%
TOTAL	274.584.261	100%

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades de Generalitat de Catalunya.

Departament d'Economia i Coneixement. Març 2014

* Correspon a la suma de les diferents entitats que s'han fusionat o a entitats amb noms que han canviat en el període 2010-2012.

Independents de qui?

ANNEX IV

Deute de les entitats públiques

Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute

Aquest annex amplia la informació del capítol 6 de l'informe "Independents de qui?" aportant el detall del deute de les diferents entitats públiques i participades segons les dades publicades per la Generalitat de Catalunya en el Compte General de 2012. A continuació es detalla també el deute i creditors de diferents entitats públiques segons les dades a les que ha tingut accés la PACD, a través de la Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerrres, de deute viu a gener de 2014.

Taula 1 Endeutament d'entitats públiques i participades a 31 de desembre de 2012

Entitats Dret Públic	Milions d'euros
Institut Català de Finances	3.117,52
Infraestructures Ferroviàries de Catalunya (Associacions Público Privades)*	2.246,23
Infraestructures Ferroviàries de Catalunya	1.784,51
Agència Catalana de l'aigua	1.088,33
Institut Català del Sòl	815,04
Ferrocarrils de la Generalitat	470,06
Institut d'assistència Sanitària	24,4
Gestió i Prestació de Serveis de Salut	6,32
Ports de la Generalitat	5,75
Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació	3,75
Institut Cartogràfic de Catalunya	0,96
Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària	0,24
Centre d'iniciatives per a la Reinserció	0,19
Total Entitats Dret Públic	9.563,31

Font. Generalitat de Catalunya, Compte General 2012.

Societats Participació 100% Generalitat	Milions d'euros
Infraestructures de la Generalitat de Catalunya, SAU	324,66
Equipaments i Edificis de Catalunya SA	324,38
Reg Sistema Segarra-Garrigues, SA	155
Centrals i Infraestructures per a la Mobilitat i les Activitats Logístiques, SA	97,32
Televisió de Catalunya, SA	0,2
Catalunya Ràdio, Srg, SA	0,04
Empresa de Promoció i Localització Industrial de Catalunya, SA	
Subtotal Participació 100%	957,59

Societats Participació Majoritària (Menor Al 50% Generalitat)	
Fira 2000 Sa	222,75
Mobilitat, Sa	74,82
Ecoparc de Residus Industrials, Sa	13,5
Tabasa, Infraestructures i Serveis de Túnel del Cadí, Sac	10,87
Comercial de la Forja, Sa	2,17
Barnaclínic, Sa	0,46
Subtotal Participació Majoritària	324,58

Societats Participació Minoritària (Menor Al 100% Generalitat)	
Arrendadora Ferroviària, Sa	133,89
Barcelona Sagrera Alta Velocitat, Sa	42,98
Subtotal Participació Minoritària	176,87
Total Empreses Participades	1.459,03

Font. Generalitat de Catalunya, Compte General 2012.

Nota: Deute Prorratejat Segons la Participació de la Generalitat En la Societat

Consorcis (I Societats Depenents)	Milions D'euros
Consorci Mar Parc Salut BCN	69,75
Consorci Urbanístic Desenvolupament del Centre Direccional de Cerdanyola del Vallès	45
Consorci Sanitari Integral	23,86
Consorci Barri de la Mina	21,37
Consorci Aigües de Tarragona	18,78
Consorci Parc de Recerca Biomèdica De	17,97
Consorci Sanitari de l'Anoia	11,7
Consorci Hospitalari de Vic	7,4
Consorci Institut D'investigacions Biomèdiques	7,17
Consorci Sanitari del Maresme	6,65
Consorci Sanitari de Barcelona	6
Corporació Sanitària Parc Taulí	5,04
Consorci Institut Català de Ciències Cardiovasculars	4,96
Consorci Sanitari de Terrassa	4,41
Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	3,09
Consorci Museu Nacional D'art de Catalunya	2,86
Consorci Port de Mataró	2,51
Escola Superior de Comerç Internacional (ESCI)	1,98
Circuits de Catalunya, SA	1,79
Consorci del Gran Teatre del Liceu	1,37
Consorci Centre Tecnològic Forestal De	1,25
Consorci Centre de Recerca En Economia Internacional (CREI)	1,12
Consorci Centre de Recerca Matemàtica	1,04
Consorci Gestió Condomini Palau Firal de Manresa	1
Sabadell Gent Gran Centre de Serveis, Sa	0,91
Consorci Csic-Irta-Uab Centre de Recerca Agrigenòmica	0,87
Consorci Sanitari de l'alt Penedès	0,68
Corporació de Salut del Maresme i la Selva	0,68

Consorti del Circuit de Catalunya	0,59
Consorti Institut Català D'arqueologia Clàssica	0,55
Centre de Serveis Científics i Acadèmics de Catalunya (CESCA)	0,34
Consorti Casa Àsia	0,19
Consorti de Gestió de Residus Municipals Comarques Ribera d'Ebre, Priorat i Terra Alta	0,19
Consorti Institut de Geomàtica	0,17
Consorti Distribució Per Xarxa de Productes Químics	0,12
Consorti Institut D'estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona	0,1
Consorti del Montsec	0,07
Consorti Institut D'estudis Territorials	0,05
Total	273,58

Font. Generalitat de Catalunya, Compte General 2012.

Fundacions (i Societats Dependents)	Milions D'euros
Fundació de Gestió Sanitària de l'hospital de la Santa Creu i Sant Pau	165,6
Fund. Priv. de l'hospital de la Santa Creu i Sant Pau	55,42
Vila Universitària, Sa	19,89
Fundació Parc Científic de Barcelona	19,1
Fundació de la Universitat Autònoma de Barcelona	17,69
Fundació Institut de Ciències Fotòniques (ICFO)	12,09
Fund. Priv. Centre de Regulació Genòmica	10,34
Fund. Priv. Institut Català D'investigació Química	7,79
Centre Tecnològic de Telecomunicacions de Catalunya (CTTC)	3,71
Fund. Priv. Institut de Recerca Biomèdica (IEB)	3,7
Fund. Priv. Institut Català de Nanotecnologia	3,26
Institut Català de Recerca de l'aigua, Fund. Priv. (ICRA)	3,17
Institut Català de Paleontologia, Miquel Crusafort	2,77
Centre de Recerca En Sanitat Animal	2,63
Fund. Priv. Institut de Recerca En Energia de Catalunya Irec	2,28
Institut de Paleoecologia i Evolució Social (Iphes) Fund. Priv	1,86
Fund. Priv. Institut Medicina Predictiva i Personalitzada del Cancer	1,72
Fundació Joan Miró Centre D'estudis D'art Contemporani Fund. Priv.	1,18
Fundació del Gran Teatre del Liceu, Fund.Priv.	1,03
Fund. Priv. Institut Català de Ciències del Clima -Ic3-	0,88
Fundació Universitària Balmes Fund. Priv.	0,51
Fund. Priv. Transplant Services Foundation	0,34
Fund. Priv. Bioregió de Catalunya	0,31
Teatre Lliure Teatre Públic de Barcelona	0,3
Fundació Institució Catalana de Suport A la Recerca	0,26
Fundació Antoni Tàpies	0,05
Eumo Editorial, S.A.	0,01
Total	337,87

Font. Generalitat de Catalunya, Compte General 2012.

Taula 2 Deute viu a gener de 2014 per entitat pública i entitats creditores

Administració, Promoció i Gestió, SA	7,62
Institut Català de Finances	7,62
Agència Catalana de l'Aigua (ACA)	1.061,68
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	123,16
Banco de Sabadell, S.A.	20,33
Banco Europeo de Inversiones	79,69
Banco Popular Español, S.A.	24,28
Banco Santander, S.A.	77,29
Bankia, S.A.	35,00
Bankinter, S.A.	4,63
Barclays Bank, S.A.	38,16
Caixa de Aforros de Galicia, Vigo, Ouren	9,25
Caixabank, S.A.	36,54
Catalunya Banc, S.A.	9,48
Dexia Sabadell, S.A.	172,67
FMS Wertmanagement	17,49
Generalitat de Catalunya	25,60
Hypothesenbank Frankfurt AG, S.E.	28,57
Institut Català de Finances	1,01
Instituto de Crédito Oficial	215,69
Landesbank Hessen-Thüringen G.-Helaba	88,15
SGBT Asset Based Funding, SA	23,13
Société Générale	14,44
Société Générale, S.E.	0,46
UniCredit Bank AG	16,67
Agència de Residus de Catalunya	6,99
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	2,85
Caixabank, S.A.	4,14
Catalunya Banc, S.A.	-
Banc de Sang i Teixits	9,62
Generalitat de Catalunya	9,62
Catalunya Ràdio SRG, SA	1,25
Caixabank, S.A.	1,25
Centrals i Infraestructures per a la Mobilitat i les Activitats Logístiques, SA	107,74
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	17,00
Banco Santander, S.A.	10,50
Caixabank, S.A.	10,00
Generalitat de Catalunya	6,50
ING Lease (España) EFC, S.A.	7,75
Institut Català de Finances	12,00
Instituto de Crédito Oficial	41,00
NCG Banco, S.A.	3,00
Centre de Recerca en Sanitat Animal	3,23
Banco Santander, S.A.	1,81
Caixabank, S.A.	1,00
Institut Català de Finances	0,42

Centre de Serveis Científics i Acadèmics de Catalunya (CESCA)	0,75
Caixabank, S.A.	0,50
Ministeri de Ciència i Innovació	0,25
Centre Tecnològic de Telecomunicacions de Catalunya (CTTC)	5,14
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	5,14
ConSORCI Casa Àsia	0,80
Caixabank, S.A.	0,80
ConSORCI Centre de Recerca Matemàtica	1,88
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,11
Caixabank, S.A.	1,77
ConSORCI Centre Recerca Economia Internacional	1,05
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	1,05
ConSORCI Centre Tecnològic Forestal de Catalunya	4,43
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,50
Banco Santander, S.A.	3,23
Caixabank, S.A.	0,70
ConSORCI CSIC-IRTA-UAB Centre de Recerca en Agrigènica	1,29
Caixabank, S.A.	1,29
ConSORCI de l'Estany d'Ivars-Vila-Sana	1,67
Institut Català de Finances	1,67
ConSORCI de l'Habitatge de l'Àrea Metropolitana de Barcelona	2,80
Institut Català de Finances	2,80
ConSORCI del Barri de la Mina	42,40
Caixabank, S.A.	42,40
ConSORCI del Circuit de Catalunya	2,94
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,32
Institut Català de Finances	2,62
ConSORCI del Circuit de Motocros de Catalunya	0,91
Institut Català de Finances	0,91
ConSORCI del Laboratori Intercomarcal de l'Alt Penedès, l'Anoia i el Garraf	0,69
Generalitat de Catalunya	0,69
ConSORCI del Palau de la Música Catalana	1,19
Institut Català de Finances	1,19
ConSORCI Hospitalari de Vic	9,12
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	5,54
Bankia, S.A.	0,22
Caixabank, S.A.	3,35
ConSORCI Institut Català d'Arqueologia Clàssica	0,64
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,50
Caixabank, S.A.	0,13
ConSORCI Institut Català de Ciències Cardiovasculars	4,96
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	4,96
ConSORCI Institut Català del Suro	0,23
Institut Català de Finances	0,23
ConSORCI Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona	0,23
Caixabank, S.A.	0,23
ConSORCI Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pí i	9,05

Sunyer	
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	3,71
Banco Santander, S.A.	1,62
Caixabank, S.A.	3,72
Consorti Institut de Física d'Altes Energies	0,24
Ministeri de Ciència i Innovació	0,24
Consorti Mar Parc Salut de Barcelona	76,74
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	17,26
Bankia, S.A.	15,00
Barclays Bank, S.A.	12,25
Caixabank, S.A.	19,68
Generalitat de Catalunya	12,55
Consorti Museu Nacional d'Art de Catalunya	5,20
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	3,00
Banco Santander, S.A.	2,15
Caixabank, S.A.	0,05
Consorti Sanitari de Barcelona	8,89
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	8,89
Consorti Sanitari de l'Alt Penedès	1,20
Bankia, S.A.	1,20
Consorti Sanitari de l'Anoia	44,41
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	18,77
Generalitat de Catalunya	11,52
Institut Català de Finances	14,13
Consorti Sanitari de Terrassa	10,95
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	6,61
Generalitat de Catalunya	4,34
Consorti Sanitari del Maresme	9,89
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	3,61
FMS Wertmanagement	6,28
Consorti Sanitari Integral	113,99
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	10,11
Caixabank, S.A.	51,10
Dexia Sabadell, S.A.	52,78
Consorti Urbanístic Portal Costa Brava i Illa de Blanes	29,41
Institut Català de Finances	29,41
Corporació de Salut del Maresme i la Selva	7,96
Banco Santander, S.A.	1,89
Generalitat de Catalunya	6,06
Corporació Sanitària Parc Taulí de Sabadell	7,20
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	7,20
Empresa de Promoció i Localització Industrial de Catalunya, SA (EPLICSA)	56,00
Caixabank, S.A.	56,00
Equipaments i Edificis de Catalunya, SA	420,15
Banco Europeo de Inversiones	280,00
Bankia, S.A.	42,50
Generalitat de Catalunya	97,65
Fórum Universal de les Cultures BCN 2004, SA	13,74
Institut Català de Finances	13,74

Fundació Institució Catalana de Suport a la Recerca	0,94
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,32
Caixabank, S.A.	0,62
Fundació Institut Català de Paleontologia, Miquel Crusafont (ICP Miqu Crusafont)	2,77
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	2,77
Fundació Institut de Ciències Fotòniques (ICFO)	10,88
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	5,92
Caixabank, S.A.	4,95
Fundació Parc Científic de Barcelona	47,65
Catalunya Banc, S.A.	11,91
Institut Català de Finances	15,88
Instituto de Crédito Oficial	19,85
Fundació Privada Centre de Regulació Genòmica	9,58
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	4,22
Banco Santander, S.A.	1,39
Caixabank, S.A.	3,97
Fundació Privada de Gestió Sanitària de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	291,33
Caixabank, S.A.	53,00
Depfa ACS Bank	235,62
Institut Català de Finances	2,70
Fundació Privada I2CAT, Internet i Innovació Digital a Catalunya	0,40
Bankia, S.A.	0,40
Fundació Privada Institut Català d'Investigació Química	10,37
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	10,37
Fundació Privada Institut Català de Ciències del Clima -IC3-	0,77
Caixabank, S.A.	0,77
Fundació Privada Institut Català de Nano tecnologia (ICN)	2,54
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	2,19
Caixabank, S.A.	0,35
Fundació Privada Institut de Medicina Predictiva i Personalitzada del Càncer	7,99
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	2,49
Ministeri de Ciència i Innovació	5,50
Fundació Privada Institut de Recerca Biomèdica (IRB)	6,15
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	4,52
Catalunya Banc, S.A.	1,63
Gestió i Prestació de Serveis de Salut (GPSS)	5,26
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,26
Banco de Sabadell, S.A.	2,27
Bankia, S.A.	2,73
Hospital Clínic Provincial de Barcelona	3,26
Caixabank, S.A.	3,26
Infraestructures de la Generalitat de Catalunya, SAU	649,79
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	30,12
Banco de Sabadell, S.A.	13,44
Banco Popular Español, S.A.	8,33
Banco Santander, S.A.	60,19

Bankia, S.A.	51,91
Caixabank, S.A.	92,83
Catalunya Banc, S.A.	55,46
Dexia Sabadell, S.A.	49,80
Generalitat de Catalunya	115,00
Institut Català de Finances	159,49
Santander Factoring y Confirming, S.A..	13,21
Infraestructures Ferroviàries de Catalunya	1.754,78
Banco Europeo de Inversiones	1.754,78
Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC)	1,00
Caixabank, S.A.	1,00
Institut Català de Recerca de l'Aigua, Fundació Privada (ICRA)	3,39
Caixabank, S.A.	3,39
Institut Català del Sòl (INCASOL)	929,38
B.B.V.A. (Hipotecari) - NO UTILITZAR	0,30
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	154,49
Banco de Sabadell, S.A.	6,25
Banco Mare Nostrum, S.A.	0,04
Banco Popular Español, S.A.	7,50
Banco Santander, S.A.	117,47
Bankia, S.A.	2,42
Caixabank, S.A.	167,85
Catalunya Banc, S.A.	45,73
Dexia Sabadell, S.A.	186,19
Generalitat de Catalunya	20,00
Ibercaja Banco, S.A.	3,65
Institut Català de Finances	60,96
Instituto de Crédito Oficial	104,68
Landesbank Hessen-Thüringen G.-Helaba	29,05
Société Générale	22,82
Institut d'Assistència Sanitària (IAS)	22,35
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	14,07
Bankia, S.A.	8,27
Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA)	0,23
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	0,23
Logaritme Serveis Logístics, AIE	6,06
Institut Català de Finances	6,06
Reg Sistema Segarra-Garrigues, SLU	155,00
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	38,75
Banco de Sabadell, S.A.	7,75
Bankia, S.A.	38,75
Caixabank, S.A.	38,75
Dexia Sabadell, S.A.	31,00
Televisió de Catalunya, SA (TVC)	13,00
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	8,25
Caixabank, S.A.	4,75
Universitat Autònoma de Barcelona	15,50
Banco Santander, S.A.	11,50
Caixabank, S.A.	4,00

Universitat de Barcelona	8,00
Banco Santander, S.A.	8,00
Universitat de Girona	5,00
Banco de Sabadell, S.A.	1,00
Banco Santander, S.A.	4,00
Universitat de Lleida	4,00
Banco Santander, S.A.	4,00
Universitat Politècnica de Catalunya	30,00
Banco Santander, S.A.	24,00
Caixabank, S.A.	6,00
Universitat Pompeu Fabra	6,00
Banco Santander, S.A.	6,00

Font. Candidatura d'Unitat Popular – Alternativa d'Esquerres

Independents de qui?

Annex V

Alternatives al pagament del deute i experiències històriques

Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute

No pagament del deute il·legítim: Alternatives

Les anàlisis realitzades fins al moment ens mostren que part del deute de l'administració pública catalana és il·legítim i per tant no s'ha de pagar. Però el procés d'impagament pot ser un pas problemàtic i fins i tot contraproduent si no es planifica i es realitza de forma adequada.

L'experiència que han viscut altres països al llarg de la història recent ens diu que per a que un estat pugui realitzar un impagament de deute sense que aquest sigui contraproduent cal aplicar un seguit de mesures que requereixen un alt nivell de sobirania política i econòmica per part l'administració que el realitza.

La realització d'un impagament de deute públic de forma no negociada per part d'una administració sense les eines necessàries per enfrontar-se a les reaccions conservadores de les elits polítiques i econòmiques poden suposar, dins l'actual arquitectura financera, greus perjudicis tant a l'administració realitzi aquest impagament com a l'economia en general. Per exemple, un impagament sense aquestes mesures de protecció suposaria una fugida de capitals dels bancs. Això significa que grans quantitats de diners serien transferides dels bancs de l'estat cap a l'estranger. Això portaria a la fallida de bancs, ja que aquests no podrien fer front als seus compromisos per aquesta falta de liquiditat. La fallida dels bancs suposaria una intervenció de l'estat que hauria de rescatar-los immediatament, posant el risc les seves finances. Si no ho fes, l'economia en global podria patir una fallida generalitzada, ja que si els bancs no fessin front als seus pagaments això podria significar no retornar els crèdits a altres bancs, ni els dipòsits a empreses i estalviadors particulars. Per tant, tot i que l'estat no intervegni, a part de patir una crisi política de grans dimensions, finalment les seves finances també es veurien afectades per la fallida generalitzada de l'economia, que suposaria una caiguda pronunciada en els seus ingressos fiscals, que possiblement portaria a un segon impagament del deute desordenat i no voluntari.

S'ha d'entendre per tant, que la principal arma amb la que amenacen els mercats és aquesta fugida de capitals, que és possible només perquè el marc institucional i regulatori internacional actual permet una àmplia llibertat als fluxos financers. Aquesta falta de restriccions és el que s'anomena lliure circulació de capitals, establerta com a consens als EEUU i la UE, a partir de finals de la dècada de 1970.

L'altra amenaça recurrent és el tancament de l'accés als mercats financers per a seguir finançant l'administració pública. Com veurem més endavant, un dels objectius

d'un impagament unilateral del deute seria precisament trencar amb aquests mercats financers i buscar altres formes de finançar l'Estat.

Té suficient sobirania la Generalitat de Catalunya per portar a terme un impagament?

El fet que el govern de la Generalitat de Catalunya no tingui plenes competències en els àmbits de la política monetària i de la fiscalitat dificultaria la gestió d'aquest hipotètic impagament del deute il·legítim. La manca d'autonomia monetària fa impossible que el Govern estableixi mesures de controls de capitals, que són elementals per evitar la fugida de capitals en el moment de la realització de l'impagament, com vam veure en la recent crisi de Xipre el 2013, en la que la UE va decidir aplicar aquestes mesures per evitar aquestes fugues i la conseqüent fallida del seu sistema bancari. El fet de no tenir una moneda pròpia ni un banc central propi que la gestioni també impediria l'amortiment de l'impagament, a través d'una devaluació controlada de la moneda que permetés recuperar competitivitat i reimpulsar l'economia.

Per altra banda, no disposar d'una tributació catalana faria impossible aplicar mesures de fiscalitat progressiva i d'estímul econòmic per a reactivar l'economia després del xoc de l'impagament.

Un impagament de deute dins de l'actual règim polític podria generar al Govern de la Generalitat de Catalunya molts problemes a l'hora d'obtenir nou finançament. Actualment la Generalitat no emet deute als mercats financers degut als alts interessos que li demanen. La manca de sobirania monetària i fiscal fa que els mercats financers no percebin l'administració pública catalana com un agent econòmic solvent i capaç de gestionar les seves pròpies finances. En aquests moments el finançament de la Generalitat depèn del crèdit de bancs i institucions públiques no catalanes, especialment de l'Estat espanyol. El 83% del deute de la Generalitat de Catalunya està en mans d'institucions públiques i bancs de fora de Catalunya.

Per tant, la realització d'un impagament decidit de forma unilateral per part del Govern de la Generalitat, sense obtenir la sobirania política i econòmica suficient, no és una bona opció.

Per què cal no pagar, tot i els riscos que suposa

Podríem anomenar l'actual sistema econòmic economia financiartizada, o economia del deute. Aquest sistema que sorgeix als anys 70s, com deiem abans, té algunes causes polítiques com la desregulació en el món laboral i en el sector financer, alhora que tècniques, com l'evolució de la tecnologia de la informació, que permeté un moviment més ràpid i intensiu de diners en els mercats financers. Aquests canvis econòmics i polítics van portar a la combinació de l'estancament dels salaris amb la penetració de les finances de forma pronunciada en l'àmbit de les empreses i les famílies. A partir d'aquest moment, el creixement de la riquesa deixà de compartir-se amb els treballadors, que poc a poc veurien com se'ls imposava una nova forma d'explotació laboral més subtil, la del deute.

Aquesta nova forma que afecta a la ciutadania per la via dels microdeutes (els seus deutes privats) com dels macrodeutes (els deutes públics) fa que les lluites contra l'exploració siguin més difícils. Els microdeutes, que són deutes privats, carreguen de culpabilitat a la persona endeutada que no pot complir, i la aïllen de la resta del grup, que en moltes ocasions percep el no pagament del deute com una ofensa i un abús de confiança. El fet de no entendre que els més podersos usen aquests mecanismes de cohesió de la comunitat en la nostra contra fa l'arma dels microdeutes una eina individualitzadora i alienadora molt eficaç, que fa més fortes les elits i reforça la dinàmica de cerca d'estatus dins del grup a partir de símbols que reflecteixin l'èxit en l'acumulació material.

Quant al macrodeute, els deutes públics són deutes impersonals que assoleixen els estats i les administracions públiques. Segons la teoria econòmica progressista en molts casos el sector públic augmenta la despesa i s'endeuta per impulsar l'economia i redistribuir la riquesa en moments de crisi. Per tant, és normal que el primer que ens vingui al cap és que lluitar contra l'endeutament públic és un argument de les elits i dels més individualistes, que s'oposen a l'existència dels estats que els cobren impostos i redistribueixen la riquesa. Però si analitzem en profunditat veurem que, en gran part gràcies al consens internacional de lliure circulació de capitals, establert pel marc institucional i regulatori actual, el deute del sector públic serveix a les elits com a eina per controlar els estats i imposar-los els seus interessos, que són la redistribució de la riquesa i del poder cap als estrats més poderosos de la societat, i la opressió de les ciutadanes a través del deteriorament dels drets i les llibertats assolides fins al moment.

La dinàmica actual de concentració de la riquesa i del poder a través del deute, per les vies dels microdeutes i dels macrodeutes, fan que les democràcies es trobin amenaçades en l'actualitat. Com molts filòsofs, economistes i intel·lectuals de diferents camps afirmen, l'actual sistema del deute és incompatible amb la democràcia. És en aquesta cruïlla en la que hem de triar si ens enfrontem al deute: cal decidir si lluitar per defensar els nostres drets i llibertats i plantejar un procés de recuperació de la sobirania, centrant-nos en aquest cas en el camp de les finances, o deixar que l'actual 'doctrina de xoc' s'imposi i la civilització es vagi deteriorant amb major o menor velocitat, fins haver perdut aquests drets que tant han costat d'assolir.

A la Plataforma per l'Auditoria Ciutadana del Deute (PACD) tenim clar que s'ha de combatre l'economia del deute i que s'ha de fer de manera ben planificada i que aquesta resistència contra el deute només serà possible amb el suport massiu de la ciutadania. Tenint en compte això, cal analitzar els diferents escenaris i les possibles estratègies.

Escenaris i Estratègies per a l'impagament:

El primer escenari podria ser el de la negociació de l'impagament de deute amb els creditors. Aquesta negociació té poques garanties d'èxit si la part deutora té poques eines amb les que fer valer les seves propostes, mentre que sabem que la part creditora sí que té la força per fer mal a l'administració catalana. Per aconseguir la força en aquesta hipotètica negociació la part deutora ha de tenir les eines polítiques i econòmiques de les que parlàvem, o com a mínim el suport ferm de la

ciutadania en la direcció de l'impagament del deute il·legítim. El suport de la ciutadania faria creïble l'amenaça de no pagar, fent pensar als creditors que és millor asseure's a negociar quitances de forma ordenada, que una fallida desordenada que pogués crear un terratrèmol en els mercats financers, com va succeir per exemple amb la fallida del banc americà Lehman Brothers.

A l'Equador, l'any 2007, es va realitzar una auditoria del deute que va permetre el govern del president Rafael Correa plantar cara als mercats financers. Gràcies a la legitimitat i el suport que va atorgar-li l'auditoria el govern va declarar públicament que no pagaria el deute públic. Aquestes declaracions van suposar una baixada pronunciada, del voltant del 70% del preu dels bons en els mercats de capitals. El govern d'Equador va aprofitar llavors per a comprar el seu propi deute a un preu molt més baix, cosa que va suposar un estalvi de milers de milions de dòlars, que es van poder emprar en els últims anys per augmentar la despesa social. Malgrat això, el fet de no arribar fins al final i establir un precedent d'impagament va suposar per a moltes i molts la relegitimació del sistema financer i una derrota parcial en la lluita per a establir auditories ciutadanes com a mecanismes permanents de sobirania ciutadana davant el capitalisme financiaritzat.

El moviment per a les auditories ciutadanes del deute promogut per la PACD pretén generar aquesta força ciutadana que permeti enfrontar-se amb els mercats financers, tot i que l'objectiu de la PACD va més enllà de la negociació amb els creditors.

Creiem que, en el cas català, l'impagament negociat amb els creditors seria una molt mala solució. L'actual crisi de deute és una crisi sistèmica i global, i no conjuntural i regional, pel que una solució puntual, per bé que funcionés temporalment, no adreçaria les causes reals del problema, que és la falta de democràcia de l'actual economia del deute.

Una **segona alternativa és la de recórrer als tribunals per aconseguir declarar il·legítim o il·legal el deute**. Aquesta és una estratègia difícil, que limita el camp de lluita a casos molt clars de frau o lluites legals sobre impagaments realitzats en el passat, però no permet molt marge per a plantejaments d'impagaments relacionats amb processos polítics emancipadors. El major problema de l'actual sistema del deute és que la majoria de transgressions que es realitzen són considerades legal per la majoria d'estats, encara que vulnerin clarament la Declaració Universal dels Drets Humans. En aquest sentit últimament hi ha hagut avanços significatius, ja que el darrer 9 de setembre es va aprovar en l'Assemblea General de les Nacions Unides, en votació de 124 països contra 11, la creació d'un nou marc legal i un tribunal internacional que actuï en els casos de fallida i reestructuració del deutes sobirans dels estats. En l'actualitat aquest marc legal no existeix i les fallides comporten prolongades crisis de deute, rescats costosos a la banca i obren la porta a l'abús de fons especuladors, com els fons voltors que actualment tenen contra les cordes a l'Argentina o s'apoderen a baix preu del patrimoni dels països de la perifèria europea, com el nostre, en els que s'han aplicat les mesures d'austeritat de forma més pronunciada.

És destacable que els països que van votar-hi en contra són Austràlia, Canadà, la República Checa, Finlàndia, Alemanya, Hungria, Irlanda, Israel, Japó, EEUU i el Regne

Unit. La majoria dels membres de la UE, inclòs l'Estat espanyol, es van abstenir. El Regne Unit i els EEUU faran el possible per bloquejar aquesta iniciativa, i ja proposen que les mateixes discussions es portin a terme en el marc de l'FMI, on tenen més poder de vot ja que aquest és ponderat i no d'un país un vot, com passa a l'ONU.

Fins al moment l'alternativa dels tribunals internacionals no està vigent i no ofereix moltes garanties d'èxit als estats que posin els seus futurs a les seves mans. Per tant, fins a que aquest marc legal no estigui establert i es pugui evaluar la seva qualitat democràtica, és poc raonable condicionar un impagament de deute a aquest marc legal internacional encara hipotètic.

La **tercera alternativa seria la de realitzar un impagament no negociat del deute**. Per a això la Generalitat necessitaria establir les seves pròpies lleis i institucions en relació a les finances i la fiscalitat per recuperar la plena sobirania. Caldria per tant un procés polític de reapoderament de les institucions per part de la ciutadania. Creiem que l'Auditoria Ciutadana del Deute és un procés clau en aquesta direcció d'empoderament ciutadà respecte les finances que ha d'establir-se de forma permanent per a que aquesta sobirania i democràcia en relació a les finances no torni a perdre's.

Un primer pas donada aquesta conquesta de les institucions polítiques seria el **d'establir una pròpia moneda i un banc central** que gestionés i supervisés la política monetària. A banda de realitzar les funcions de prestamista d'últim recurs, d'establir les normes de funcionament en el mig i llarg termini i de realitzar de regulador i supervisor del sistema, com a mesura d'emergència, el banc central hauria d'establir **mesures de controls de capitals** temporals per a evitar una reacció sobtada que acabés en una fugida massiva de capitals.

Val a dir que, tot i que aquestes mesures tenen molt mala fama i han estat rebutjades teòricament en les últimes dècades per les escoles d'economia convencional, aquest rebuig no es correspon amb la realitat. Un estudi realitzat recentment per l'FMI mostra que en el període 1995-2005, 75 països d'una àmplia mostra de 91 països van utilitzar algun tipus de control de capitals. L'estudi indica que els controls han sigut imposats tant en les entrades com en les sortides de capitals. En particular, països que experimentaven crisis de tipus de canvi de divisa han emprat els controls de capitals de forma generalitzada amb l'objectiu d'estabilitzar els mercats. Alguns exemples inclouen l'Argentina (2002-2005), el Brasil (2000-2001), Indonèsia (1996-1997), Malàisia (1995-2005) i Mèxic (1995). D'altres han utilitzat aquestes mesures com a eina bàsica de política macroeconòmica, com la Xina. De fet el mateix FMI, poc sospitós de ser contrari al sector financer, recomana aquestes mesures en el cas de crisis financeres. Casos destacats com els de Xile, Malàisia, Islàndia o Xipre demostren que aquestes mesures són relativament fàcils d'aplicar i provoquen efectes més beneficiosos en l'economia que la lliure circulació de capitals.

La **nacionalització de la banca**, total o parcial, entraria dins d'aquest escenari d'empoderament ciutadà. Val a dir que, tot i que la banca ha estat rescatada i nacionalitzada en els últims anys, aquesta mai a gaudit d'un control ni gestió públics, cosa que sembla profundament antidemocràtica. En aquest període la banca ha rebut ajudes que li han permès sobreviure, però en cap cas se li han exigit responsabilitats

ni restitucions dels ajuts aportats. De fet, aquests bancs nacionalitzats han sigut reprivatitzats poc a poc, venuts per quantitats molt inferiors als ajuts que se'ls van atorgar. Un exemple ultratjant és el de Catalunya Banc, a la que es van aportar gairebé 12.600 milions d'euros, i que ha sigut venut fa poc al BBVA per tan sols 600 milions d'euros, suposant unes pèrdues de més de 12.000 milions per a totes les ciutadanes de l'Estat espanyol. El cas de Bankia és semblant, suposant unes pèrdues per a l'Estat de més de 20.000 milions d'euros.

La nacionalització de la banca facilitaria l'aplicació de les mesures de control de capitals. A més disminuiria la vulnerabilitat davant el boicot de elits financeres, polítiques i industrials després de l'impagament, facilitant la gestió del crèdit per impulsar una economia més dinàmica, menys concentrada i més justa. La nacionalització tindria l'avantatge que una part de l'impagament es podria gestionar de forma interna, realitzant quitances i cancel·lacions entre actius i passius de la Generalitat, la banca nacionalitzada i els deutors/creditors dels bancs. Una auditoria dels comptes d'aquests bancs ens permetria dissenyar la millor estratègia per fer aquestes quitances de manera que la majoria en sortís beneficiat i sense tocar els estalvis de la ciutadania amb rendes mitges i inferiors. Aquestes mesures ajudarien a reduir substancialment l'endeutament de l'economia tant en el sector privat (famílies i empreses) com del públic (deute públic dels bancs), cosa que facilitaria la recuperació econòmica.

Aquesta recuperació de l'autonomia monetària i bancària permetria trencar en un grau alt la dependència dels mercats financers globals. Tot i això, això no seria del tot possible si es continuessin mantenint dèficits fiscals i comercials elevats. Per tant, en el curt termini l'economia s'hauria d'enfocar a reduir aquests dèficits, alhora que es teixissin aliances amb països amb sensibilitats i interessos comuns per garantir subministraments i finançament. Cal entendre, que en l'actual crisi del deute global, en la que les ciutadanes de molts estats estan sent ofegades per les mesures de xoc neoliberal, aquestes ciutadanes i ciutadans estan buscant una resposta i un referent per a desfer-se d'aquesta opressió. Un estat que fes de referent realitzant un impagament podria desencadenar un efecte dominó que trenqués les costures institucionals neoliberals hegemòniques. De fet aquest és l'escenari que busca la xarxa internacional d'auditories ciutadanes del deute (ICAN) i el Comité per a l'Anulació del Deute del Tercer Món (CADTM) de les que la PACD participa.

Per últim, aquestes mesures relacionades amb el deute, que són de curt termini, no poden tenir èxit si no van acompanyades d'un pla integral per transformar l'economia, en la que es potenciï un nou model econòmic de banda ampla, que inclogui l'economia de les cures i els impactes sobre el medi ambient dins els seus càlculs, que potenciï l'economia del petit i de la cooperativa. Aquesta economia granular, enxarxada i dinàmica ha d'anar necessàriament acompanyada de polítiques fiscals progressives, que facilitin la transició cap a aquesta nova economia compatible amb una vertadera democràcia.

Aprenent dels altres

Tot i que en els últims 3 o 4 anys l'epicentre de l'anomenada "crisi del deute" és a Europa, la crisi del deute dels països empobrits està lluny d'estar totalment solucionada. El deute total (públic i privat) dels "països en desenvolupament" ha passat de 2,1 bilions de dòlars el 2000 a 4,9 bilions de dòlars el 2011. Malgrat que durant els últims anys alguns països havien aconseguit nivells de deute públic extern una mica més sostenibles¹, aquest deute segueix suposant un problema.

La història i la situació actual de molts països del Sud, així com la de països de la perifèria europea (Grècia, Portugal o Irlanda) ens ensenya també que en la forma com s'afronti la qüestió del deute marcarà el futur del país. Així, no totes les quitançances o cancel·lacions de deute resulten beneficioses a mig i llarg termini pel país deutor. I de la mateixa manera, una cancel·lació de deute si no va acompanyada d'una transformació profunda del model econòmic pot suposar un simple alleujament temporal, de manera que en pocs anys el pes del deute es torna a fer insostenible.

Revisar la forma com els diferents països han afrontat, i segueixen afrontant, les crisis del deute no només ens pot ajudar a comprendre quins camins seguir per fer front a la nostra pròpia crisi, sinó també unir forces per superar de forma conjunta la dictadura del deute. En l'apartat anterior hem vist que sí existeixen alternatives al pagament incondicional del deute. Els discursos dominants insisteixen que aquestes alternatives no són realistes, i que la única sortida és pagar o, com a molt, una reestructuració pactada amb els creditors. La forma més efectiva de contraargumentar aquestes afirmacions és recórrer a l'evidència històrica, plena de casos que demostren que una gestió alternativa i radicalment diferent de la crisi del deute és perfectament possible. Aquest apartat fa un recorregut sintètic per experiències internacionals útils per redefinir què és possible fer amb els deutes.

Reestructuracions que eternitzen el deute

Un dels primers prejudicis que s'esvaeixen és el que manté que els refinançaments i les quites són sempre concessions que afavoreixen la part deutora. No obstant això, hi ha constància de reestructuracions de deute que inclouen ambdós elements i que disten d'haver afavorit a les economies endeutades.

Cal partir de la idea que quan una crisi de deute esclata i s'explicita la situació d'insolvència, l'única alternativa a la interrupció dels pagaments és algun tipus de reestructuració. La primera qüestió que cal tenir en compte a l'hora de valorar el tipus de reestructuració que s'acabi aplicant és, per tant, quina era l'opció alternativa: l'impagament unilateral.

El terme «reestructuració de deute» es refereix, en general, a qualsevol tipus de reorganització dels compromisos financers pendents. Pot ser de molt diferent tipus, ja que pot incloure diferents elements (de forma aïllada o combinada): refinançaments o «rescats», que consisteixen en concedir nous crèdits per pagar l'endeutament antic; modificacions de les condicions de pagament (terminis, tipus d'interès, avals); o quites (parcials o totals), que consisteixen en anul·lar la totalitat o una part del deute. La concreció d'aquests elements és fonamental per determinar a qui beneficia una

¹ Segons les Institucions Financeres Internacionals (bàsicament l'FMI i el Banc Mundial), la sostenibilitat del deute es defineix en funció de la capacitat econòmica i de pagament dels països, i no té en compte l'impacte que aquest pagament té en els drets humans i drets econòmics socials i culturals de la població. Així doncs, encara que el deute hagués assolit una certa sostenibilitat financera, això no vol dir que el pagament no suposés un perjudici per a la població.

reestructuració.

Com que les reestructuracions, sigui quin sigui el seu efecte real, solen presentar-se com una concessió cap als deutors, normalment inclouen la imposició de contrapartides. Així, com a condició per accedir al programa de refinançament, s'imposen mesures que persegueixen maximitzar el pagament del deute (retallades de despesa pública) i/o oferir noves oportunitats de negoci als inversors (com privatitzacions) a costa de les condicions de vida de la població. Els programes d'ajustament estructural del FMI, o els actuals memoràndums que la Troika obliga a signar als governs de països endeutats, són exemples d'aquest mecanisme.

Els exemples de reestructuracions que han empitjorat les condicions econòmiques dels deutors i generat grans beneficis als creditors són abundants. La gestió de la crisi del deute extern dels països llatinoamericans, gestionada per l'FMI durant els anys vuitanta, és particularment esclaridora. Analitzar amb perspectiva temporal el contingut dels refinançaments, reprogramacions de terminis, pagaments efectivament realitzats, així com les cartes de compromís que es feien signar als governs, evidencia que l'objecte dels programes era maximitzar els pagaments de deute i inserir les economies llatinoamericanes en el mercat global en una posició gens afavoridora per a elles; en cap cas la finalitat va ser millorar la situació dels països endeutats.

Quan es constata que els països no poden pagar, els creditors comencen a concedir refinançaments que permeten pagar a canvi d'ampliar el deute. S'afronta la insolvència com una mera qüestió de liquiditat, obviant les causes sistèmiques. Després de noves rondes de refinançaments que es van estendre al llarg de dues dècades, el resultat per als països endeutats va ser desastrós. D'una banda, perquè els creditors (a través de l'FMI) imposen reprogramacions que prioritzen el pagament d'interessos sobre l'amortització de capital, de manera que, tot i els enormes pagaments, el deute es redueix molt poc. De l'altra, perquè els refinançaments suposen un nou endeutament, de manera que segons es liquida un deute, se'n genera un de nou. A més, tot i que l'allargament dels terminis suposa un alleujament inicial, implica més temps en el qual rendeixen els interessos i, finalment, més pagaments. En definitiva, es comprova que, segons passen els anys, el problema del deute s'agreuja: es calcula que, a partir de la tercera ronda de refinançaments, el deute resultant ja superava al nivell inicial. I no perquè els països llatinoamericans estiguessin pagant poc, ja que van acabar pagant el doble del que haurien hagut d'abonar si haguessin pogut afrontar els pagaments sense acollir-se a cap reestructuració. La pregunta és inevitable: realment els programes de refinançament, similars als «rescats» actuals, van ajudar als deutors? Pagar el doble del que s'havia previst i que el teu deute no disminueixi pot considerar-se una concessió?

En el cas llatinoamericà no va ser fins 1989, després d'anys de refinançaments nocius i una vegada que les amenaces d'impagament unilateral eren ja generalitzades, quan els creditors van assumir quites d'importància (Pla Brady). Però fins i tot quan els bancs van accedir a reduir el valor dels deutes que anaven a cobrar, l'operació no els va resultar favorable. D'una banda, perquè els països ja no podien pagar: l'opció alternativa per als bancs era afrontar un impagament total i unilateral sobre el qual ja no tindrien capacitat de negociació. De l'altra, les contrapartides en termes de mesures econòmiques dels programes d'ajustament estructural del FMI - privatitzacions, obertura comercial, tracte favorable al capital estranger, etc.- que ja s'imposaven per accedir als refinançaments, es van fer encara més severes i explícites. I això també beneficia de manera directa als creditors.

Durant la dècada dels noranta es repeteixen esquemes de gestió de deute molt

similars, de nou dirigits per l'FMI. Destaca la gestió de les crisis financeres en alguns països del sud-est asiàtic després de les crisis asiàtiques de 1997, o a l'Equador i Argentina a finals dels anys noranta. Aquest mateix esquema de refinançament i reestructuració de deutes és imposat ara per la Comissió Europea, el Banc Central Europeu i l'FMI -la Troica- en la crisi dels països de l'Europa perifèrica. Els «rescats» no són més que refinançaments *a la llatinoamericana*, que impedeixen un impagament immediat a canvi d'ajornar un deute que es retroalimenta. L'alternativa, no ho oblidem, seria assumir la realitat: que el deute no es pot pagar. I les contrapartides en termes de mesures econòmiques a què obliguen els memoràndums que signen els governs dels països endeutats per accedir als refinançaments són igual d'explícites i rotundes que els programes del FMI. No és possible oferir un balanç sobre un procés que ni tan sols ha conclòs, però sí que tenim ja elements per argumentar que la gestió de la crisi de deute seguida fins ara a Europa imita els trets bàsics de la desastrosa experiència llatinoamericana.

El pagament del deute com a qüestió política: la voluntat dels creditors

Potser la forma més clara d'evidenciar que el pagament d'un deute comporta sempre un component polític és aturar-se en casos en què els creditors tenen una actitud favorable a l'impagament. Això pot ser degut, per exemple, al fet que la reactivació del creixement al país deutor sigui un objectiu més interessant per a la part creditora que la recuperació del deute en si. També pot passar que es consideri políticament inconvenient sotmetre a la part deutora a l'espoli i/o la humiliació del pagament del deute. Quan es donen aquest tipus de situacions, el discurs oficial utilitza interessadament conceptes com el de «capacitat de pagament» o, en la seva versió contemporània, «sostenibilitat del deute», que normalment són estigmatitzats en pro de la importància del compliment dels compromisos establerts, la credibilitat i el perill de crear precedents d'impagament perillosos («risc moral»).

La condonació com a iniciativa dels creditors sorgeix als EUA després de la Primera Guerra Mundial a proposta del general Pershing, que proposava perdonar els deutes europeus per relançar el creixement del continent. El 1929 el Govern de Hoover proposa la suspensió de cobraments a canvi que els països europeus deixin també de cobrar les reparacions alemanyes. El conegut com «any Hoover» entra en vigor al juny de 1931. A la Conferència de Lausana, el 1932, s'acorda que Alemanya suspengui els pagaments de reparació fins a la seva recuperació, aplicant així l'habitualment oblidat principi de «capacitat de pagament». Per la seva banda, el deute que mantenien els països europeus aliats amb els EUA se suspèn i mai serà pagat.

El que va passar a Alemanya el 1953 és un altre exemple que quan hi ha voluntat política és possible ajudar un país insolvent. Després de la Segona Guerra Mundial, i completament devastada, Alemanya era incapaç d'afrontar el seu deute públic extern. Els creditors van proposar reduccions parcials del deute contret després de la guerra, però els deutes anteriors al conflicte romanien enormes i impagables. Finalment, es va acordar cancel·lar al voltant del 50% del total de deute públic extern. Una quitança molt important. A més, es van reduir els interessos del deute romanent. Interessa recollir algunes de les «directrius per a les recomanacions» establertes per l'Acord de reestructuració del deute, que a més de reconèixer «la necessitat de dispensar un tracte humà al deutor», afirmaven que l'acord havia de «(...) tenir en compte la situació econòmica general de la República Federal i els efectes de les limitacions en la seva jurisdicció territorial; tampoc havia de dislocar l'economia alemanya amb efectes indesitjables en la situació financera interna, ni drenar en excés les divises alemanyes existents o potencials (...)» així com «(...) proporcionar una solució global ordenada i

assegurar un tracte just i equitantiu de totes les parts afectades (...)».

Un altre cas paradigmàtic el brinda la gestió del deute del règim iraquí a un cop que els EUA es fa amb el control del país. Va ser el mateix govern nord-americà qui, no només va presentar als governs creditors (Club de París) la necessitat de reestructurar el deute iraquí, sinó que fins i tot va apel·lar al concepte de "deute odiós" per defensar la seva anul·lació. *The Economist* va reivindicar la anul·lació de deute amb el mateix argument. Mai un país ha rebut una proposta de reestructuració tan avantatjosa per part dels creditors: sobre un deute total de 37.000 milions de dòlars, els governs van proposar anul·lar més del 80% i reestructurar la resta. Fins i tot es va pressionar a creditors com Alemanya i França a que signessin la cancel·lació condicionant la seva participació en els negocis de la reconstrucció de l'Iraq.

El cas de l'Iraq, igual que l'alemany i el del deute europeu en els anys trenta, mostren fins a quin punt que els interessos dels creditors apuntin en una direcció diferent de la de l'exclusiu cobrament del deute, amplia el marge de maniobra per cancel·lar o renegociar deutes s'amplia automàticament. En contra del que se sol argumentar, veiem que aquest tipus d'operacions no són tècnicament complicades ni políticament perilloses.

Desterrant tabús: el xantatge dels bancs és evitable.

Les reestructuracions de deute bancari parteixen de l'axioma que les pèrdues del sector s'han de socialitzar perquè hi ha «risc sistèmic», és a dir, probabilitat que arrossequin el conjunt de l'economia, generant més costos dels que suposa el rescat. Per això, encara que els beneficis bancaris anteriors no es compartissin, ens asseguren que el «mal menor» és sempre assumir col·lectivament les seves pèrdues.

Realment, no hi ha escapatori al «xantatge» del sector bancari? Encara que no se solen difondre àmpliament, hi ha casos de demostren que hi ha marge perquè el sector financer privat carregui amb gran part de la factura del seu propi desastre. Com sempre, la correlació de forces i la pressió social que s'exerceixi en aquesta direcció resulten determinants.

La gestió del govern suec en la crisi bancària de 1992 és una prova evident. D'una banda, parteix del principi que els bancs han d'assumir pèrdues i alguns hauran de fer fallida. Es tracta d'evitar un precedent que estimuli l'activitat bancària arriscada en el futur. D'altra banda, s'entén que el cost de la crisi bancària per als contribuents ha de ser el mínim possible. Finalment, es prioritza la protecció dels dipositants -protegir la part més vulnerable és el que justifica l'ús de recursos públics-, entenent que són els creditors i accionistes els que han d'assumir les pèrdues. Amb aquestes premisses es dissenya un «banc dolent» que gestiona els actius tòxics minimitzant la despesa pública realitzada. Per a això, s'obliga als bancs privats a «descobrir» els seus actius tòxics, que el banc dolent compra a un preu molt baix. Al cap dels seus quatre anys de funcionament el «banc dolent» suec havia recuperat tots els recursos públics emprats. A més, l'assumpció real de pèrdues per part del sector bancari, que els obliga a vendre els seus «actius tòxics» (habitatges) als preus vigents, permet que la bombolla immobiliària es reabsorbeixi ràpidament (facilitant de nou l'accés a l'habitatge), a diferència del que està passant al nostre país. El cas suec és una experiència eficaç de resolució de crisi bancària i, alhora, més equitativa respecte del repartiment de les pèrdues, ja que van ser especialment els accionistes i posseïdors de bons dels bancs, i no només la ciutadania, que van pagar la factura.

Un altre cas rellevant és l'islandès. L'enorme pressió social va aconseguir que el

govern assumís la responsabilitat política que li corresponia en la crisi financera islandesa de 2008, donant lloc a una reestructuració del deute bancari alternativa. Davant la seva pèssima situació, l'Estat opta per nacionalitzar les entitats financeres, recorrent a una modalitat de «banc dolent» que agrupa els «actius tòxics» i assumeix un important desemborsament de diners públics. Però en aquest cas, a diferència de l'espanyol, la despesa pública té com a contrapartida la imposició que els antics directius bancaris surtin de les entitats, de manera que l'Estat passa a prendre el seu control efectiu. Així, sota control públic, es porta a terme un pla selectiu de pagament a creditors que, juntament amb els accionistes, són els col·lectius obligats a assumir les pèrdues bancàries: s'estima que han carregat amb una quitança d'aproximadament el 70%; compensada però amb el seu accés preferencial a la reprivatització posterior de dues de les tres entitats financeres nacionalitzades. L'argument és que cal protegir els interessos dels contribuents que són els que suporten el gran cost de la nacionalització. D'altra banda, els dipòsits en moneda local es respecten íntegrament, però no així els estrangers. La pressió ciutadana organitzada, seguint l'antecedent de Mississipi que al segle XIX va decidir en referèndum repudiar el seu deute públic, impedeix dues vegades per referèndum que es destinin recursos públics a rescatar dipositants i bonistes estrangers -bàsicament britànics i holandesos- decisió que és ratificada pel tribunal de l'EFTA posteriorment. Així no només es minimitza el cost públic, sinó que s'evita el problema de crear antecedents que encoratgin les pràctiques arriscades («risc moral»). En aquesta ocasió el comportament irresponsable de la banca genera un cost que recau sobre qui es van embutxacar els beneficis (creditors i accionistes) i també sobre els dipositants estrangers.

Rescatar banquers o rescatar famílies?

El discurs oficial assumeix que el mecanisme més eficaç per «rescatar» el sistema financer de la seva pròpia crisi és posar recursos públics a disposició dels mateixos gestors que la van provocar. La ciutadania assisteix atònita a la paradoxa que les mateixes entitats bancàries salvades amb diners públics desnonen les famílies que no poden pagar la seva hipoteca. I si el rescat a la banca es fes facilitant que les famílies amb problemes poguessin pagar les seves hipoteques? Hi ha experiències històriques que demostren que és possible i, de fet, més eficient i equitatiu.

Per exemple, durant la Gran Depressió el Govern Roosevelt posa en marxa un programa per reestructurar deute familiar que parteix de tres premisses: El problema de les famílies hipotecades era de «capacitat de pagament» (realment no podien pagar), de manera que l'única solució eficaç passava per la reducció del deute; Atès que el preu de l'actiu (habitatges) es desploma, està justificat determinar reduccions dels deutes vinculats a l'actiu (quites sobre les hipoteques); La reestructuració exigeix recursos públics, pel que són necessaris criteris «socials» per acollir-s'hi.

Seguint aquestes directrius es posa en marxa un «banc dolent» anomenat Home Owner Loan Corporation (HOLC), que compra les hipoteques als bancs per sota del preu que apareix en els seus balanços, per posteriorment tornar a restablir noves condicions amb les famílies: es redueixen el valor del deute i els tipus d'interès, i se n'allarguen els terminis. Només es van poder acollir famílies amb risc imminent d'execució de desnonament del seu primer habitatge, i sempre que el seu valor estigués per sota d'un límit establert. En dos anys el HOLC va comprar el 20% de les hipoteques del país, el que va suposar un cost fiscal equivalent al 8,4% del PIB nord-americà de 1933: menys del que porta gastat l'Estat espanyol en un rescat bancari que no facilita cap solució a les famílies! L'HOLC va gestionar aquests habitatges durant 18 anys, fins el 1953; quan es va acabar de liquidar, havia obtingut beneficis

nets amb l'operació. Mentrestant, gran part del rescat bancari espanyol es fa a fons perdut...

Un altre exemple més recent el trobem a Islàndia, on després del col·lapse financer es va reestructurar deute hipotecari de milers de famílies que així van evitar el seu desnonament. També es va aplicar l'anul·lació de part del deute hipotecari, establint condicions per poder acollir-s'hi, com que el deute pendent superés el 110% del valor del bé hipoteca, que fossin hipoteques vinculades a índexs financers que es van declarar il·legals, o criteris referents a la capacitat de pagament de la família. Es concedeixen moratòries temporals, i/o es renegocien els terminis i els tipus d'interès vigents. En total, al gener de 2012, s'havia registrat una reducció de deute hipotecari equivalent al 13% del PIB del país, el que havia alleujat la situació d'aproximadament un 25% de la població. Sense l'enorme pressió social, i sense la presa de control efectiva del sistema financer per part de l'Estat, no hauria estat possible dur a terme una operació semblant.

Encara que no és l'únic factor, resulta evident que l'alleujament del deute de famílies que poden reactivar la seva capacitat de despesa és un element clau per explicar la reactivació econòmica d'Islàndia. Alguns experts de l'FMI han demanat que s'estudiï la possibilitat d'aplicar programes similars de reestructuració de deute familiar a Irlanda, Espanya i els Estats Units.

El poder de la part deutora

Acabem aquest repàs amb algunes experiències de reestructuració en què els deutors fan valer el poder que els correspon en el procés de negociació. Iniciatives com repudi unilateral de deute per l'Estat de Mississipi al segle XIX, o el de l'URSS el 1918, són bona prova d'això. El dret a establir una moratòria en el pagament del deute, qüestionar les seves condicions de pagament, o fins i tot no reconèixer-la, es demostra eficaç per restablir una correlació de forces mínimament ponderada entre deutors i creditors. La història demostra que si no és mitjançant aquest tipus de mecanismes, és improbable que la part creditora accedeixi a assumir la seva coresponsabilitat en una crisi de deute.

Això és el que demostra l'experiència argentina entre 2002 i 2005. Al límit literal de l'impagament, amb una situació social explosiva i amb els creditors plantejant l'aprofundiment del cercle viciós de refinançaments i ajustos *fonsmonetaristes* com a única alternativa, a principis de 2002 el Govern argentí va optar unilateralment per suspendre pagaments. L'anunciat impagament acabar realment en moratòria, ja que els pagaments del deute comercial es restableixen el 2005, però va servir per forçar una renegociació més equitativa, de manera que els pagaments es reprenen en condicions més favorables. D'una banda, els creditors privats (poseïdors de bons) van accedir a la recompra dels seus títols de deute argentí al mercat secundari a un preu que va oscil·lar entre el 30% i el 60% del valor original, segons el tipus de bo. De mitjana, l'operació va suposar una quitança parcial d'aproximadament un 55% d'aquest tipus de deute. Si bé és cert que la major part dels creditors van afavorir el canvi de bons, accedint a la recompra, hi va haver una petita proporció que va preferir vendre els seus títols de deute argentí als denominats «fons voltors», que actualment segueixen litigant per recuperar el seu valor complet. De l'altra, el deute amb l'FMI es paga de cop i per anticipat al gener de 2006, utilitzant reserves del Banc Central acumulades durant el període de moratòria, estalviant-se així el pagament d'interessos de 3 anys (2006-2009) i el deute en poder de creditors públics bilaterals (governos) també es renegocia.

L'anunci del repudi unilateral per part del parlament de Nigèria al març de 2005 també va ser crucial per forçar una renegociació. En paraules del llavors president nigerià Olusegun Obasanjo «(...) hi ha opcions que podem perseguir en els àmbits bilateral i multilateral, però si totes fallen, llavors podem comptar amb l'acció unilateral». Fins a aquest moment els principals creditors (Club de París), es negaven explícitament a renegociar el seu deute. Cal saber que tot i que Nigèria, que s'havia acollit a quatre reestructuracions -el 1986, 1989, 1991 i 2000 -, seguia sent un dels països més endeutats de l'Àfrica Sub-sahariana, no complia els criteris imposats per a l'alleugeriment de deute a causa dels seus elevats ingressos petrolers. Només davant l'amenaça d'un impagament total i imminent (a l'octubre de 2005), els creditors es van avenir a un acord més o menys favorable: una quitança de 18.000 milions de dòlars (un 60% de deute), un cop pagats els retards, a canvi de la recompra per part de Nigèria del deute romanent després de la cancel·lació.

Nigèria exemplifica un dels acords més favorables pel que fa a la quantitat de deute renegociada, cancel·lada i reestructurada; de fet, el millor tracte concedit pel Club de París després de l'iraquià. Confirma, per tant, que una declaració unilateral d'impagament és eficaç com a exercici d'empoderament que millora ostensiblement les condicions de renegociació. Tots els analistes coincideixen que la crida de repudi del Parlament Nigerià va ser un factor clau per forçar els creditors. D'altra banda, no es pot obviar que la reestructuració aconseguida, negociada en el marc del Club de París i liderada per l'FMI, incorpora limitacions importants: va ser parcial, va afectar exclusivament el deute contret amb el Club de París i va obligar a acceptar el seguiment d'un programa de l'FMI, del qual Nigèria ni tan sols era deutora.

Finalment, el cas de renegociació del deute equatorià a partir del 2007 és segurament del que més ensenyaments positius podem extreure. A diferència d'altres exemples, no és una situació financera crítica la que desencadena el procés, sinó el compromís del candidat presidencial Rafael Correa amb una reivindicació històrica dels moviments socials del país: dur a terme una auditoria integral del deute públic extern contractat o renegociat entre 1976 i 2006. L'objecte d'aquesta auditoria incloïa «(...) examinar i avaluar el procés de contractació i/o renegociació de l'endeutament públic, la destinació dels recursos i l'execució dels programes i projectes amb finançament extern, per tal de determinar la seva legitimitat, transparència, qualitat, eficàcia i eficiència, considerant els aspectes legals, econòmics, socials, de gènere, regionals, ecològics i de nacionalitats i pobles», i es va dur a terme per personal funcionari tècnic equatorià en col·laboració amb la societat civil organitzada local i internacional. La vocació de l'auditoria era evident, segons paraules de Correa: «No excloem en qualsevol moment, en base a les necessitats del país, una moratòria unilateral i, per descomptat, una renegociació agressiva d'aquest deute contret en condicions bastant perjudicials per al país». L'informe final, presentat al novembre de 2008, conclou que «(...) s'han observat perjudicis en el procés d'endeutament, il·legalitats, il·licituds i pràctiques indegudes per part de funcionaris equatorians així com dels creditors internacionals».

A partir de la informació obtinguda, el govern equatorià inicia una gestió audaç que aconsegueix reduir significativament el deute extern. Els títols en poder d'entitats privades, que suposaven al voltant del 30% sobre el deute extern públic del país però un 44% del pagament total d'interessos, és el que presenta més irregularitats segons l'auditoria. En concret, s'identifiquen «(...) processos de "reestructuració" no transparents que van generar el traspàs de deutes privats a l'Estat, canvis i pagaments anticipats injustificats, costos onerosos i operacions directes a l'exterior (...)» que incloïen operacions amb Shearson Loeb Rhoades, Lloyds Bank, Citybank, JPMorgan i Chase Manhattan Bank. En base a aquests resultats, el govern anuncia el

cessament en el pagament d'interessos dels anomenats *Bons Global 2012*, un dels trams de deute identificat com irregular. A partir d'aquesta posició de força, i amb una amenaça vetllada de suspendre el pagament de tot el deute comercial, s'inicia un procés de renegociació que acaba amb la recompra de la major part dels bons de deute comercial (els *bons Global 2012* i *2030*), aconseguint una quitança parcial d'entre el 65% i el 70% que va ascendir a uns 3.000 milions de dòlars. Si, d'altra banda, es comptabilitzen els interessos que Equador va deixar de pagar fins al 2012 i 2030 respectivament, l'estalvi de recursos públics aconseguits amb l'operació s'incrementa en 7.000 milions de dòlars addicionals.

El cas equatorià mostra la importància de comptar amb informació suficient per defensar una renegociació justa dels deutes: el procés d'auditoria va ser clau. A més, tot i que els resultats obtinguts són incomplets -limitats a deute comercial i que no qüestionen la legitimitat del deute bilateral i multilateral-, exemplifiquen que és possible abordar la renegociació des de la part deutora sense assumir un paper de víctima.

Aquestes experiències mostren que un govern decidit a defensar els interessos de la majoria de la població té eines per aconseguir reestructuracions, que permeten un estalvi públic de recursos considerable, qüestionant el pagament d'un deute il·legítim i fins i tot il·legal, i permetent que l'economia trenqui amb la espiral de sobreendeutament i recessió.